

Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének

17/2025. (VI. 30.) önkormányzati rendelete

Székesfehérvár helyi jelentőségű természetvédelmi területeiről és természeti emlékeiről

[1] Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata a település közigazgatási területén található, természetvédelmi szempontból értékes, megőrzendő területeit és emlékeit e rendelet megalkotásával kívánja megvédeni, hogy a természetvédelmi területek és természeti emlékek hosszú távon történő megőrzése biztosított legyen.

[2] Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdés b) pontjában, a 36. § (1) bekezdésében, az 55. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjában és a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 3/2008. (II.5.) KvVM rendelet 6. §-ában meghatározott feladatkörében eljárva, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben biztosított véleményezési jogkörében eljáró Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság véleményének kikérésével a következőket rendeli el:

1. Általános rendelkezések

1. §

(1) Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése fenntartja a védettségét az alábbi helyi jelentőségű természetvédelmi területeknek:

1. Csalapusztai tájképi kert természetvédelmi terület,
2. Székesfehérvári Sóstó természetvédelmi terület,
3. Aszal-völgy természetvédelmi terület,
4. Jancsár-völgy természetvédelmi terület és
5. Máriamajori-erdő és Nagy-völgy természetvédelmi terület.

(2) Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése védetté nyilvánítja az alábbi helyi jelentőségű természetvédelmi területeket:

1. Aradi utcai láprét természetvédelmi terület és
2. Gödör utcai szikes rét természetvédelmi terület.

2. §

(1) Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése fenntartja a védettségét az alábbi helyi jelentőségű természeti emlékeknek:

1. Szent István téri platánfa,
2. Gyümölcs utcai platán fasor,
3. Horvát István utcai platán fasor,
4. Martinovics utcai platán fasor,
5. Kossuth utcai szilfa,
6. Lövölde utcai laktanya kocsányos tölgyfái,
7. Jókai Mór utca 1. számú ház udvarán álló vadgesztenyefa,
8. Millenniumi Emlékműhöz vezető tujasor,
9. Wathay Ferenc szobra előtt álló tiszafa,
10. Mátyás király körúti és Szabadságharcos úti platán fasor és
11. Aplitbánya geológiai rétegsor földtani alapszelvény.

(2) Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése védetté nyilvánítja az alábbi helyi jelentőségű természeti emlékeket:

1. Halesz ligeti tölgyfa,
2. Pestispincék utcai platánfa,
3. Távírda utcai platánfa,

4. Bartók Béla téri platánfa,
5. Jancsár utcai platánfa,
6. Késmárki utcai hársfa és
7. Köztársaság utcai tölgyfa.

2. Helyi jelentőségű természetvédelmi területek

3. §

(1) A Csalapusztai tájképi kert természetvédelmi terület kiterjedése 32,9343 ha. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatait, jelenlegi állapotának bemutatását, természeti értékeinek felsorolását, valamint kezelési és fenntartási tervét az 1. melléklet tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának indoka:

- a) a tájképi kert jellegének és növényállományának megőrzése,
- b) a tájképi kerthez kötődő életközösségek megőrzése,
- c) az erdőterületek, gyepterületek, vízi és vízparti élőhelyek természetközeli jellegének megőrzése és
- d) a rekreáció, bemutatás és ismeretterjesztés lehetőségeinek biztosítása.

(3) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:

- a) a tájképi kert idős faállományának és nagyméretű faegyedeinek védelme,
- b) a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében, figyelemmel a tájképi kert kialakításának megőrzésére,
- c) a tájidegen fafajok és özönnövények visszaszorítása és
- d) a tervszerű fenntartás, kezelés biztosítása.

4. §

(1) A Székesfehérvári Sóstó természetvédelmi terület kiterjedése 93,3769 ha. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatait, jelenlegi állapotának bemutatását, természeti értékeinek felsorolását, valamint kezelési és fenntartási tervét a 2. melléklet tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának indoka:

- a) a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek, védett növény- és állatfajok fennmaradásának biztosítása,
- b) a szomszédos országos jelentőségű természetvédelmi terület védelmének erősítése,
- c) a tó vízpótlásával vízi és vízparti élőhelyek hosszú távú megőrzése és
- d) az oktatás, nevelés, bemutatás és kutatás lehetőségeinek biztosítása a terület sérelme nélkül.

(3) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:

- a) a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében,
- b) a területek értékes életközösségeinek megóvása,
- c) pihenési, szórakozási, kirándulási lehetőség biztosítása a védett terület sérelme nélkül,
- d) oktatási és nevelési alapfeladatok ellátásához megfigyelő és bemutató hely biztosítása,
- e) a természetvédelem érdekeinek figyelembevétele a környező terület településfejlesztési célkitűzéseinél és
- f) a kiemelkedő természeti értékeket oltalmazó Székesfehérvári Homokbánya Természetvédelmi Terület életközösségeinek védelmének biztosítása.

5. §

(1) Az Aszal-völgy természetvédelmi terület kiterjedése 89,5495 ha. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatait, jelenlegi állapotának bemutatását, természeti értékeinek felsorolását, valamint kezelési és fenntartási tervét a 3. melléklet tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának indoka:

- a) a löszgyep maradványok életközösségének megőrzése, fejlesztése,
- b) a természetközeli üde élőhelyek (mezofil gyepek és fehér fűz liget) életközösségének megőrzése, fejlesztése,
- c) a tájkép esztétikai értékének védelme és
- d) a vízbázis védelme és egyéb társadalmi szolgáltatások fejlesztése.

(3) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:

- a) a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében,
- b) az idegenhonos erdők átalakítása őshonossá a tatárjuharos lösztölgyes fás szárú fajkészletre alapozva,
- c) a fűzligetek megőrzése,
- d) a löszpusztagyep maradványok állapotfejlesztése, cserjésedés kíméletes visszaszorítása,
- e) az agresszíven terjedő özönnövények visszaszorítása a teljes területen és
- f) a helyi lakosság számára sétaút létesítése.

6. §

(1) A Jancsár-völgy természetvédelmi terület kiterjedése 18,0922 ha. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatait, jelenlegi állapotának bemutatását, természeti értékeinek felsorolását, valamint kezelési és fenntartási tervét a 4. melléklet tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának indoka:

- a) a löszgyep maradványok életközösségének megőrzése, fejlesztése,
- b) a völgyalji üde élőhelyek (fehér fűz liget és nádas) életközösségének megőrzése, fejlesztése és
- c) a tájkép esztétikai értékeinek védelme és a terület társadalmi szolgáltatásainak fejlesztése.

(3) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:

- a) a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében,
- b) az idegenhonos erdők átalakítása őshonossá a tatárjuharos lösztölgyes fás szárú fajkészletre alapozva,
- c) a fűzligetek megőrzése,
- d) a löszpusztagyep maradványok állapotfejlesztése, cserjésedés kíméletes visszaszorítása,
- e) az agresszíven terjedő özönnövények visszaszorítása a teljes területen és
- f) a helyi lakosság számára sétaút létesítése.

7. §

(1) A Máriamajori-erdő és Nagy-völgy természetvédelmi terület kiterjedése 135,7125 ha. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatait, jelenlegi állapotának bemutatását, természeti értékeinek felsorolását, valamint kezelési és fenntartási tervét az 5. melléklet tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának indoka:

- a) a Mezőföldre jellemző lösz alapkőzetű, vegetációtörténeti jelentőségű erdőtársulások megőrzése,
- b) a területen jellemzően előforduló ritka növény- és állatfajok életlehetőségeinek fenntartása,
- c) a természetes és természetszerű élőhelyek megvédése, kiterjedésük növelése és
- d) oktatás, nevelés, bemutatás és kutatás lehetőségének biztosítása a terület sérelme nélkül.

(3) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:

- a) a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében,
- b) a Mezőföldre jellemző lösz alapkőzetű, vegetációtörténeti jelentőségű erdőtársulások megőrzése,
- c) a löszpuszta gyepek maradványok állapotfejlesztése, a cserjésedés visszaszorítása,
- d) az alföldi gyertyános-tölgyesek, a zárt lösztölgyesek, valamint a tatárjuharos lösztölgyesek megőrzése,
- e) a tájidegen fafajok és özönnövények visszaszorítása a teljes területen,
- f) az átmeneti erdők fokozatos felújítása,

- g) a helyi lakosság számára sétaút létesítése és
- h) a természetvédelmi célú kutatás lehetőségének biztosítása.

8. §

(1) Az Aradi utcai láprét természetvédelmi terület kiterjedése 12,9793 ha. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatait, jelenlegi állapotának bemutatását, természeti értékeinek felsorolását, valamint kezelési és fenntartási tervét a 6. melléklet tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának indoka:

- a) a sárréti lápok részeként megmaradt belterületi láprét megőrzése,
- b) a területen jellemzően előforduló ritka növény- és állatfajok életlehetőségeinek fenntartása,
- c) a természetes és természetszerű élőhelyek megvédése és
- d) oktatás, nevelés, bemutatás és kutatás lehetőségének biztosítása a terület sérelme nélkül.

(3) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:

- a) az Aradi utca és a Nagyszebeni utca között fennmaradt változatos, mély fekvésű láprét élővilágának és jelenlegi állapotának megőrzése,
- b) a jelenleg folyó gazdálkodási tevékenység (legeltetés, kaszálás) fenntartása,
- c) a terület mozaikosságának megőrzése,
- d) a terület meglévő méretének megőrzése,
- e) a terület rét jellegének fenntartása, vízháztartásának javítása,
- f) negatív szukcessziós folyamatok (fás szárúak megjelenése, gyomosodás) megakadályozása és
- g) illegális építkezések, feltöltések, hulladékelhelyezések megakadályozása.

9. §

(1) A Gödör utcai szikes rét természetvédelmi terület kiterjedése 13,6295 ha. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatait, jelenlegi állapotának bemutatását, természeti értékeinek felsorolását, valamint kezelési és fenntartási tervét a 7. melléklet tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának indoka:

- a) a másodlagosan szikesedő gubikgödör, mint különleges élőhely megőrzése,
- b) a szikesekre jellemző ritka növényfajok megóvása,
- c) a területen jellemzően előforduló ritka növény- és állatfajok életlehetőségeinek fenntartása,
- d) a természetes és természetszerű élőhelyek megvédése és
- e) oktatás, nevelés, bemutatás és kutatás lehetőségének biztosítása a terület sérelme nélkül.

(3) Az (1) bekezdés szerinti terület védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:

- a) a téglagyártás nyomán létrejött élőhelytípus, a másodlagosan szikesedő kubikgödör különleges növény- és állatvilágának megóvása,
- b) a gyepek kíméletes kezelésével az érzékeny sziki formációk megőrzésének biztosítása,
- c) a terület záportároló funkciójának megőrzése,
- d) az egyedi értékek bemutatása és
- e) a vízgazdálkodási és természetvédelmi célok összehangolása.

3. Helyi jelentőségű természeti emlékek

10. §

(1) A 2. § (1) bekezdés 1–10. pontjában és a 2. § (2) bekezdés 1–7. pontjában felsorolt fák és fasorok, mint helyi jelentőségű természeti emlékek pontos elhelyezkedésére vonatkozó adatokat és a jellemzőit, továbbá kezelési és fenntartási tervét a 8. melléklet tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti természeti emlékek védetté nyilvánításának indoka:

- a) az idős, zöldfelületi, botanikai, városképi és történeti szempontból is jelentős faegyedek, fasorok megőrzése és
 - b) a faegyedek és fasorok életfeltételeinek biztosítása, javítása.
- (3) Az (1) bekezdés szerinti természeti emlékek védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:
- a) a 2. § (1) bekezdés 1–10. pontjában és a 2. § (2) bekezdés 1–7. pontjában felsorolt fák és fasorok károsodásának megelőzése, elhárítása,
 - b) az eddig bekövetkezett károsodás csökkentése, megszüntetése,
 - c) a fasorok esetében a hiányzó egyedek pótlása,
 - d) az idős, nagyméretű faegyedek jelen és jövő nemzedéke számára történő megőrzése és
 - e) az idős fák tervszerű fenntartása, kezelése.

11. §

- (1) Az Aplitbánya geológiai rétegsor földtani alapszelvény természeti emlék pontos elhelyezkedésére vonatkozó adatokat és a jellemzőit, továbbá kezelési és fenntartási tervét a 9. melléklet tartalmazza.
- (2) Az (1) bekezdés szerinti természeti emlék védetté nyilvánításának indoka:
- a) a kőzet egyedülálló képződési típusa miatt a rétegsor megőrzése a jelen és a jövő nemzedéke számára és
 - b) a bemutatás és ismeretterjesztés lehetőségeinek biztosítása.
- (3) Az (1) bekezdés szerinti természeti emlék védetté nyilvánításának természetvédelmi célja:
- a) a geológiai rétegsor fennmaradásának biztosítása, jelenlegi állapotának javítása, a károsodás megelőzése, a bekövetkezett károsodás csökkentése,
 - b) a nagy értékű geológiai rétegsor környezetének méltó rendezése,
 - c) a lakosság számára kirándulási, pihenési és ismeretterjesztési lehetőség biztosítása a természeti emlék sérelme nélkül,
 - d) a nevelési és oktatási alapfeladatok ellátásához, valamint a szakmai oktatás, kutatás, továbbképzés számára bemutatóhely biztosítása,
 - e) a területre vonatkozó településfejlesztési és egyéb célok kitűzésénél és a tervek készítése során a természetvédelem érdekeinek biztosítása,
 - f) a tájidegen fafajok és özönnövények visszaszorítása a teljes területen és
 - g) a geológiai rétegsor tervszerű fenntartása, kezelése.

4. Természetvédelmi területekre és természeti emlékekre vonatkozó közös szabályok

12. §

- (1) A természetvédelmi területet és természeti emléket a megközelítési pontjánál a védettségről tájékoztató táblával kell megjelölni.
- (2) A helyi jelentőségű természetvédelmi területet jelölő tábla felirata: 'Helyi jelentőségű természetvédelmi terület – Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata'.
- (3) A helyi jelentőségű természeti emléket jelölő tábla felirata: 'Helyi jelentőségű természeti emlék – Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata'.

13. §

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek és természeti emlékek őrzését, megóvását, károsításának megelőzését, önkormányzati tulajdonú részeinek fenntartását, helyreállítását és természetvédelmi kezelését Székesfehérvár Városgondnoksága Kft. (8000 Székesfehérvár, Szent Vendel utca 17/A.) látja el.

5. Záró rendelkezések

14. §

Hatályát veszti az egyes helyi jelentőségű természeti értékek védetté nyilvánításáról szóló 30/1992. (XI.26.) önkormányzati rendelet.

15. §

Hatályát veszti az Aplítbánya geológiai rétegsorának helyi védetté nyilvánításáról szóló 35/2000. (XI.22.) önkormányzati rendelet.

16. §

Hatályát veszti a Székesfehérvár Sóstó természeti terület helyi védetté nyilvánításáról szóló 37/2002. (XII.30.) önkormányzati rendelet.

17. §

Hatályát veszti a Székesfehérvár Aszal-völgy helyi védetté nyilvánításáról szóló 5/2015. (I.20.) önkormányzati rendelet.

18. §

Hatályát veszti a Székesfehérvár Jancsár-völgy helyi védetté nyilvánításáról szóló 6/2015. (I.20.) önkormányzati rendelet.

19. §

Hatályát veszti a Székesfehérvár Máriamajori-erdő és Nagy-völgy helyi védetté nyilvánításáról szóló 41/2015. (X.14.) önkormányzati rendelet.

20. §

Ez a rendelet 2025. július 2-án lép hatályba.

Dr. Cser-Palkovics András
polgármester

Dr. Bóka Viktor
címzetes főjegyző

Záradék:

A rendeletet 2025. június 30. napján kihirdettem.

Dr. Bóka Viktor
címzetes főjegyző

Csalapusztai tájképi kert természetvédelmi terület

1. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1	Helység	hrsz.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2	Székesfehérvár	020145/1	3,9746	13.12	erdő	Magyar Állam
3	Székesfehérvár	020145/2a	4,7630	0.00	kivett beépítetlen terület	Magántulajdon
4	Székesfehérvár	020145/2b	0,2033	0.00	erdő	Magántulajdon
5	Székesfehérvár	020145/2c	0,1744	0.00	kivett út	Magántulajdon
6	Székesfehérvár	020145/2d	1,0836	0.00	kivett gazdasági épület, udvar	Magántulajdon
7	Székesfehérvár	020145/2f	1,9576	0.00	erdő	Magántulajdon
8	Székesfehérvár	020145/2g	2,1712	0.00	kivett gazdasági épület, udvar	Magántulajdon
9	Székesfehérvár	020145/3	4,2663	23.89	legelő és gazdasági épület	Magyar Állam
10	Székesfehérvár	020148/1	0,2534	0.00	kivett saját használatú út	Magántulajdon
11	Székesfehérvár	020149/1	0,9634	1.54	erdő	Magyar Állam
12	Székesfehérvár	020149/2	6,1888	0.00	kivett park, kastély és építési terület	Magántulajdon
13	Székesfehérvár	020149/3	0,2762	0.44	erdő	Magyar Állam
14	Székesfehérvár	020149/4 alábbi EOV koordinátákkal körülhatárolt részterülete: 1. 608046.550 209516.560 2. 607980.830 209513.190 3. 607901.350 209517.490 4. 607884.220 209511.560 5. 607879.660 209511.530 6. 607907.130 209528.510 7. 607926.320 209547.930 8. 607939.550 209579.510 9. 607976.880 209591.680 10. 607990.070 209580.910	1,9570	0.00	erdő	Magyar Állam

	A	B	C	D	E	F
		11. 607995.040 209564.460 12. 608033.640 209573.710 13. 608041.190 209620.520 14. 608126.520 209615.720 15. 608123.580 209577.390 16. 608121.830 209554.680 17. 608155.050 209537.850 18. 608204.760 209565.010 19. 608235.390 209517.170				
15	Székesfehérvár	020150	0,3105	0.00	kivett árok	Önkormányzat
16	Székesfehérvár	020151/1a	1,0483	5.87	legelő	Magántulajdon
17	Székesfehérvár	020151/1b	2,2671	0.00	kivett horgásztó	Magántulajdon
18	Székesfehérvár	020151/1c	0,0675	0.38	legelő	Magántulajdon
19	Székesfehérvár	020151/2	0,6015	1.98	erdő	Magyar Állam
20	Székesfehérvár	020151/3	0,4066	1.34	erdő	Magyar Állam
21	Összterület		32,9343			

2. A természetvédelmi terület általános jellemzése

2.1. A terület Székesfehérvár közigazgatási területén belül helyezkedik el, Székesfehérvár-Csala városrésztől keleti irányban, a Császár-víz bal partján, mely a terület nyugati határvonalát képezi. Északról a 811-es számú főút határolja, ahonnan a terület megközelíthető. Keletről és délről erdő- és gyepterületekkel szomszédos.

2.2. A kastély és a hozzá kapcsolódó park létesítése Kégl György nevéhez köthető. A neoreneszánsz kastélyt 1878-ban építtette Hauszmann Alajos tervei alapján, melyhez egy megközelítőleg 30 ha nagyságú tájképi kertet alakított ki. A parkot íves úthálózat tárta fel, több melléképület is helyet kapott benne. A Császár-víz mellett egy csónakázó is létesült. Idős faállományának egyedei közel 150 évesek. A tájképi kert jól illeszkedik a környező természetes tájba.

2.3. A terület a Nemzeti Ökológiai Hálózat részét képezi, a terület déli részét pedig a Velencei-hegység (HUDI20053) kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési terület (Natura 2000) is érinti.

2.4. Földtan, felszínalaktan: Székesfehérvár területe az Alföld Nagytájhoz, a Mezőföld középtájhoz, azon belül a Sárrét kistájhoz tartozik, a Közép-Mezőföld kistáj határán.

2.5. Éghajlat: A terület mérsékelt meleg, száraz éghajlatú, jelentős a vízhiány. A napsütéses órák száma 1980 óra körül van, az évi középhőmérséklet megközelítőleg 9,5-10 °C. A csapadék egyenlőtlen eloszlású, évi mennyisége megközelítőleg 550 mm.

2.6. Hidrológia: A terület határán húzódik a Császár-víz, mely állandó vízfolyás, a Pátkai víztározót köti össze a Velencei-tóval, valamint Székesfehérvár belterületének egy részéről lefolyó csapadékvizek befogadója. A területen létesített tó a Császár-víz vizéből táplált, mely vízi és vízparti életközösségek kialakulására adott lehetőséget.

3. A természetvédelmi területen előforduló védett növényfajok

3.1. A természetvédelmi területen átfogó kutatások nem folytak a terület flórájára vonatkozóan.

3.2. A rendelkezésre álló adatok hiányosak, ezért indokolt a terület flórájának pontos felmérése, a területen fellelhető védett növényfajok meghatározása.

4. A természetvédelmi terület, mint tájképi kert jelentős fa- és cserjefajai

4.1. Tülevelű fák:

	A	B
1	Tudományos név	Magyar név
2	<i>Pinus nigra</i>	feketefenyő
3	<i>Platycladus orientalis</i>	keleti tuja

4.2. Lomblevelű fák:

	A	B
1	Tudományos név	Magyar név
2	<i>Acer campestre</i>	mezei juhar
3	<i>Acer platanoides</i>	korai juhar
4	<i>Acer pseudoplatanus</i>	hegyi juhar
5	<i>Aesculus hippocastanum</i>	közönséges vadgesztenye
6	<i>Alnus glutinosa</i>	enyves éger
7	<i>Betula pendula</i>	közönséges nyír
8	<i>Carpinus betulus</i>	közönséges gyertyán
9	<i>Carpinus betulus</i> 'Pendula'	csüngő gyertyán
10	<i>Castanea sativa</i>	szelídgesztenye
11	<i>Fraxinus excelsior</i>	magas kőris
12	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	csüngő koronájú kőris
13	<i>Fraxinus ornus</i>	virágos kőris
14	<i>Juglans regia</i>	közönséges dió
15	<i>Morus alba</i>	fehér eperfa
16	<i>Morus alba</i> 'Pendula'	csüngő eperfa
17	<i>Morus nigra</i>	fekete eperfa
18	<i>Platanus acerifolia</i>	közönséges platán
19	<i>Populus alba</i>	fehér nyár
20	<i>Populus canescens</i>	szürke nyár
21	<i>Populus nigra</i>	fekete nyár
22	<i>Populus nigra</i> 'Italica'	jegenyenyár
23	<i>Prunus cerasifera</i>	cseresznyeszilva
24	<i>Pyrus pyraeaster</i>	vadkörte
25	<i>Quercus cerris</i>	csertölgy
26	<i>Quercus robur</i>	kocsányos tölgy
27	<i>Salix alba</i>	fehér fűz
28	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	szomorúfűz
29	<i>Tilia cordata</i>	kislevelű hárs
30	<i>Tilia platyphyllos</i>	nagylevelű hárs

	A	B
31	Ulmus laevis	vénicszil
32	Ulmus minor	mezei szil
33	Ulmus scabra	hegyi szil

4.3. Cserjék:

	A	B
1	Tudományos név	Magyar név
2	Berberis vulgaris	sóskaborbolya
3	Caragana arborescens	borsófa
4	Cornus alba	fehér som
5	Cornus sanguinea	veresgyűrű som
6	Crataegus monogyna	egybibés galagonya
7	Laburnum anagroides	közönséges aranyeső
8	Prunus spinosa	kökény
9	Rosa canina	vadrózsa
10	Sambucus nigra	fekete bodza
11	Syringa vulgaris	közönséges orgona
12	Tamarix tetrandra	tamariska

5. A természetvédelmi területen előforduló védett állatfajok

5.1. A természetvédelmi területen átfogó kutatások nem folytak a terület faunájára vonatkozóan, indokolt további felmérés a területen élő, fészkelő, táplálkozó és átvonuló védett állatfajok meghatározására.

5.2. A táblázat az eddig felmért védett és fokozottan védett állatfajokat tartalmazza.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Hyla arborea	zöld levelibéka	védett	10.000 Ft
3	Rana dalmatina	erdei béka	védett	10.000 Ft
4	Acrocephalus arundinaceus	nádirigó	védett	25.000 Ft
5	Aegithalos caudatus	őszapó	védett	25.000 Ft
6	Buteo buteo	egerészölyv	védett	25.000 Ft
7	Coloeus monedula	csóka	védett	50.000 Ft
8	Cuculus canorus	kakukk	védett	50.000 Ft
9	Dendrocopos major	nagy fakopáncs	védett	25.000 Ft
10	Dryocopus martius	fekete harkály	védett	50.000 Ft
11	Egretta alba	nagy kócsag	fokozottan védett	100.000 Ft
12	Falco tinnunculus	vörös vércse	védett	50.000 Ft
13	Fringilla coelebs	erdei pinty	védett	25.000 Ft
14	Gallinula chloropus	vízityúk	védett	25.000 Ft
15	Merops apiaster	gyurgyalag	fokozottan védett	100.000 Ft
16	Panurus biarmicus	barkóscinege	védett	50.000 Ft
17	Parus caeruleus	kék cinege	védett	25.000 Ft
18	Parus major	széncinege	védett	25.000 Ft
19	Picus viridis	zöld küllő	védett	50.000 Ft

	A	B	C	D
20	<i>Strix aluco</i>	macskabagoly	védett	50.000 Ft
21	<i>Sylvia atricapilla</i>	barátposzáta	védett	25.000 Ft
22	<i>Sturnus vulgaris</i>	seregély	védett	25.000 Ft
23	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	kis vöcsök	védett	50.000 Ft

6. Kezelési és fenntartási terv

6.1. Természetvédelmi célkitűzések

6.1.1. A természetvédelmi terület idős faállományának és nagyméretű faegyedeinek védelme, valamint a jelen és a jövő nemzedéke számára történő megőrzése.

6.1.2. A tájképi kert jellegének, szerkezetének megőrzése a kialakított facsoportok, tisztások, nyiladékok fenntartásával.

6.1.3. A természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében.

6.1.4. A terület védett növény- és állatfajainak felmérése.

6.1.5. A tájidegen fafajok és özönnövények visszaszorítása a teljes területen.

6.1.6. A terület tervszerű fenntartása, kezelése.

6.1.7. A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése.

6.2. Természetvédelmi stratégiák

6.2.1. A tájképi kert fennmaradásának biztosítása a megfelelő területhasználattal. A tájképi kert részét képező épületek és építmények felújítása.

6.2.2. Védett fajok felmérése.

6.2.3. Az élőhelyek megőrzése, az invazív fajok visszaszorítása.

6.2.4. Természetvédelmi szempontú területfejlesztés.

6.2.5. A bemutatás elősegítése.

6.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

6.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

6.3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

6.3.1.1.1. Az erdőterületeken az erdei életközösség megőrzése érdekében a természetközeli erdőgazdálkodást kell folytatni. Kizárólag az idegenhonos és a veszélyes fák vághatók ki. A holtfat a területen kell hagyni.

6.3.1.1.2. Az erdőterületeken az idegenhonos fás szárú növényeket töelválasztással kell eltávolítani lombhullást követően, majd a következő évben vissza kell vágni a sarjakat.

6.3.1.1.3. Az erdőterületeken tilos tűzrakóhelyet kijelölni, tüzet gyújtani és avart égetni.

6.3.1.1.4. A gyepterületeken a védett növények életciklusához igazodva kell végezni a legeltetést, kaszálást.

6.3.1.1.5. A gyepterületeken tilos a gyeperőse.

6.3.1.1.6. A gyepterületeken az inváziós növényfajokat mechanikai vagy szelektív kémiai módszerek alkalmazásával kell visszaszorítani az „Egyes özönnövény fajok visszaszorításának egységes módszertana” elnevezésű útmutatóban foglaltak szerint.

6.3.1.2. Fajok védelme

6.3.1.2.1. Az idős fákat meg kell őrizni, idős fát kivágni, metszeni csak élet- vagy vagyonbiztonsági okból lehet. A beavatkozást a denevérek és a faodvakat használó egyéb védett kisemlősök életciklusát, valamint a madarak költési időszakát figyelembe véve augusztus 15. – október 31. között lehet elvégezni az odvak előzetes átvizsgálását követően, amennyiben nem tartózkodnak benne denevérek, egyéb védett kisemlősök, illetve nem fészkelnek benne madarak. Védett állat észlelése esetén értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság területileg illetékes természetvédelmi őrét.

6.3.1.2.2. A tóban horgászni tilos. Természetvédelmi célból történő, a horgászatnál hatékonyabb módszerekkel megvalósított haltani mintavételezés, halmentés, illetve amennyiben indokolt, esetleges haltelepítés kizárólag a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság véleményével és felügyeletével történhet.

6.3.1.2.3. A kaszálást a területen előforduló védett növények virágzási és magérlelési időszakához kell igazítani.

6.3.1.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek

6.3.1.3.1. A tájképi kert szerkezetét megváltoztatni tilos.

6.3.1.3.2. A terület jelenlegi tájképi karakterét meg kell őrizni, a kultúrtörténeti értékek, objektumok megmaradásáért minden szükséges intézkedést meg kell tenni.

6.3.1.3.3. A tájképi kert részét képező épületeket, építményeket véglegesen elbontani tilos. Felújítás esetén az eredeti kialakítást, megjelenést kell alapul venni.

6.3.1.3.4. A tájképi kert megőrzése érdekében a területhasználatot megváltoztatni tilos.

6.3.1.4. Látogatás

6.3.1.4.1. A terület látogathatóságát biztosítani kell.

6.3.1.4.2. A terület gyalogosan látogatható.

6.3.1.4.3. Gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

6.3.1.5. Oktatás és bemutatás

6.3.1.5.1. A terület oktatási és bemutatási célú látogathatóságát biztosítani kell.

6.3.1.5.2. Azt oktatást és bemutatást szolgáló ismertető táblák kihelyezése, vagy tanösvény létesítése engedéllyel történhet.

6.3.1.6. Kutatás, vizsgálatok: A területen a kutatás lehetőségét biztosítani kell.

6.3.1.7. Terület- és földhasználat

6.3.1.7.1. A területhasználat során a tájképi kert struktúrája nem változhat meg.

6.3.1.7.2. A területen ipari és bányászati tevékenységet folytatni tilos.

6.3.1.7.3. A területen lévő épületek, építmények üzemeltetése, hasznosítása, felújítása során törekedni kell a lehető legkisebb területhasználatra.

6.3.1.7.4. Gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

6.3.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra: A tájképi kert történetét, értékeit bemutató információs tábla kihelyezhető a kastély környezetében.

6.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

6.3.2.1. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

6.3.2.1.1. A gyepeken legeltetés és kaszálás megengedhető. A gyepek fenntartását elsősorban legeltetéssel kell végezni, kiegészítő kaszálással.

6.3.2.1.2. Legeltetés

6.3.2.1.2.1. Csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető. Túllegeltetés tilos.

6.3.2.1.2.2. A legeltetési időszak végén, de szükség esetén közben is, évente tisztító kaszálást kell végezni.

6.3.2.1.2.3. Téli legeltetés tilos.

6.3.2.1.2.4. Nedves időszakban tilos a legeltetés.

6.3.2.1.3. Kaszálás

6.3.2.1.3.1. A kaszálás a védett növények életciklusához igazodva folytatható.

6.3.2.1.3.2. A kaszálás esetében legalább 15%-ban minden évben meg kell hagyni más-más területen érintetlen gyepfoltokat.

6.3.2.1.3.3. A kaszálást követően a bálázást és szénalehordást egy hónapon belül el kell végezni.

6.3.2.1.3.4. Tilos a gyep feltörése.

6.3.2.2. Erdők kezelése

6.3.2.2.1. Az erdőtervezett erdők kezelésekor az érvényes körzeti erdőtervben foglaltakat kell figyelembe venni.

6.3.2.2.2. A területen lévő erdőkben csak természetközeli erdőgazdálkodás folytatható.

6.3.2.2.3. Fakitermelés kizárólag természetvédelmi célokkal összefüggésben végezhető.

6.3.2.2.4. A holtfát a területen kell hagyni.

6.3.2.2.5. Fakitermelés a fészkelési és vegetációs időn kívül végezhető, kivéve élet- és vagyonvédelmi okból történő fakivágást.

6.3.2.2.6. A gyérítés során a tájidegen és invazív fajok eltávolítására kell törekedni.

6.3.2.2.7. Az erdők természetes megújulásának lehetőségét biztosítani kell.

6.3.2.2.8. Törekedni kell az állománynak megfelelő cserjeszint kialakulására.

6.3.2.3. Művelés alól kivett területek kezelése

6.3.2.3.1. A kivett horgászto vízszintjét állandó szinten kell tartani, a vízpótlását a Császár-vízből kell szükség szerint pótolni, vagy a többletvizet a Császár-vízbe kell vezetni.

6.3.2.3.2. Tilos a tóban horgászni, kivéve ha az természetvédelmi szempontból indokolt.

6.3.2.3.3. Tilos a tavon motoros meghajtású vízi járművel közlekedni.

6.3.2.3.4. A feliszapolódás elkerülése érdekében 5 évente meg kell vizsgálni a tómedret és indokolt esetben kismértékű mederkotrás el kell végezni.

6.3.2.3.5. A nádas terjedését vissza kell szorítani.

6.3.2.3.6. A kivett árok kaszálását, kotrását szükség szerint el kell végezni.

6.3.2.3.7. A meglévő épületállományon kívül új épület, továbbá új szilárd burkolatú út építése a történeti kert struktúráját nem befolyásoló módon engedélyezhető.

6.4. Fenntartási terv

6.4.1. A tájképi kert szerkezetének megőrzése érdekében a gyepp-facsoportok-erdőfoltok meglévő arányát, területét, határvonalait változatlanul kell hagyni, ezt a fenntartással kell elősegíteni:

6.4.1.1. erdők megújulásának biztosítása, szükség esetén az újulatot támogató gyérítéssel,

6.4.1.2. erdőszegélyek megőrzése,

6.4.1.3. cserjésedés visszaszorítása a gyepterületeken.

6.4.2. A tó partvonalát meg kell őrizni, szükség esetén partrendezéssel, mederkotrással, a cserjék terjedésének visszaszorításával.

6.4.3. A tájképi kert részét képező épületek és építmények felújítása támogatandó.

6.4.4. A terület állapotának ellenőrzését évente minimum 4 alkalommal el kell végezni.

Székesfehérvári Sóstó természetvédelmi terület

1. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1	Helység	hrszt.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2	Székesfehérvár	7331/23a	1,1995	0.00	kivett töltés	Önkormányzat
3	Székesfehérvár	7331/23b	0,0557	0.09	erdő	Önkormányzat
4	Székesfehérvár	7331/23c	10,1988	177.46	nádas	Önkormányzat
5	Székesfehérvár	7331/23d	1,7902	0.00	kivett tó	Önkormányzat
6	Székesfehérvár	7331/23f	0,4724	8.22	rét	Önkormányzat
7	Székesfehérvár	7363	0,1275	0.00	kivett út	Önkormányzat
8	Székesfehérvár	7374/1	6,2270	0.00	kivett beépítetlen terület	Önkormányzat
9	Székesfehérvár	7596a	4,4985	0.00	kivett mocsár	Önkormányzat
10	Székesfehérvár	7596b	3,0620	31.84	rét	Önkormányzat
11	Székesfehérvár	7596c	0,9832	17.11	nádas	Önkormányzat
12	Székesfehérvár	7596d	0,8501	8.84	rét	Önkormányzat
13	Székesfehérvár	7596f	0,3506	0.00	erdő	Önkormányzat
14	Székesfehérvár	7596g	5,0845	0.00	kivett agyaggödör	Önkormányzat
15	Székesfehérvár	7612/5a	0,0705	0.00	kivett udvar	Önkormányzat
16	Székesfehérvár	7612/5b	4,4800	0.00	kivett agyaggödör	Önkormányzat
17	Székesfehérvár	7612/8	0,7205	0.00	kivett beépítetlen terület	Önkormányzat
18	Székesfehérvár	7613/1	0,6184	0.00	kivett agyaggödör	magántulajdon
19	Székesfehérvár	7613/2	5,2254	29.26	legelő	magántulajdon
20	Székesfehérvár	7620/4a	0,2218	2.31	rét	Önkormányzat
21	Székesfehérvár	7620/4b	1,1248	1.80	erdő	Önkormányzat
22	Székesfehérvár	7620/4c	0,5327	5.54	rét	Önkormányzat
23	Székesfehérvár	7620/4d	1,3136	13.66	rét	Önkormányzat
24	Székesfehérvár	7620/4f	1,1415	19.86	nádas	Önkormányzat
25	Székesfehérvár	7620/4g	0,2476	0.00	kivett töltés	Önkormányzat
26	Székesfehérvár	7620/4h	10,9671	190.83	nádas	Önkormányzat
27	Székesfehérvár	7620/4j	2,7656	15.49	legelő	Önkormányzat
28	Székesfehérvár	7620/4k	0,6172	3.46	legelő	Önkormányzat
29	Székesfehérvár	7620/4l	1,7473	2.80	erdő	Önkormányzat
30	Székesfehérvár	7620/4m	1,3639	0.00	kivett agyaggödör	Önkormányzat
31	Székesfehérvár	7620/6b	3,3378	5.34	erdő	Önkormányzat
32	Székesfehérvár	7620/6c	13,7805	239.78	nádas	Önkormányzat
33	Székesfehérvár	7620/6d	0,7388	7.68	rét	Önkormányzat
34	Székesfehérvár	7620/6f	1,2990	0.00	kivett tó	Önkormányzat
35	Székesfehérvár	7620/6g	2,5586	4.09	erdő	Önkormányzat
36	Székesfehérvár	7620/7a	0,9282	9.65	rét	Önkormányzat
37	Székesfehérvár	7620/7b	2,2284	3.57	erdő	Önkormányzat

	A	B	C	D	E	F
38	Székesfehérvár	7620/7c	0,4477	0.63	legelő	Önkormányzat
39	Összterület		93,3769			

2. A természetvédelmi terület általános jellemzése

2.1. Székesfehérvár déli belterületén helyezkedik el a Székesfehérvár Sóstó Természetvédelmi Terület. Északról a megújított Sóstói Stadion és edzőpályák, keletről a Szárcsa utca és a Fejérvíz Zrt. telephelye, délről az országos jelentőségű Székesfehérvári Homokbánya Természetvédelmi Terület, míg nyugatról a Segesvári utca lakóházai, a Sóstói lakótelep és a Vásárhelyi utca ipar- és gyártelepei határolják.

2.2. A Sóstó környezetének tengerszint feletti magassága 105-120 mBf.

2.3. A terület természet-földrajzilag három eltérő arculatú táj határán fekszik. Nyugatról a fiatal süllyedékű, mocsaras Sárrét, délről az Észak-Mezőföld kibillent homokos, löszös háta, északkeletről a Vértes heglábfelszíne határolja.

2.4. A geológiai felépítést a tó körül mélyített kutató- és vízkútúrásokból ismerjük. A medence aljzata a Velencei-hegységben felszínen is megtalálható paleozoós gránit, mely a tó északi felén -50 mBf., a déli részén -75 mBf. szinten, tehát 160-185 m mélyen húzódik. Az erre települő pannon összletet agyag, homok, iszap és alárendelten közetliszt képviselik. A pannon rétegek közel vízszintes településűek, több km távolságig nyomon követhetők. Erre a térszínre változó vastagságú (2-30 m) pleisztocén korú összlet telepeöl folyóvízi-ártéri (homok, iszap, agyag, ritkán kavics) és hullóporos (löss, intruziós-löss) képződmények formájában, amit néhol vékony holocén kori talajtakaró vagy ártéri agyag, iszap fed le.

2.5. Tektonikusan az alaphegység erősen megviselt. A tó a paleogén-neogén vonal és a Móri-árok metszéspontjától északra fekszik mintegy 3 km-re. Ezen tektonikai mozgások a pannon kort már nem, vagy alig érintették.

2.6. A tó vízgyűjtő területe 2 km². A tavat valaha a Basa-árok táplálta, 14,4 km²-es vízgyűjtő területével. Később a folyásirány megfordításával a Basa-árok a tó túlfolyójává vált, így az eredeti 16,4 km²-es vízgyűjtő területe jelentősen lecsökkent. A lehatárolás a DNY-i határ, a homokbánya felé egy kicsit bizonytalan. A vízgyűjtő síkvidéki jellegű, területén lényeges időszakos vízfolyás vagy areális lefolyás nyoma nem látható.

2.7. A tó területe összesen 336.000 m², melyet egy kelet-nyugat irányú gát oszt ketté. Az északi tó területe 320.000 m², a déli tó 16.000 m².

2.8. A déli tórészbe évtizedekig kommunális szennyvizet vezettek, míg a tisztavízű északi tónak se víztáplálása, se kivezetése nem volt.

2.9. A Sóstó Természetvédelmi Terület rehabilitációja 2018-ban történt meg. Ennek keretében sor került az Északi-tó medrének kotrására, partfalrekonstrukciójára, költőszigetek kialakítására, továbbá tájépítészeti elemekkel, sokrétű természetvédelmi ismeretet nyújtó információs táblákkal, interaktív eszközökkel, madármegfigyelő helyekkel színesített tanösvény kialakítására, valamint egy napozósteig és egy játszótér megépítésére. A rehabilitált északi tó állandó vízszintjének biztosítására három módon érkezik víz a tóba: a szomszédos stadion és parkolófelületének tisztított csapadékvize, a csapadékvizet szállító Basa-árok folyásirányának megváltoztatásával érkező csapadékvizek, valamint a szennyvíztisztító telepről utótisztítást követően több mint 4 km hosszú nyomóvezetéken érkező tisztított szennyvíz, utóbbi évente 100-120 ezer köbméter vízmennyiséggel szolgálja a területet és lakóit.

2.10. Növényföldrajzilag az Alföld (Mezőföld) része, de peremi helyzete miatt az Alföld és a Dunántúl flórája közötti átmenetet képez. Vízi és vízparti élőhelyeken kívül megjelenik a nádas, a mocsárrét, a láprét, a száraz gyepek, a pionír homokpuszta, a zárt sztyeppré, az erdő.

2.11. Állattani besorolás szempontjából a terület szintén az Alföldhöz tartozik, számtalan állatfaj élő-, táplálkozó- és szaporodóhelye.

3. A természetvédelmi területen előforduló védett növényfajok

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Anacamptis coriophora	poloskaszagú kosbor	védett	50.000 Ft
3	Anacamptis palustris subsp. palustris	mocsári kosbor	védett	10.000 Ft
4	Blackstonia acuminata	kései gyíkpohár	védett	5.000 Ft
5	Cephalanthera damasonium	fehér madársisak	védett	10.000 Ft
6	Dactylorhiza incarnata	hússzínű ujjaskosbor	védett	10.000 Ft
7	Epipactis palustris	mocsári nőszőfű	védett	10.000 Ft
8	Neottia ovata	békaconty	védett	10.000 Ft
9	Orchis militaris	vitézkosbor	védett	10.000 Ft
10	Ophrys sphegodes	pókbangó	fokozottan védett	100.000 Ft

4. A természetvédelmi területen előforduló védett állatfajok

4.1. Puhatestűek, ízeltlábúak

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Acherontia atropos	halálfejes lepke	védett	10.000 Ft
3	Acrida ungarica	sisakos sáska	védett	50.000 Ft
4	Calosoma sycophanta	aranyos bábrabló	védett	5.000 Ft
5	Cerambyx cerdo	nagy hőscincér	védett	50.000 Ft
6	Dorcus parallelipipedus	kis szarvasbogár	védett	5.000 Ft
7	Helix pomatia	éti csiga	védett	2.000 Ft
8	Iphiclides podalirius	kardoslepke	védett	10.000 Ft
9	Lucanus cervus	nagy szarvasbogár	védett	10.000 Ft
10	Lycosa singoriensis	szongáriai cselőpók	védett	5.000 Ft
11	Mantis religiosa	imádkozó sáska	védett	5.000 Ft
12	Morinus funereus	gyászscincér	védett	50.000 Ft
13	Myrmeleon formicarius	erdei hangyaleső	védett	10.000 Ft
14	Nymphalis io	nappali pávaszem	védett	5.000 Ft
15	Oryctes nasicornis	orrszarvúbogár	védett	50.000 Ft
16	Parnassius mnemosyne	kis apollólepke	védett	50.000 Ft

4.2. Halak, kételtűek, hüllők

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Anguis fragilis	lábatlan gyík	védett	25.000 Ft
3	Bombina bombina	vöröshasú unka	védett	10.000 Ft
4	Bufo bufo	barna varangy	védett	10.000 Ft
5	Bufo viridis	zöld varangy	védett	10.000 Ft
6	Cobitis taenia	vágó csík	védett	10.000 Ft
7	Emys orbicularis	mocsári teknős	védett	50.000 Ft
8	Hyla arborea	zöld levelibéka	védett	10.000 Ft
9	Lacerta agilis	fürge gyík	védett	25.000 Ft

	A	B	C	D
10	Lacerta viridis	zöld gyík	védett	25.000 Ft
11	Misgurnus fossilis	réti csík	védett	10.000 Ft
12	Natrix natrix	vízisikló	védett	25.000 Ft
13	Pelobates fuscus	barna ásóbéka	védett	10.000 Ft
14	Rana dalmatina	erdei béka	védett	10.000 Ft
15	Rana esculenta	kecskebéka	védett	10.000 Ft
16	Rana ridibunda	kacagó béka (tavibéka)	védett	10.000 Ft
17	Triturus vulgaris	pettyes göte	védett	10.000 Ft
18	Umbra krameri	lápi póc	fokozottan védett	250.000 Ft

4.3. Madarak

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Accipiter gentilis	héja	védett	50.000 Ft
3	Accipiter nisus	karvaly	védett	50.000 Ft
4	Acrocephalus arundinaceus	nádirigó	védett	25.000 Ft
5	Acrocephalus palustris	énekes nádiposzáta	védett	25.000 Ft
6	Acrocephalus schoenobaenus	foltos nádiposzáta	védett	25.000 Ft
7	Acrocephalus scirpaceus	cserregő nádiposzáta	védett	25.000 Ft
8	Actitis hypoleucos	billegetőcankó	védett	50.000 Ft
9	Alauda arvensis	mezei pacsirta	védett	25.000 Ft
10	Alcedo atthis	jégmadár	védett	50.000 Ft
11	Anas acuta	nyílfarkú réce	védett	50.000 Ft
12	Anas clypeata	kanalas réce	védett	50.000 Ft
13	Anas crecca	csörgő réce	védett	50.000 Ft
14	Anas querquedula	bőjtű réce	fokozottan védett	100.000 Ft
15	Anthus cervinus	rozsdástorkú pityer	védett	25.000 Ft
16	Anthus pratensis	réti pityer	védett	25.000 Ft
17	Anthus trivialis	erdei pityer	védett	25.000 Ft
18	Apus apus	sarlósfecske	védett	25.000 Ft
19	Ardea cinerea	szürke gém	védett	50.000 Ft
20	Ardea purpurea	vörös gém	fokozottan védett	250.000 Ft
21	Asio flammeus	réti fülesbagoly	fokozottan védett	250.000 Ft
22	Asio otus	erdei fülesbagoly	védett	50.000 Ft
23	Athene noctua	kuvik	fokozottan védett	100.000 Ft
24	Aythya ferina	barátréce	védett	50.000 Ft
25	Aythya fuligula	kontyos réce	védett	50.000 Ft
26	Aythya nyroca	cigányréce	fokozottan védett	500.000 Ft
27	Botaurus stellaris	bölgőbika	fokozottan védett	100.000 Ft
28	Bucephala clangula	kerceréce	védett	50.000 Ft
29	Buteo buteo	egerészölyv	védett	25.000 Ft
30	Buteo lagopus	gatyás ölyv	védett	50.000 Ft
31	Carduelis carduelis	tengelic	védett	25.000 Ft

	A	B	C	D
32	Carduelis chloris	zöldike	védett	25.000 Ft
33	Carduelis spinus	csíz	védett	25.000 Ft
34	Certhia brachydactyla	rövidkarmú fakusz	védett	25.000 Ft
35	Charadrius dubius	kis lile	védett	50.000 Ft
36	Chlidonias niger	kormos szerkő	fokozottan védett	250.000 Ft
37	Ciconia ciconia	fehér gólya	fokozottan védett	100.000 Ft
38	Ciconia nigra	fekete gólya	fokozottan védett	500.000 Ft
39	Circaetus gallicus	kígyászölyv	fokozottan védett	1.000.000 Ft
40	Circus aeruginosus	barna rétihéja	védett	50.000 Ft
41	Circus cyaneus	kékes rétihéja	védett	50.000 Ft
42	Circus pygargus	hamvas rétihéja	fokozottan védett	500.000 Ft
43	Corvus corax	holló	védett	50.000 Ft
44	Coturnix coturnix	fürj	védett	50.000 Ft
45	Cuculus canorus	kakukk	védett	50.000 Ft
46	Cygnus olor	bütykös hattyú	védett	25.000 Ft
47	Delichon urbicum	molnárfecske	védett	50.000 Ft
48	Dendrocopos major	nagy fakopáncs	védett	25.000 Ft
49	Dendrocopos minor	kis fakopáncs	védett	50.000 Ft
50	Dendrocopos syriacus	balkáni fakopáncs	védett	25.000 Ft
51	Egretta garzetta	kis kócsag	fokozottan védett	250.000 Ft
52	Emberiza citrinella	citromsármány	védett	25.000 Ft
53	Emberiza schoeniclus	nádi sármány	védett	25.000 Ft
54	Erithacus rubecula	vörösbecs	védett	25.000 Ft
55	Falco cherrug	kerecsensólyom	fokozottan védett	1.000.000 Ft
56	Falco columbarius	kis sólyom	védett	50.000 Ft
57	Falco peregrinus	vándorsólyom	fokozottan védett	500.000 Ft
58	Falco subbuteo	kabasólyom	védett	50.000 Ft
59	Falco tinnunculus	vörös vércse	védett	50.000 Ft
60	Falco vespertinus	kék vércse	fokozottan védett	500.000 Ft
61	Ficedula hypoleuca	kormos légykapó	védett	25.000 Ft
62	Gallinago gallinago	sárszalmonka	fokozottan védett	100.000 Ft
63	Gallinula chloropus	vízityúk	védett	25.000 Ft
64	Himantopus himantopus	gólyatöcs	fokozottan védett	250.000 Ft
65	Hirundo rustica	füsti fecske	védett	50.000 Ft
66	Ixobrychus minutus	törpegém	fokozottan védett	100.000 Ft
67	Jynx torquilla	nyaktekeres	védett	50.000 Ft
68	Lanius excubitor	nagy őrgébics	védett	50.000 Ft
69	Larus ridibundus	dankasirály	védett	50.000 Ft
70	Locustella fluviatilis	berki tücsökmadár	védett	50.000 Ft
71	Locustella luscinioides	nádi tücsökmadár	védett	50.000 Ft
72	Locustella naevia	réti tücsökmadár	védett	50.000 Ft
73	Lullula arborea	erdei pacsirta	védett	50.000 Ft
74	Luscinia megarhynchos	fülemüle	védett	25.000 Ft

	A	B	C	D
75	Merops apiaster	gyurgyalag	fokozottan védett	100.000 Ft
76	Milvus migrans	barna kánya	fokozottan védett	500.000 Ft
77	Motacilla alba	barázdabillegető	védett	25.000 Ft
78	Motacilla flava	sárga billegető	védett	25.000 Ft
79	Muscicapa striata	szürke légykapó	védett	50.000 Ft
80	Nycticorax nycticorax	bakcsó	fokozottan védett	100.000 Ft
81	Oriolus oriolus	sárgarigó	védett	25.000 Ft
82	Panurus biarmicus	barkóscinege	védett	50.000 Ft
83	Parus caeruleus	kék cinege	védett	25.000 Ft
84	Parus major	széncinege	védett	25.000 Ft
85	Phalacrocorax carbo	nagy kárókatona	védett	25.000 Ft
86	Philomachus pugnax	pajzsoscankó	védett	50.000 Ft
87	Phylloscopus collybita	csilpcsalpfüzike	védett	25.000 Ft
88	Picus viridis	zöld küllő	védett	50.000 Ft
89	Platalea leucorodia	kanalasgém	fokozottan védett	500.000 Ft
90	Podiceps cristatus	búbos vöcsök	védett	50.000 Ft
91	Podiceps grisegena	vörösnyakú vöcsök	fokozottan védett	250.000 Ft
92	Podiceps nigricollis	feketenyakú vöcsök	fokozottan védett	100.000 Ft
93	Porzana parva	kis vízicsibe	védett	50.000 Ft
94	Porzana porzana	pettyes vízicsibe	védett	50.000 Ft
95	Rallus aquaticus	guvat	védett	50.000 Ft
96	Recurvirostra avosetta	gulipán	fokozottan védett	250.000 Ft
97	Remiz pendulinus	függőcinege	védett	50.000 Ft
98	Riparia riparia	partifecske	védett	50.000 Ft
99	Saxicola rubetra	rozsdás csuk	védett	25.000 Ft
100	Saxicola torquatus	cigánycsuk	védett	25.000 Ft
101	Serinus serinus	csicsörke	védett	25.000 Ft
102	Sitta europaea	csuszka	védett	25.000 Ft
103	Streptopelia turtur	vadgerle	védett	50.000 Ft
104	Sylvia atricapilla	barátposzáta	védett	25.000 Ft
105	Sylvia borin	kerti poszáta	védett	50.000 Ft
106	Sylvia communis	mezei poszáta	védett	25.000 Ft
107	Tachybaptus ruficollis	kis vöcsök	védett	50.000 Ft
108	Tringa erythropus	füstös cankó	védett	25.000 Ft
109	Tringa glareola	réti cankó	védett	25.000 Ft
110	Tringa nebularia	szürke cankó	védett	25.000 Ft
111	Tringa ochropus	erdei cankó	védett	25.000 Ft
112	Tringa totanus	piroslábú cankó	fokozottan védett	250.000 Ft
113	Troglodytes troglodytes	ökörsem	védett	25.000 Ft
114	Turdus iliacus	szőlőrigó	védett	25.000 Ft
115	Turdus merula	fekete rigó	védett	25.000 Ft
116	Turdus philomelos	énekes rigó	védett	25.000 Ft
117	Turdus pilaris	fenyőrigó	védett	25.000 Ft

	A	B	C	D
118	Upupa epops	búbosbanka	védett	50.000 Ft
119	Vanellus vanellus	bíbic	védett	50.000 Ft

4.4. Emlősök

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Crocidura leucodon	mezei cickány	védett	25.000 Ft
3	Crocidura suaveolens	keleti cickány	védett	25.000 Ft
4	Erinaceus roumanicus	keleti sün	védett	25.000 Ft
5	Lutra lutra	vidra	fokozottan védett	250.000 Ft
6	Martes martes	nyuszt	védett	50.000 Ft
7	Mustela erminea	hermelin	védett	50.000 Ft
8	Mustela eversmanni	molnárgörény	védett	50.000 Ft
9	Mustela nivalis	menyét	védett	25.000 Ft
10	Myotis blythii	hegyesorrú denevér	védett	50.000 Ft
11	Myotis daubentonii	vízi denevér	védett	50.000 Ft
12	Neomys fodiens	közönséges vízicickány	védett	50.000 Ft
13	Nyctalus noctula	rőt koraidenevér	védett	25.000 Ft
14	Pipistrellus pipistrellus	közönséges törpedenevér	védett	25.000 Ft
15	Sorex minutus	törpecickány	védett	25.000 Ft
16	Talpa europaea	vakond	védett	25.000 Ft

5. Kezelési és fenntartási terv

5.1. Természetvédelmi célkitűzések

5.1.1. A természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében.

5.1.2. A tó állandó vízszintjének biztosítása.

5.1.3. A tájidegen fafajok és özönnövények visszaszorítása a teljes területen.

5.1.4. A terület tervszerű fenntartása, kezelése.

5.1.5. A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése, az oktatás és kutatás lehetőségének biztosítása.

5.2. Természetvédelmi stratégiák

5.2.1. A terület látogathatóságának biztosítása a védett terület sérelme nélkül.

5.2.2. A védett madarak megfigyelésének biztosítása a madarak zavarása nélkül.

5.2.3. Rendszeres vízpótlás biztosítása az utótisztított szennyvízzel.

5.2.4. A rehabilitáció során kialakított vízfelület méretének megtartása a nádas terjedésének megakadályozásával.

5.2.5. Az élőhelyek megőrzése, az invazív fajok visszaszorítása.

5.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek, barlangok védelme: A felszíni és felszín alatti földtani értékeket minden károsítástól, átalakítástól védeni kell.

5.3.1.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása

5.3.1.2.1. Az erdőterületeken az erdei életközösség megőrzése érdekében a természetközeli erdőgazdálkodást kell folytatni. Kizárólag az idegenhonos és a veszélyes fák vághatók ki. A holtfat a területen kell hagyni.

5.3.1.2.2. Az erdőterületeken az idegenhonos fásszárú növényeket töelválasztással kell eltávolítani lombhullást követően, majd a következő évben vissza kell vágni a sarjakat.

5.3.1.2.3. Az erdőterületeken tilos tűzrakóhelyet kijelölni, tüzet gyújtani és avart égetni.

5.3.1.2.4. A gyepterületeken a védett növények életciklusához igazodva kell végezni a legeltetést, kaszálást.

5.3.1.2.5. A gyepterületeken tilos a gyeper feltörése.

5.3.1.2.6. A gyepterületeken az inváziós növényfajokat mechanikai vagy szelektív kémiai módszerek alkalmazásával kell visszaszorítani az „Egyes özönnövény fajok visszaszorításának egységes módszertana” elnevezésű útmutatóban foglaltak szerint.

5.3.1.2.7. A tóban fürdeni, csónakázni, kutyát úsztatni tilos.

5.3.1.2.8. A madarakat etetni, a tóba tápanyagot bedobálni tilos.

5.3.1.2.9. A területen vegyszer és műtrágya használata tilos.

5.3.1.3. Fajok védelme

5.3.1.3.1. A területen élő védett állatfajok egyedeit tilos gyűjteni, elpusztítani, élettevékenységüket zavarni.

5.3.1.3.2. A területen lévő homokfalak rendszeres karbantartásával biztosítani kell a fokozottan védett gyurgyalag és parti fecske fészkelési lehetőségét. A karbantartási munkák kizárólag a fészkelhagyást követően a fészkelési idő kezdetéig végezhetők.

5.3.1.3.3. Az idős fákat meg kell őrizni, idős fát kivágni, metszeni csak élet- vagy vagyonbiztonsági okból lehet. A beavatkozást a denevérek és a faodvakat használó egyéb védett kisemlősök életciklusát, valamint a madarak költési időszakát figyelembe véve augusztus 15. – október 31. között lehet elvégezni az odvak előzetes átvizsgálását követően, amennyiben nem tartózkodnak benne denevérek, egyéb védett kisemlősök, illetve nem fészkelnek benne madarak. Védett állat észlelése esetén értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park igazgatóság területileg illetékes természetvédelmi őrét.

5.3.1.3.4. A területen áthúzódó légvezetékek oszlopain a tartószerkezetek szigetelését a madarak védelmében el kell végezni.

5.3.1.3.5. A terület növényeit és részeit (különösen gumó, mag, levél) tilos gyűjteni, a növényeket tilos megsérteni, elpusztítani.

5.3.1.3.6. A tóban horgászni tilos. Természetvédelmi célból történő, a horgászatnál hatékonyabb módszerekkel megvalósított haltani mintavételezés, halmentés, illetve amennyiben indokolt, esetleges haltelepítés kizárólag a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság véleményével és felügyeletével történhet.

5.3.1.3.7. Kutyát a területre kizárólag rövid pórázon vezetve lehet bevinni.

5.3.1.3.8. A kaszálást a területen előforduló védett növények virágzási és magérlelési időszakához kell igazítani.

5.3.1.3.9. Tilos az állatok zavarása, hangszóró használata.

5.3.1.3.10. A területen a vadállomány kezelését természetvédelmi érdekek figyelembevételével végezheti a jogosult vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv szerint.

5.3.1.3.11. A belterületen elhelyezkedő területen a vadászat különösen indokolt esetben – humán- vagy állategészségügyi okból történhet természetvédelmi érdekeket figyelembe véve meghatározott időpontban.

5.3.1.4. Táj- és kultúrtörténeti értékek

5.3.1.4.1. Gondoskodni kell a területen lévő létesítmények, épületek, berendezések állagának megóvásáról, folyamatos karbantartásáról, környezetük rendben tartásáról.

5.3.1.4.2. Új létesítményt elhelyezni csak természetvédelmi érdekből lehetséges.

5.3.1.4.3. A területen hulladékot elhelyezni szigorúan tilos.

5.3.1.5. Látogatás

5.3.1.5.1. A terület látogathatóságát egész évben biztosítani kell.

5.3.1.5.2. A területen kialakított tanösvény szabadon látogatható. A kijelölt ösvényről letérni tilos.

5.3.1.5.3. A terület gyalogosan látogatható.

5.3.1.5.4. A területen vezetett séták biztosítottak.

5.3.1.5.5. Gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.5.6. A természeti értékek védelme érdekében indokolt esetben a jegyző, mint természetvédelmi hatóság látogatási és tartózkodási tilalmat rendelhet el időszakosan vagy területrészeire korlátozottan.

5.3.1.6. Oktatás és bemutatás

5.3.1.6.1. A terület oktatási és bemutatási célú látogathatóságát biztosítani kell.

5.3.1.6.2. Az oktatást és az ismeretterjesztést a tanösvény mellett kialakított interaktív ismertető táblák segítik.

5.3.1.7. Kutatás, vizsgálatok

5.3.1.7.1. A területen a kutatás lehetőségét biztosítani kell.

5.3.1.7.2. A kutatási eredményekről a terület kezelőjét tájékoztatni kell.

5.3.1.8. Terület- és földhasználat

5.3.1.8.1. A területen a művelési ág megváltoztatása csak természetvédelmi okokból, a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével történhet.

5.3.1.8.2. A területen ipari és bányászati tevékenységet folytatni tilos.

5.3.1.8.3. A területen lévő épületek, építmények üzemeltetése, hasznosítása, felújítása során törekedni kell a lehető legkisebb területhasználatra.

5.3.1.8.4. A terület kezelését végző gépjárművek kivételével gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.8.5. A területen rendeltetéstől eltérő használat, építmény elhelyezése a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével lehetséges, kizárólag természetvédelmi érdekből.

5.3.1.8.6. Létesítmény tervezésekor a tájba illesztésre nagy hangsúlyt kell fektetni.

5.3.1.8.7. Létesítmény felhagyása esetén annak elbontásáról haladéktalanul gondoskodni kell a jegyző, mint természetvédelmi hatóság hozzájárulásával.

5.3.1.8.8. A terület területét és rendeltetését érintő vagy befolyásoló tervek jóváhagyásához, módosításához, hatósági engedélyek kiadásához a jegyző, mint természetvédelmi hatóság hozzájárulása szükséges.

5.3.1.9. Természetvédelmi infrastruktúra

5.3.1.9.1. A tanösvény járhatóságáról folyamatosan gondoskodni kell.

5.3.1.9.2. A tanösvény mentén kialakított táblákat, madármegfigyelő helyeket, egyéb berendezéseket folyamatosan karban kell tartani.

5.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.2.1. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

5.3.2.1.1. A rét és legelőterületek művelési águknak megfelelően hasznosíthatók a természetvédelmi előírások figyelembevételével.

5.3.2.1.2. Legeltetés

5.3.2.1.2.1. Csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető. Túllegeltetés tilos.

5.3.2.1.2.2. A legeltetési időszak végén, de szükség esetén közben is, évente tisztító kaszálást kell végezni.

5.3.2.1.2.3. Téli legeltetés tilos.

5.3.2.1.2.4. Nedves időszakban tilos a legeltetés.

5.3.2.1.3. Kaszálás

5.3.2.1.3.1. A kaszálás a védett növények életciklusához igazodva folytatható.

5.3.2.1.3.2. A kaszálás esetében legalább 15%-ban minden évben meg kell hagyni más-más területen érintetlen gyepfoltokat.

5.3.2.1.3.3. A kaszálást követően a bálázást és szénalehordást egy hónapon belül el kell végezni.

5.3.2.1.3.4. Tilos a gyep feltörése.

5.3.2.2. Nádas művelési ágú területek kezelése

5.3.2.2.1. A nádas hasznosítása a természetvédelmi előírások figyelembevételével engedélyezhető.

5.3.2.2.2. A nádas terjedését, a tó vízfelületének csökkenését a nádas rendszeres gondozásával meg kell akadályozni. A rehabilitáció során kialakított állapot (tó-nádas arány) megőrzésére kell törekedni.

5.3.2.2.3. A nádvgás a nád biológiai érettségétől február 28-ig terjedő időszakban végezhető.

5.3.2.3. Erdők kezelése

5.3.2.3.1. Az erdőtervezett erdők kezelésekor az érvényes körzeti erdőtervben foglaltakat kell figyelembe venni.

5.3.2.3.2. A területen lévő erdők elsődlegesen természetvédelmi rendeltetésűek, ahol csak természetközeli erdőgazdálkodás folytatható.

5.3.2.3.3. Fakitermelés kizárólag természetvédelmi célokkal összefüggésben végezhető.

5.3.2.3.4. Fakitermelés a fészkelési és vegetációs időn kívül végezhető, kivéve élet- és vagyonvédelmi okból történő fakivágást.

5.3.2.3.5. A gyérítés során a tájidegen és invazív fajok eltávolítására kell törekedni.

5.3.2.3.6. Tarvágás csak a nem őshonos fafajokból álló állományokban történhet. Szomszédos erdőrészletben a tarvágás vagy véghasználat csak akkor végezhető, ha a korábban véghasznált területen megtörtént az erdőfelújítás.

5.3.2.3.7. Erdőfelújítás, véghasználatot követő erdőtelepítés során a termőhelyi adottságokat figyelembe véve lehetőség szerint őshonos fafajokból álló állományt kell kialakítani.

5.3.2.3.8. A tájidegen állományú erdők (különösen akácosok) esetében őshonos fafajokkal kell az erdőt átalakítani.

5.3.2.3.9. A holtfát a területen kell hagyni.

5.3.2.3.10. Az erdők természetes megújulásának lehetőségét biztosítani kell.

5.3.2.3.11. Törekedni kell az állománynak megfelelő cserjeszint kialakulására.

5.3.2.3.12. A nagyméretű és különleges fákat óvni kell.

5.3.2.4. Művelés alól kivett területek kezelése

5.3.2.4.1. A kivett tó vízszintjét állandó szinten kell tartani. Amennyiben a vízszint a vízpótlás és a csapadék mennyisége következtében az üzemi vízszint fölé emelkedik, a zsilip megnyitásával a többletvizet a mocsaras déli tómederbe kell vezetni.

5.3.2.4.2. Tilos a tóban horgászni, kivéve ha az természetvédelmi szempontból indokolt.

5.3.2.4.3. Tilos a tavon motoros meghajtású vízi járművel közlekedni, kivéve a természetvédelmi célú járműhasználatot (nádaratás, úszó-kotró munkagép használata).

5.3.2.4.4. A feliszapolódás elkerülése érdekében 5 évente meg kell vizsgálni a tómedret és indokolt esetben kismértékű mederkotrást el kell végezni.

5.3.2.4.5. A nádas terjedését vissza kell szorítani.

5.3.2.4.6. A meglévő épületállományon kívül új épület, továbbá új szilárd burkolatú út építése tilos. Új építmények, berendezések kizárólag természetvédelmi célból létesíthetők.

5.4. Fenntartási terv

5.4.1. A terület fenntartását mindig a természeti folyamatokhoz kell igazítani.

5.4.1.1. Figyelembe kell venni a védett növények virágzási és magérlelési idejét a kaszálás és legeltetés időpontjának meghatározásánál.

5.4.1.2. Figyelembe kell venni a védett madarak fészkelési idejét a zajjal járó fenntartási munkák ütemezésénél, fakivágásnál, nádaratásnál, tómeder kotrásánál, partfal védelmi munkáknál.

5.4.2. Erdőgazdálkodási tevékenység során az őshonos faállomány és a természetközeli erdő kialakítására kell törekedni.

5.4.3. Rendszeresen gondoskodni kell az elszórt hulladék összegyűjtéséről.

5.4.4. A látogathatóság biztosítása érdekében a tanösvény és létesítményeinek használhatóságát folyamatos felülvizsgálattal és karbantartással kell megteremteni.

Aszal-völgy természetvédelmi terület

1. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1.	Helység	hrszt.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2.	Székesfehérvár	020066/2a	0,8518	7.07	legelő	Magántulajdon
3.	Székesfehérvár	020066/2b	0,2445	1.10	erdő	Magántulajdon
4.	Székesfehérvár	020066/2c	0,0621	0.00	kivett saját használatú út	Magántulajdon
5.	Székesfehérvár	020066/2d	0,5611	2.52	erdő	Magántulajdon
6.	Székesfehérvár	020066/2f	0,7499	6.22	legelő	Magántulajdon
7.	Székesfehérvár	020066/2g	0,0770	0.35	erdő	Magántulajdon
8.	Székesfehérvár	020066/5	3,6202	0.00	erdő	Magántulajdon
9.	Székesfehérvár	020066/6	1,4819	0.00	erdő	Magántulajdon
10.	Székesfehérvár	020066/7	0,5935	0.00	erdő	Magántulajdon
11.	Székesfehérvár	020066/8	1,4897	0.00	erdő	Magántulajdon
12.	Székesfehérvár	020066/9	3,9163	0.00	erdő	Magántulajdon
13.	Székesfehérvár	020066/10	2,9861	24.78	legelő	Magántulajdon
14.	Székesfehérvár	020066/11a	9,4724	78.62	legelő és gazdasági épület	Magántulajdon
15.	Székesfehérvár	020066/11b	0,4694	0.00	kivett út	Magántulajdon
16.	Székesfehérvár	020066/11c	0,4695	2.11	fásított terület	Magántulajdon
17.	Székesfehérvár	020066/11d	6,0173	49.94	legelő	Magántulajdon
18.	Székesfehérvár	020066/11f	0,2070	1.72	legelő	Magántulajdon
19.	Székesfehérvár	020066/11g	0,3176	1.43	fásított terület	Magántulajdon
20.	Székesfehérvár	020066/11h	0,0663	0.55	legelő	Magántulajdon
21.	Székesfehérvár	020066/12	1,1162	0.00	erdő	Magántulajdon
22.	Székesfehérvár	020066/13a	25,7482	169.42	legelő	Magántulajdon
23.	Székesfehérvár	020066/13b	0,9351	0.00	kivett töltés	Magántulajdon
24.	Székesfehérvár	020066/13c	0,3229	2.68	legelő	Magántulajdon
25.	Székesfehérvár	020066/13d	0,8363	0.00	kivett saját használatú út	Magántulajdon
26.	Székesfehérvár	020066/13f	0,7283	3.28	fásított terület	Magántulajdon
27.	Székesfehérvár	020066/13g	2,4625	53.44	szántó	Magántulajdon
28.	Székesfehérvár	020066/13h	2,5621	21.27	legelő	Magántulajdon
29.	Székesfehérvár	020066/13j	0,5244	2.08	legelő	Magántulajdon
30.	Székesfehérvár	020066/13k	0,1122	0.00	kivett árok	Magántulajdon
31.	Székesfehérvár	020066/13l	0,0852	0.00	kivett árok	Magántulajdon
32.	Székesfehérvár	020066/13m	0,1641	1.36	legelő	Magántulajdon
33.	Székesfehérvár	020066/13n	0,0982	2.13	szántó	Magántulajdon
34.	Székesfehérvár	020066/13p	0,4657	10.11	szántó	Magántulajdon
35.	Székesfehérvár	020066/13q	0,5710	2.57	fásított terület	Magántulajdon

36.	Székesfehérvár	020066/14a	2,2155	48.08	szántó	Magántulajdon
37.	Székesfehérvár	020066/14b	0,0735	0.61	legelő	Magántulajdon
38.	Székesfehérvár	020066/15	0,0780	0.00	kivett közút	Önkormányzat
39.	Székesfehérvár	020065a	3,9136	16.44	legelő	Önkormányzat
40.	Székesfehérvár	020065b	1,3674	0.00	kivett árok	Önkormányzat
41.	Székesfehérvár	020065f	0,8940	3.75	legelő	Önkormányzat
42.	Székesfehérvár	020047/14	1,3789	6.21	erdő	Magántulajdon
43.	Székesfehérvár	020070/5a	0,2834	1.59	legelő	Magántulajdon
44.	Székesfehérvár	020070/6a	0,1634	0.92	legelő	Magántulajdon
45.	Székesfehérvár	020070/10a	0,7926	4.44	legelő	Magántulajdon
46.	Székesfehérvár	020070/26	3,3737	15.18	erdő községi mintatér	Magántulajdon
47.	Székesfehérvár	020070/27	4,6295	20.83	erdő	Magántulajdon Magyar Állam
48.	Összterület		89,5495			

2. A természetvédelmi terület általános jellemzése

2.1. A terület Székesfehérvár közigazgatási területén belül, a város belterületétől északi irányban helyezkedik el.

2.2. Az Aszal-völgy a Zámoly felé vezető műúttól keletre, azzal párhuzamosan húzódik. A tározóhoz és a vízműhöz vezető burkolt úton, valamint földutakon keresztül közelíthető meg. Döntően szántóföldek veszik körül, kivéve az északi és a déli irányt, ahol gyepes-erdős vegetációval határos. Déli irányban közvetlenül érintkezik a vízműhöz tartozó kiszolgáló épületekkel.

2.3. A terület részben átfed az Aszal-völgy (HUDI2004) kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területtel (Natura 2000) és a Nemzeti Ökológiai Hálózat részét képezi. A keleti oldalon található három önálló és értékes élőhelyfolt nem része a Natura 2000 hálózatnak, míg déli irányban a Natura 2000 terület túlnyúlik a helyi védett területen.

2.4. Az Aszal-völgy Natura 2000 terület jelölő élőhelye a síksági pannon löszgyep (6250), jelölő növény- és állatfaja nincs.

2.5. A terület vegetációja erőteljesen magán viseli az emberi használat nyomait.

2.6. Az erdőterületek döntően telepítés eredményeként jöttek létre, az összes erdő több mint 80%-a idegenhonos fajokból áll.

2.7. A területek legalább 60%-a természetközeli gyep, melyek azonban erősen cserjésednek a rendszeres legeltetés hiányában.

2.8. Szántóföldi művelés alapvetően nem jellemző, a szegélyi részekben azonban jellemző a környező szántók túlhasználata, vagyis a gyepszegély beszántása.

2.9. A terület legértékesebb életközössége a löszpusztarét, de jó állapotú állományai a teljes területnek megközelítőleg csak 15%-át borítja.

2.10. Erőteljes a cserjésedés – elsősorban egybibés galagonyával -, a mára zárt cserjéssé alakult területek néhány évtizeddel korábban még értékes löszgyepek voltak.

2.11. Földtan, felszínalaktan: Székesfehérvár területe az Alföld nagytájhoz, a Mezőföld középtájhoz, a Sárrét kistájhoz tartozik, de annak keleti, a Közép-Mezőföld kistájával érintkező szegélyén helyezkedik el.

2.12. Az Aszal-völgy területe lösszel fedett hordalékkúp síkság, mely meredek löszoldallal határolt löszvölgyekből áll.

2.13. Az Aszal-völgy északnyugat-délkelet irányú löszvölgyrendszer, melynek északon egy nagyobb oldalága van, míg több helyen kisebb oldalágyszerű horpadások szabdalják.

2.14. A tengerszint feletti magassága 140-177 m között változik.

2.15. A területen művi domborzati elem is található, a tározó töltése földmunka eredményeként jött létre. A tározó környékén homokkő fordul elő.

2.16. A területen földtani szempontból jelentős egyedi érték nem található.

2.17. Éghajlat: A terület mérsékelt meleg, száraz éghajlatú, ahol a vízhiány is jelentős. Az évi napsütés 1980 óra körüli, az évi középhőmérséklet 9,5-9,7 °C. A csapadék évi összege 550-580 mm közötti, a téli félévben átlagosan 35 hótakarós nap várható. Az ariditási index 1,21-1,28. Az uralkodó szélirány É-ÉNY-i, második helyen áll a DK-i. Az átlagos szélesebség 2,5-3,0 m/s.

2.18. Vízrajz: A területen állandó vízfolyás, vagy forrás nem fordul elő. Az Aszal-völgy legmélyebb részei mezofil kaszálók, amelyeken vízborítás legfeljebb extrém csapadékmennyiség esetén jellemző. A térségre jelzett talajvíz mélysége a löszhátak alatt 4-6 m, az alacsonyabb felszíneken 2-4 m közötti, míg a völgytalpakon 2 m felett van átlagosan.

2.19. Talaj: Az Aszal-völgy területére alapvetően a löszös üledéken kialakult mészlepedékes csernozjom, az erdősült meredek oldalakon a csernozjom barna erdőtalaj jellemző, míg a völgyalj, időszakosan felszíni vízborítással jellemezhető területein (füzliget és mezofil gyepek) réti öntéstalaj alakult ki. A terület középső részén anyagkitermelés nyomai láthatóak, melyet kubikgödrök jelenléte mutat.

2.20. Biogeográfiai jellemzés, ökológiai folyamatok: A terület növényföldrajzi szempontból az Alföld flóraidék (Eupannonicum) Mezőföld és Solti-síkság (Colocense) flórajáráshoz tartozik. A térség az erdőssztyep zóna részét képezi, a löszplatókon egykor kiterjedt lösztölgyesek és löszgyepek fordultak elő. Ma a lankásabb, síkabb területeken szinte mindenütt szántóföldi használat jellemző, az eredeti vegetáció a meredekebb domborzattal jellemezhető részeken, löszoldalakon, völgyekben, dombokon maradt csak meg, egymástól izolálódva. Az Aszal-völgyet keleti, nyugati és északi irányban nagy kiterjedésű szántók izolálják, déli irányban azonban az árok tovább halad, többé-kevésbé degradálódott üde élősávval övezve és Székesfehérvár központjáig húzódik. A területen az erdőssztyep jelleg jól megmutatkozik abban, hogy a gyepgazdálkodás alól kimaradt (jelenleg nem kaszált, vagy legeltetett) löszgyep maradványok igen erős cserjésedést mutatnak (elsősorban galagonyával), amely folyamat középtávon megszünteti a jelenleg legnagyobb természeti értéket képviselő löszgyep életközösséget.

3. A természetvédelmi területen előforduló védett növényfajok

3.1. A terület flórája annak ellenére gazdag, hogy a teljes vegetációnak csak kis része (megközelítőleg 15%) van igazán jó állapotban. Magas ugyanakkor a gyomok és a zavarástűrő fajok aránya és jelentős az idegenhonos, invazív fajok előretörése.

3.2. A területen védett fajok elsősorban a löszpusztaréthez kötődően maradtak fenn.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Adonis vernalis	tavaszi hérics	védett	5.000 Ft
3	Allium sphaerocephalon	bunkós hagyma	védett	5.000 Ft
4	Amygdalus nana	törpemandula	védett	10.000 Ft
5	Aster amellus	csillagöszirózsa	védett	5.000 Ft
6	Centaurea scabiosa subsp. sadleriana	budai imola	védett	5.000 Ft

	A	B	C	D
7	Echium maculatum	piros kígyószisz	védett	50.000 Ft
8	Gentiana cruciata	Szent László-tárnics	védett	10.000 Ft
9	Helichrysum arenarium	homoki szalmagyopár	védett	5.000 Ft
10	Hypericum elegans	karcsú orbáncfű	védett	10.000 Ft
11	Inula germanica	hengeresfészű peremizs	védett	5.000 Ft
12	Inula oculus-christi	selymes peremizs	védett	5.000 Ft
13	Iris pumila	apró nőszirm	védett	5.000 Ft
14	Linum flavum	sárga len	védett	10.000 Ft
15	Linum tenuifolium	árlevelű len	védett	5.000 Ft
16	Onosma arenaria	homoki vértő	védett	5.000 Ft
17	Orchis militaris	vitézkosbor	védett	10.000 Ft
18	Orchis purpurea	bíboros kosbor	védett	10.000 Ft
19	Oxytropis pilosa	borzas csajkavirág	védett	50.000 Ft
20	Phlomis tuberosa	macskahere	védett	5.000 Ft
21	Pulsatilla nigricans	fekete kökörcsin	védett	5.000 Ft
22	Stipa pennata	pusztai árvalányhaj	védett	5.000 Ft
23	Vinca herbacea	pusztai meténg	védett	5.000 Ft

4. A természetvédelmi területen előforduló védett állatfajok

4.1. A területen átfogó zoológiai kutatások nem folytak, az állattani értékekről szerzett adatok hiányosak, elsősorban a madárfaunára vonatkoznak, indokolt további felmérés a területen élő, fészkelő, táplálkozó és átvonuló védett állatfajok meghatározására.

4.2. A táblázat az eddig felmért védett és fokozottan védett állatfajokat tartalmazza.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Apatura ilia	kis színjátszólepke	védett	10.000 Ft
3	Iphiclides podalirius	kardoslepke	védett	10.000 Ft
4	Lucanus cervus	nagy szarvasbogár	védett	10.000 Ft
5	Nymphalis io	nappali pávaszem	védett	5.000 Ft
6	Nymphalis urticae	kis rókalepke	védett	50.000 Ft
7	Papilio machaon	fecskefarkú lepke	védett	10.000 Ft
8	Bufo viridis	zöld varangy	védett	10.000 Ft
9	Hyla arborea	zöld levelibéka	védett	10.000 Ft
10	Lacerta agilis	fürge gyík	védett	25.000 Ft
11	Lacerta viridis	zöld gyík	védett	25.000 Ft
12	Natrix natrix	vízisikló	védett	25.000 Ft
13	Pelobates fuscus	barna ásóbéka	védett	10.000 Ft
14	Acrocephalus palustris	énekes nádiposzáta	védett	25.000 Ft
15	Acrocephalus schoenobaenus	foltos nádiposzáta	védett	25.000 Ft
16	Aegithalos caudatus	őszapó	védett	25.000 Ft
17	Alauda arvensis	mezei pacsirta	védett	25.000 Ft
18	Anthus trivialis	erdei pityer	védett	25.000 Ft

	A	B	C	D
19	Asio otus	erdei fülesbagoly	védett	50.000 Ft
20	Buteo buteo	egerészölyv	védett	25.000 Ft
21	Carduelis cannabina	kenderike	védett	25.000 Ft
22	Carduelis carduelis	tengelic	védett	25.000 Ft
23	Carduelis chloris	zöldike	védett	25.000 Ft
24	Coturnix coturnix	fürj	védett	50.000 Ft
25	Cuculus canorus	kakukk	védett	50.000 Ft
26	Dendrocopos major	nagy fakopáncs	védett	25.000 Ft
27	Emberiza calandra	sordély	védett	25.000 Ft
28	Emberiza citrinella	citromsármány	védett	25.000 Ft
29	Erithacus rubecula	vörösbecs	védett	25.000 Ft
30	Falco tinnunculus	vörös vércse	védett	50.000 Ft
31	Fringilla coelebs	erdei pinty	védett	25.000 Ft
32	Jynx torquilla	nyaktekercs	védett	50.000 Ft
33	Lanius collurio	tövisszúró gébics	védett	25.000 Ft
34	Luscinia megarhynchos	fülemüle	védett	25.000 Ft
35	Merops apiaster	gyurgyalag	fokozottan védett	100.000 Ft
36	Parus caeruleus	kék cinege	védett	25.000 Ft
37	Parus major	széncinege	védett	25.000 Ft
38	Passer montanus	mezei veréb	védett	25.000 Ft
39	Phylloscopus collybita	csilpcsalpfüzike	védett	25.000 Ft
40	Picus viridis	zöld küllő	védett	50.000 Ft
41	Oriolus oriolus	sárgarigó	védett	25.000 Ft
42	Saxicola rubetra	rozsdás csuk	védett	25.000 Ft
43	Saxicola torquatus	cigánycsuk	védett	25.000 Ft
44	Sitta europaea	csuszka	védett	25.000 Ft
45	Streptopelia turtur	vadgerle	védett	50.000 Ft
46	Sylvia atricapilla	barátposzáta	védett	25.000 Ft
47	Sylvia communis	mezei poszáta	védett	25.000 Ft
48	Sylvia curruca	kis poszáta	védett	25.000 Ft
49	Sylvia nisoria	karvalyposzáta	védett	50.000 Ft
50	Upupa epops	búbosbanka	védett	50.000 Ft
51	Turdus merula	fekete rigó	védett	25.000 Ft
52	Turdus philomelos	énekes rigó	védett	25.000 Ft
53	Crocідura leucodon	mezei cickány	védett	25.000 Ft
54	Eptesicus serotinus	közönséges késeidenevér	védett	25.000 Ft
55	Talpa europaea	vakond	védett	25.000 Ft

5. Kezelési és fenntartási terv

5.1. Természetvédelmi célkitűzések

5.1.1. A természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében.

5.1.2. Idegenhonos erdők átalakítása őshonossá a tatárjuharos lösztölgyesek fajkészletére alapozva.

5.1.3. A gyepek cserjésedésének megakadályozása.

5.1.4. A terület tervszerű fenntartása, kezelése.

5.1.5. A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése, az oktatás és kutatás lehetőségének biztosítása.

5.2. Természetvédelmi stratégiák

5.2.1. Az értékes löszpusztarét megőrzése a cserjésedés visszaszorításával, legeltetéssel.

5.2.2. Az erdők természetességi állapotának javítása.

5.2.3. Védett fajok feltérképezése.

5.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

5.3.1.1.1. A területen előforduló természetes vagy természetközeli élőhelytípusokat (fűzligetek, löszpusztarétek, nádas) átalakító használat (különösen beszántás, tölétesítés, felülvetés) nem engedélyezhető.

5.3.1.1.2. A löszpusztaréteken és a cserjések nyíltabb részein a cserjék kíméletes kézi eltávolítása szükséges: talajfelszín feletti töelválasztás motorfűrészszel, vagy kézi fűrészszel, faanyag elszállítása (aprítékolás javasolt). A cserje anyaga a védett területen nem égethető el, szükség esetén a megfelelő engedélyek beszerzés után erre a területtel érintkező szántóföldek vehetők igénybe. Őshonos fajokhoz vegyszer használata nem szükséges.

5.3.1.1.3. Legeltetés bevezetése előtt, illetve legeltetés hiánya esetén a degradált gyepek területén a cserjék, nagytermetű gyomok (különösen siskanád, gyalogbodza) kézi, vagy gépi eltávolítása javasolt, a sík morfológiájú területeken erdészeti szárazúzó, vagy hasonló nagy kapacitású gép használható.

5.3.1.1.4. Az inváziós növényfajokat mechanikai vagy szelektív kémiai módszerek alkalmazásával kell visszaszorítani az „Egyes özönnövény fajok visszaszorításának egységes módszertana” elnevezésű útmutatóban foglaltak szerint.

5.3.1.1.4.1. Fehér akác (*Robinia pseudoacacia*): A területen legnagyobb mennyiségben előforduló fafaj. Üzemtervezett állományai esetében az e pontban leírt eltávolítást az erdők kezelésénél bemutatott erdőfelújítás kell, hogy kövesse.

5.3.1.1.4.1.1. Az eltávolítást kombinált mechanikus és vegyszeres módszerrel kell elvégezni.

5.3.1.1.4.1.2. 'A' változat: 1. év - Faegyedek eltávolítása töelválasztással szeptember-október hónap folyamán, vágásfelület kenése Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel 3 napon belül (tuskósarjak eltávolítása érdekében). 2-4. év - Gyökérsarjak és tuskósarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel.

5.3.1.1.4.1.3. 'B' változat: 1. év - Faegyedek törzsinjektálása augusztus-szeptember hónap folyamán Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. 2. év - Teljesen el nem pusztult faegyedek pótinjektálása augusztus hónap folyamán Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. Gyökérsarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. A lábon elhalt faanyag eltávolítása vegetációs időszakon kívül (szeptember-február) a 2. év végén. 3-4. év - Gyökérsarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal

hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. A technológia a kezelés kivitelezésekor elérhető vegyszer és eszközhasználati tapasztalatok alapján felülvizsgálható. A vegyszeres kezelés szakirányításához felsőfokú növényvédelmi képesítés szükséges.

5.3.1.1.4.2. Keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*):

5.3.1.1.4.2.1. Faegyedek eltávolítása töelválasztással szeptember-október hónap folyamán, vágásfelület kenése Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel 3 napon belül (tuskósarjak eltávolítása érdekében).

5.3.1.1.4.2.2. Amennyiben utókezelés szükséges a 2. évben, akkor a sarjak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel.

5.3.1.1.4.2.3. A technológia a kezelés kivitelezésekor elérhető vegyszer és eszközhasználati tapasztalatok alapján felülvizsgálható. A vegyszeres kezelés szakirányításához felsőfokú növényvédelmi képesítés szükséges.

5.3.1.1.4.3. Aranyvessző (*Solidago* sp.): Visszaszorítása a gyomos száraz gyepterületén lehetséges, ahol szárzúzóval vagy nagy teljesítményű kaszával a vegetációs időszakban végzett minimum 2 kaszással (június - szeptember között, időjárástól függően) kell a virágzást és termésérlelést megakadályozni. A fűzligetbe és nádas szegélybe elegyedő példányainak eltávolítására reálisan kivitelezhető költséghatékony technológia nem áll rendelkezésre.

5.3.1.1.4.4. Zöld juhar (*Acer negundo*) és nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*): Szálanként előforduló egyedeit a teljes területről töelválasztással el kell távolítani a vegetációs időszakon kívül (szeptember - február). Vegyszer használat nem szükséges.

5.3.1.1.5. Az invazív fajok elleni védekezést rendszeresen (minimum 5 évente) ismételni kell. Új fajok megjelenése esetén jelen kezelési terv kiegészítendő a fajspecifikus kezelési technológiával.

5.3.1.1.6. A gyepterületeken a védett növények életciklusához igazodva kell végezni a legeltetést, kaszálást.

5.3.1.1.7. A gyepterületeken tilos a gyepterület feltörése.

5.3.1.2. Fajok védelme

5.3.1.2.1. A területen élő védett állatfajok egyedeit tilos gyűjteni, elpusztítani, élettevékenységüket zavarni.

5.3.1.2.2. Az idős fákat meg kell őrizni, idős fát kivágni, metszeni csak élet- vagy vagyonbiztonsági okból lehet. A beavatkozást a denevérek és a faodvakat használó egyéb védett kisemlősök életciklusát, valamint a madarak költési időszakát figyelembe véve augusztus 15. – október 31. között lehet elvégezni az odvak előzetes átvizsgálását követően, amennyiben nem tartózkodnak benne denevérek, egyéb védett kisemlősök, illetve nem fészkelnek benne madarak. Védett állat észlelése esetén értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park igazgatóság területileg illetékes természetvédelmi őrét.

5.3.1.2.3. A terület növényeit és részeit (különösen gumó, mag, levél) tilos gyűjteni, a növényeket tilos megsérteni, elpusztítani.

5.3.1.2.4. A kaszálást a területen előforduló védett növények virágzási és magérlelési időszakához kell igazítani.

5.3.1.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek

5.3.1.3.1. A területen új létesítményt elhelyezni csak természetvédelmi érdekből lehetséges.

5.3.1.3.2. A területen hulladékot elhelyezni szigorúan tilos.

5.3.1.4. Látogatás

5.3.1.4.1. A terület látogathatóságát egész évben biztosítani kell.

5.3.1.4.2. A területen tanösvény kialakítása megengedhető a meglévő utak hasznosításával.

5.3.1.4.3. A tanösvény mentén ismertető táblák kihelyezhetők.

5.3.1.4.4. A terület gyalogosan látogatható.

5.3.1.4.5. Javasolt az árok mentén Székesfehérvár belterületétől a védett terület határáig kerékpárral is használható túraút kijelölése.

5.3.1.4.6. Gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.5. Oktatás és bemutatás

5.3.1.5.1. A terület oktatási és bemutatási célú látogathatóságát biztosítani kell.

5.3.1.5.2. Az oktatást és az ismeretterjesztést a tanösvény mellett kialakítandó ismertető táblák segíthetik.

5.3.1.6. Kutatás, vizsgálatok

5.3.1.6.1. A területen a kutatás lehetőségét biztosítani kell.

5.3.1.6.2. A kutatási eredményekről a terület kezelőjét tájékoztatni kell.

5.3.1.7. Terület- és földhasználat

5.3.1.7.1. A területen a művelési ág megváltoztatása csak természetvédelmi okokból, a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével történhet.

5.3.1.7.2. A területen ipari és bányászati tevékenységet folytatni tilos.

5.3.1.7.3. A terület kezelését végző gépjárművek kivételével gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.7.4. A területen rendeltetéstől eltérő használat, építmény elhelyezése a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével lehetséges, kizárólag természetvédelmi érdekből.

5.3.1.7.5. A területen új út és légvezeték nem létesíthető.

5.3.1.7.6. A területen épület építése nem engedélyezhető.

5.3.1.7.7. A terület területét és rendeltetését érintő vagy befolyásoló tervek jóváhagyásához, módosításához, hatósági engedélyek kiadásához a jegyző, mint természetvédelmi hatóság hozzájárulása szükséges.

5.3.1.7.8. A területen a tározó és a vízmű vízjogi üzemeltetési engedélyének megfelelő tevékenységek folytathatók. A létesítmények felújítása esetén az építési és bontási munkák a löszpusztarétek területét nem érinthetik.

5.3.1.7.9. A területen a meglévő vadgazdálkodási létesítmények megtarthatók, de újak nem létesíthetők. A vadászati tevékenység a természetvédelmi érdekeket figyelembe véve folytathatók.

5.3.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra

5.3.1.8.1. A tanösvény kialakítása javasolt.

5.3.1.8.2. A tanösvény mentén ismertető táblák helyezhetők ki, melyek karbantartásáról gondoskodni kell.

5.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.2.1. Szántó művelési ágú területek kezelése

5.3.2.1.1. A területek szegélyén túlhasználat miatt megjelent szántóföldi használat megszüntetendő. Javasolt az érintett szegélyeken gyepesítés parlagon keresztül, majd rendszeres kaszálás.

5.3.2.1.2. Műtrágya használata tilos.

5.3.2.1.3. A területhatárok elismertetése érdekében javasolt kézi módszerrel a területen belüli átültetéssel szegélyzáró cserjesor ültetése, elsősorban kökény (*Prunus spinosa*) és vadrózsa (*Rosa* sp.).

5.3.2.2. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

5.3.2.2.1. A tervezési terület üde gyepfoltjain elsősorban a jelenlegi kaszálás folytatása, míg a száraz gyepekben kíméletes, extenzív, juhokkal (elsősorban racka, cikta, cigája) végzett legeltetés szükséges, melyhez az agrár-környezetvédelmi program Extenzív gyepgazdálkodás célprogram előírásai az irányadók.

5.3.2.2.2. Száraz gyepek esetében az alapvető szabályok:

5.3.2.2.2.1. a legeltetett területen legalább 0,2 állategység/ha, legfeljebb 1 állategység/ha legeltetési sűrűség alkalmazása;

5.3.2.2.2.2. a gyepek túllegeltetése tilos;

5.3.2.2.2.3. felülvetés, vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, öntözés tilos;

5.3.2.2.2.4. pásztoroló legeltetést kell alkalmazni;

5.3.2.2.2.5. az enyhe lejtésű területeken őszi tisztító kaszálás elvégzése javasolt, amely után a lekaszált anyagot legkésőbb október 31-ig a területről le kell hordani.

5.3.2.2.3. Amennyiben legeltetésre nincs lehetőség, a cserjementesítést rendszeresen el kell végezni.

5.3.2.2.4. Tilos a gyep feltörése.

5.3.2.3. Erdők kezelése

5.3.2.3.1. Az erdőtervezett erdők kezelésekor az érvényes körzeti erdőtervben foglaltakat kell figyelembe venni, azonban a tervezési területre vonatkozó hatályos erdőszeti üzemterv módosítása szükséges az alábbiak érvényesítése érdekében.

5.3.2.3.2. A területen található idegenhonos erdőket az invazív fajok kiszorítása érdekében át kell alakítani őshonos fajösszetételűvé. Alkalmazandó fafajok a térségben előforduló pionír jellegű, valamint a tatárjuharos lösztölgyesre jellemző fajok, különösen: mezei juhar (*Acer campestre*), mezei szil (*Ulmus minor*), szürke nyár (*Populus canescens*), fekete nyár (*Populus nigra*), fehér fűz (*Salix alba*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadrózsa (*Pyrus pyraeaster*).

5.3.2.3.3. Az idegenhonos fafajok eltávolítását el kell végezni. Tarvágás egyszerre maximum 3 hektár összterületen végezhető, védett növényfajok állományainak károsítása tilos. A kitermelés során az őshonos faegyedeket (különösen idős, odvas fákat) hagyásfaként minimum 5% mennyiségben vissza kell hagyni. Az ültetés során csak részleges talaj előkészítés alkalmazható (sávos, pásztás, vagy gödrös), a domborzati viszonyok miatt elsősorban kézi, esetleg speciális gépi telepítés alkalmazható. Az idegenhonos fajok költséghatékony visszaszorítása érdekében a tarvágást követően 1 évig kizárólag inváziós fajok utókezelése javasolt, telepítés a tarvágást követő 2. évben érdemes megkezdni.

5.3.2.3.4. A védett terület összes őshonos faállományú üzemtervezett erdőjében folyamatos erdőkép mellett zajló erdőgazdálkodási módok bevezetése szükséges, tarvágás nem végezhető.

5.3.2.3.5. Az üzemtervezett erdőn kívüli élőhely foltokon őshonos fa- és cserjefaj kizárólag természetvédelmi kezelés céllal (különösen gyepterületek helyreállítása) vágható ki.

5.3.2.3.6. Fakitermelés a fészkelési és vegetációs időn kívül végezhető, kivéve élet- és vagyonvédelmi okból történő fakivágást.

5.3.2.3.7. A holtfát a területen kell hagyni.

5.3.2.3.8. Az erdők természetes megújulásának lehetőségét biztosítani kell.

5.3.2.3.9. Törekedni kell az állománynak megfelelő cserjeszint kialakulására.

5.3.2.3.10. A meredek lejtőoldalakon végzett erdő átalakítások során az erózió elleni védelmet biztosítani kell (jó megoldás a fatörzsek keresztbe fektetésével készülő eróziófogó gát).

5.3.2.4. Fásított terület művelési ágú területek kezelése

5.3.2.4.1. A fásított területeken az idegenhonos növényeket vissza kell szorítani.

5.3.2.4.2. Az őshonos faegyedeket meg kell tartani, a fásítás felújításánál a termőhelyi adottságoknak megfelelő őshonos fajokat kell előtérbe helyezni.

5.3.2.5. Művelés alól kivett területek kezelése

5.3.2.5.1. Az utakat tilos leburkolni.

5.3.2.5.2. Az árkok és a töltés kaszálását rendszeresen el kell végezni a védett fajok életritmusához igazodva.

5.3.2.5.3. Az agresszíven terjedő fajokat vissza kell szorítani.

5.4. Fenntartási terv

5.4.1. A terület fenntartását mindig a természeti folyamatokhoz kell igazítani.

5.4.1.1. Figyelembe kell venni a védett növények virágzási és magérlelési idejét a kaszálás és legeltetés időpontjának meghatározásánál.

5.4.1.2. Figyelembe kell venni a védett madarak fészkelési idejét különösen az erdőgazdálkodási tevékenységek ütemezésénél.

5.4.2. Erdőgazdálkodási tevékenység során az őshonos faállomány és a természetközeli erdő kialakítására kell törekedni.

5.4.3. A löszpusztarétek megőrzésének érdekében a kezelési tervben leírtak szerint a legeltetés és a cserjementesítés elvégzése minden évben szükséges.

5.4.4. A terület állapotának ellenőrzését évente minimum 4 alkalommal el kell végezni.

Jancsár-völgy természetvédelmi terület

1. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1	Helység	hrszt.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2	Székesfehérvár	020196/4	1,4214	3.98	legelő	Magántulajdon
3	Székesfehérvár	020196/3	1,4180	3.97	legelő	Magántulajdon
4	Székesfehérvár	020196/1	1,7464	4.89	legelő	Magántulajdon
5	Székesfehérvár	020197/8b	0,7508	2.10	legelő	Magántulajdon
6	Székesfehérvár	020197/8c	0,3463	1.14	erdő	Magántulajdon
7	Székesfehérvár	020197/8d	0,0488	0.00	kivett út	Magántulajdon
8	Székesfehérvár	020197/8f	0,0823	0.23	legelő	Magántulajdon
9	Székesfehérvár	020197/8g	0,0490	0.00	kivett árok	Magántulajdon
10	Székesfehérvár	020200/5	0,4904	8.09	szántó	Magántulajdon
11	Székesfehérvár	020200/4	1,6120	32.00	szántó	Magántulajdon
12	Székesfehérvár	020200/2	5,0987	22.94	erdő	Magántulajdon
13	Székesfehérvár	020200/1a	0,6532	17.05	rét	Magántulajdon
14	Székesfehérvár	020200/1b	1,0952	19.06	nádas	Magántulajdon
15	Székesfehérvár	020199/14b	0,9419	4.66	legelő	Magántulajdon
16	Székesfehérvár	020199/13b	0,5825	2.84	legelő	Magántulajdon
17	Székesfehérvár	020199/12b	0,3416	1.66	legelő	Magántulajdon
18	Székesfehérvár	020199/1a	0,1369	0.45	erdő	Magántulajdon
19	Székesfehérvár	020199/1b	0,1220	0.34	legelő	Magántulajdon
20	Székesfehérvár	020199/1c	1,1548	15.20	szántó	Magántulajdon
21	Összterület		18,0922			

2. A természetvédelmi terület általános jellemzése

2.1. A terület Székesfehérvár város közigazgatási területén belül, a város belterületétől keleti irányban helyezkedik el.

2.2. Kizárólag földutakon közelíthető meg, északi déli és nyugati irányban is döntően szántóföldek övezik. Nyugati és déli oldalon, kis szakaszon felhagyott anyagnyerő helyekkel érintkezik, melyeket kisebb gyepparadványok öveznek. Keleti oldalon keskeny erdősáv választja el a Császár-víz völgyétől, mögötte pedig a Velencei-hegység vonulatától, amelyek a Nemzeti Ökológiai Hálózat részét képezik, részben pedig Natura 2000 kijelölés alatt állnak.

2.3. A Mezőföld területén évezredekkel ezelőtt lösztölgyesek előfordulása volt jellemző, vagyis alapvetően száraz erdőkkel borított táj lehetett.

2.4. A több évezredes emberi használat az erdőterületeket mára apró foltocskákká zsugorította az erdőélés, erdőirtás és erdei legeltetés következtében. E használat hatására sok évszázaddal ezelőtt az erdők helyén az akkor még nagy területeket borító löszgyep vegetáció fajtái telepdedek meg és értékes gyepek alakultak ki. Az utóbbi évszázadokban (XVIII. századtól egyre erősödő mértékben) a mezőgazdaság fokozatosan intenzifikálódott, és a gyepek túlnyomó többségét beszántás pusztította el, ezzel a természetes vegetáció visszaszorult a meredek geomorfológiájú területekre.

2.5. A szántóföldek tengerébe szigetszerűen megőrződött gyepekre azután az állattartás (elsősorban juhászat) gyakorolt erőteljes hatást, hiszen az összességében kis kiterjedésű gyepeket sok helyütt erőteljesen túllegeltették.

2.6. A terület vegetációja erőteljesen magán viseli az emberi használat nyomait. Az erdőterületek döntően telepítés eredményeként jöttek létre, az összes erdő közel 60%-a idegenhonos fajokból áll. A terület közel 20%-a szántóföldi művelés alatt áll, vagy művelés alól kivett roncsolt terület (különösen földút). A terület legértékesebb életközössége a löszpusztaré a teljes területnek kevesebb, mint 10 %-át borítja, de a megmaradt foltok fajgazdagok és mérsékeltén degradálódtak. Igen erőteljes ugyanakkor a cserjésedés - elsősorban egybibés galagonyával - a mára zárt cserjéssé alakult területek néhány évtizeddel korábban még értékes löszgyepek voltak. A cél a terület állapotának javítása, további romlásának a megakadályozása, a folyamatok kedvező irányba történő terelése.

2.7. Földtan, felszínalaktan: Székesfehérvár területe, így a Jancsár-völgy is az Alföld Nagytájhoz, a Mezőföld középtájhoz, azon belül a Sárrét kistájhoz tartozik, de annak keleti, a Közép-mezőföld kistájával érintkező szegélyén helyezkedik el. A Jancsár-völgy területe lösszel fedett hordalékkúp síkság, mely alacsony dombokból, valamint vízállásos völgytalpból áll. A terület fűzligettel és nádassal borított északi része déli irányban meredek lejtő-oldallal emelkedik a szántóföldek fölé.

2.8. A tengerszint feletti magasság 120-170 m között változik. A területen földtani szempontból jelentős egyedi érték nem található.

2.9. Éghajlat: A terület mérsékeltén meleg, száraz éghajlatú, ahol a vízhiány is jelentős. Az évi napsütés 1980 óra körüli, az évi középhőmérséklet 9,5-9,7 °C. A csapadék évi összege 550-580 mm közötti, a téli félévben átlagosan 35 hótakarós nap várható. Az ariditási index 1,21-1,28. Az uralkodó szélirány É-ÉNy-i, második helyen áll a DK-i. Az átlagos szélesség 2,5-3,0 m/s.

2.10. Vízrajz: A területen forrás, és egy ebből táplálkozó állandó vízfolyás van, amely csak aszályos időszakban apad el. A Jancsár-völgy legmélyebb része a kis vízfolyásnak és az alacsonyan elhelyezkedő talajvíznek köszönhetően több helyen süppedékes, mocsaras, néhol náddal borított. A területen talajvíz figyelő kút nem található, a térségre jelzett talajvíz mélysége a löszhátak alatt 4-6 m, az alacsonyabb felszíneken 2-4 m közötti, míg a völgytalpakon 2 m felett van átlagosan.

2.11. Talaj: A Jancsár-völgy közvetlen vízhatás alatt nem álló magasabb fekvésű területein (mint a 020199/1, a 020200/4, a 020200/5; a 020196/1, a 020196/3 és a 020196/4 hrsz.) löszös üledéken kialakult mészsüppedékes csernozjom, a 020200/2 hrsz. meredek lejtőoldalán csernozjom barna erdőtalaj, míg a völgyalj, időszakosan felszíni vízborítással jellemezhető területein (fűzliget és nádas vegetáció) réti öntéstalaj alakult ki. A terület déli gyeses nyúlványán (020196/1, 020196/3 és 020196/4 hrsz.) helyenként múltbeli földmunka nyomai észlelhetők, melyet a gyér vegetáció és a sérült talajfelszín mutat. Ez valószínűleg a szomszédos anyagnyerőhely üzemeltetésével összefüggő zavarásból (ideiglenes depónia, talajfelszín és vegetáció gépi eltávolítása) ered.

2.12. Biogeográfiai jellemzés, ökológiai folyamatok: A terület növényföldrajzi szempontból az Alföld flóraidék (Eupannonicum) Mezőföld és Solti-síkság (Colocense) flórajáráshoz tartozik. A térség az erdőössztyep zóna részét képezi, a löszplatókon egykor kiterjedt lösztölgyesek és löszgyepek fordultak elő. Ökológiai kapcsolatról leginkább kelet felé beszélhetünk, ahol jelentősebb ökológiai akadály nélkül érintkezik a Császár-víz völgyével és a Velencei-hegység nyugati szegélyével.

3. A természetvédelmi területen előforduló védett növényfajok

3.1. A területen védett fajok elsősorban a löszgyep maradvány területén maradtak fenn. Közülük három védett faj és négy lokálisan ritka faj figyelhető meg: ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), kisvirágú csüdfű (*Astragalus austriacus*), olasz harangvirág (*Campanula bononiensis*), halvány harnyvirág (*Campanula cervicaria*).

3.2. Az élőhely helyes kezelésével a terület botanikai értékei megőrizhetők.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Allium sphaerocephalon	bunkós hagyma	védett	5.000 Ft
3	Centaurea scabiosa subsp. sadleriana	budai imola	védett	5.000 Ft
4	Inula germanica	hengeresfészű peremizs	védett	5.000 Ft

4. A természetvédelmi területen előforduló védett állatfajok

4.1. A területen átfogó zoológiai kutatások nem folytak, az állattani értékekről szerzett adatok hiányosak, elsősorban a madárfaunára vonatkoznak, indokolt további felmérés a területen élő, fészkelő, táplálkozó és átvonuló védett állatfajok meghatározására.

4.2. A táblázat az eddig felmért védett és fokozottan védett állatfajokat tartalmazza.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Apatura ilia	kis színjátszólepke	védett	10.000 Ft
3	Iphiclides podalirius	kardoslepke	védett	10.000 Ft
4	Lucanus cervus	nagy szarvasbogár	védett	10.000 Ft
5	Nymphalis io	nappali pávaszem	védett	5.000 Ft
6	Nymphalis urticae	kis róka lepke	védett	50.000 Ft
7	Papilio machaon	fecskefarkú lepke	védett	10.000 Ft
8	Bufo viridis	zöld varangy	védett	10.000 Ft
9	Hyla arborea	zöld levelibéka	védett	10.000 Ft
10	Lacerta agilis	fürge gyík	védett	25.000 Ft
11	Lacerta viridis	zöld gyík	védett	25.000 Ft
12	Natrix natrix	vízisikló	védett	25.000 Ft
13	Pelobates fuscus	barna ásóbéka	védett	10.000 Ft
14	Acrocephalus palustris	énekes nádiposzáta	védett	25.000 Ft
15	Acrocephalus schoenobaenus	foltos nádiposzáta	védett	25.000 Ft
16	Aegithalos caudatus	őszapó	védett	25.000 Ft
17	Alauda arvensis	mezei pacsirta	védett	25.000 Ft
18	Anthus trivialis	erdei pityer	védett	25.000 Ft
19	Asio otus	erdei fülesbagoly	védett	50.000 Ft
20	Buteo buteo	egerészölyv	védett	25.000 Ft
21	Carduelis cannabina	kenderike	védett	25.000 Ft
22	Carduelis carduelis	tengelic	védett	25.000 Ft
23	Carduelis chloris	zöldike	védett	25.000 Ft
24	Cuculus canorus	kakukk	védett	50.000 Ft
25	Dendrocopos major	nagy fakopáncs	védett	25.000 Ft
26	Emberiza calandra	sordély	védett	25.000 Ft
27	Emberiza citrinella	citromsármány	védett	25.000 Ft
28	Erithacus rubecula	vörösbecs	védett	25.000 Ft
29	Falco tinnunculus	vörös vércse	védett	50.000 Ft
30	Fringilla coelebs	erdei pinta	védett	25.000 Ft

	A	B	C	D
31	Jynx torquilla	nyaktekercs	védett	50.000 Ft
32	Lanius collurio	tövisszúró gébics	védett	25.000 Ft
33	Luscinia megarhynchos	fülemüle	védett	25.000 Ft
34	Merops apiaster	gyurgyalag	fokozottan védett	100.000 Ft
35	Parus caeruleus	kék cinege	védett	25.000 Ft
36	Parus major	széncinege	védett	25.000 Ft
37	Passer montanus	mezei veréb	védett	25.000 Ft
38	Phylloscopus collybita	csilpcsalpfüzike	védett	25.000 Ft
39	Picus viridis	zöld küllő	védett	50.000 Ft
40	Oriolus oriolus	sárgarigó	védett	25.000 Ft
41	Saxicola rubetra	rozsdás csuk	védett	25.000 Ft
42	Saxicola torquatus	cigánycsuk	védett	25.000 Ft
43	Sitta europaea	csuszka	védett	25.000 Ft
44	Streptopelia turtur	vadgerle	védett	50.000 Ft
45	Sylvia atricapilla	barátposzáta	védett	25.000 Ft
46	Sylvia communis	mezei poszáta	védett	25.000 Ft
47	Sylvia curruca	kis poszáta	védett	25.000 Ft
48	Sylvia nisoria	karvalyposzáta	védett	50.000 Ft
49	Upupa epops	búbosbanka	védett	50.000 Ft
50	Turdus merula	fekete rigó	védett	25.000 Ft
51	Turdus philomelos	énekes rigó	védett	25.000 Ft
52	Crocidura leucodon	mezei cickány	védett	25.000 Ft
53	Eptesicus serotinus	közönséges késeidenevér	védett	25.000 Ft
54	Talpa europaea	vakond	védett	25.000 Ft

5. Kezelési és fenntartási terv

5.1. Természetvédelmi célkitűzések

5.1.1. A természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében.

5.1.2. Idegenhonos erdők átalakítása őshonossá a tatárjuharos lösztölgyesek fajkészletére alapozva.

5.1.3. A löszpusztagyeppek megőrzése, a gyepek cserjésedésének megakadályozása.

5.1.4. A terület tervszerű fenntartása, kezelése.

5.1.5. A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése, az oktatás és kutatás lehetőségének biztosítása.

5.2. Természetvédelmi stratégiák

5.2.1. Az értékes löszpusztarét megőrzése a cserjésedés visszaszorításával, legeltetéssel.

5.2.2. Az erdők természetességi állapotának javítása.

5.2.3. Védett fajok feltérképezése.

5.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

5.3.1.1.1. A területen előforduló természetes vagy természetközeli élőhelytípusokat (füzligetek, löszpusztarétek, nádas) átalakító használat (különösen beszántás, tölétesítés, felülvetés) nem engedélyezhető.

5.3.1.1.2. A löszpusztaréteken és a cserjések nyíltabb részein a cserjék kíméletes kézi eltávolítása szükséges: talajfelszín feletti töelválasztás motorfűrésszel, vagy kézi fűrésszel, faanyag elszállítása (aprítékolás javasolt). A cserje anyaga a védett területen nem égethető el, szükség esetén a megfelelő engedélyek beszerzése után erre a területtel érintkező szántóföldek vehetők igénybe. Őshonos fajokhoz vegyszer használata nem szükséges.

5.3.1.1.3. Legeltetés bevezetése előtt, illetve legeltetés hiánya esetén a degradált gyepek területén a cserjék, nagytermetű gyomok (különösen siskanád, gyalogbodza) kézi, vagy gépi eltávolítása javasolt, a sík morfológiájú területeken erdészeti szárzúzók, vagy hasonló nagy kapacitású gép használható.

5.3.1.1.4. Az inváziós növényfajokat mechanikai vagy szelektív kémiai módszerek alkalmazásával kell visszaszorítani az „Egyes özönnövény fajok visszaszorításának egységes módszertana” elnevezésű útmutatóban foglaltak szerint.

5.3.1.1.4.1. Fehér akác (*Robinia pseudoacacia*): A területen legnagyobb mennyiségben előforduló fafaj. Üzemtervezett állományai esetében az e pontban leírt eltávolítást az erdők kezelésénél bemutatott erdőfelújítás kell, hogy kövesse.

5.3.1.1.4.1.1. Az eltávolítást kombinált mechanikus és vegyszeres módszerrel kell elvégezni.

5.3.1.1.4.1.2. 'A' változat: 1. év - Faegyedek eltávolítása töelválasztással szeptember-október hónap folyamán, vágásfelület kenése Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel 3 napon belül (tuskósarjak eltávolítása érdekében). 2-4. év - Gyökérsarjak és tuskósarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel.

5.3.1.1.4.1.3. 'B' változat: 1. év - Faegyedek törzsinjektálása augusztus-szeptember hónap folyamán Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. 2. év - Teljesen el nem pusztult faegyedek pótinjektálása augusztus hónap folyamán Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. Gyökérsarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. A lábon elhalt faanyag eltávolítása vegetációs időszakon kívül (szeptember-február) a 2. év végén. 3-4. év - Gyökérsarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. A technológia a kezelés kivitelezésekor elérhető vegyszer és eszközhasználati tapasztalatok alapján felülvizsgálható. A vegyszeres kezelés szakirányításához felsőfokú növényvédelmi képesítés szükséges.

5.3.1.1.4.2. Keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*):

5.3.1.1.4.2.1. Faegyedek eltávolítása töelválasztással szeptember-október hónap folyamán, vágásfelület kenése Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel 3 napon belül (tuskósarjak eltávolítása érdekében).

5.3.1.1.4.2.2. Amennyiben utókezelésre szükség bizonyul a 2. évben, akkor a sarjak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel.

5.3.1.1.4.2.3. A technológia a kezelés kivitelezésekor elérhető vegyszer és eszközhasználati tapasztalatok alapján felülvizsgálható. A vegyszeres kezelés szakirányításához felsőfokú növényvédelmi képesítés szükséges.

5.3.1.1.4.3. Aranyvessző (*Solidago* sp.): Visszaszorítása a gyomos száraz gyepterületén lehetséges, ahol szárzúzóval vagy nagy teljesítményű kaszával a vegetációs időszakban végzett minimum 2 kaszálással (június - szeptember között, időjárástól függően) kell a virágzást és termésérlelést megakadályozni. A fűzligetbe és nádas szegélybe elegyedő példányainak eltávolítására reálisan kivitelezhető költséghatékony technológia nem áll rendelkezésre.

5.3.1.1.4.4. Zöld juhar (*Acer negundo*) és nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*): Szálanként előforduló egyedeit a teljes területről törléssel el kell távolítani a vegetációs időszakon kívül (szeptember - február). Vegyszer használat nem szükséges.

5.3.1.1.5. Az invazív fajok elleni védekezést rendszeresen (minimum 5 évente) ismételni kell. Új fajok megjelenése esetén jelen kezelési terv kiegészítendő a fajspecifikus kezelési technológiával.

5.3.1.1.6. A gyepterületeken a védett növények életciklusához igazodva kell végezni a legeltetést, kaszálást.

5.3.1.1.7. A gyepterületeken tilos a gyepterület feltörése.

5.3.1.2. Fajok védelme

5.3.1.2.1. Az őshonos erdőterületekben (fűzligetek, átalakított akácosok) minimum 20 darab B típusú mesterséges odú kihelyezése és karbantartása (kora tavaszi kitisztítás) szükséges.

5.3.1.2.2. A területen élő védett állatfajok egyedeit tilos gyűjteni, elpusztítani, élettevékenységüket zavarni.

5.3.1.2.3. Az idős fákat meg kell őrizni, idős fát kivágni, metszeni csak élet- vagy vagyonbiztonsági okból lehet. A beavatkozást a denevérek és a faodvakat használó egyéb védett kisemlősök életciklusát, valamint a madarak költési időszakát figyelembe véve augusztus 15. – október 31. között lehet elvégezni az odvak előzetes átvizsgálását követően, amennyiben nem tartózkodnak benne denevérek, egyéb védett kisemlősök, illetve nem fészkelnek benne madarak. Védett állat észlelése esetén értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park igazgatóság területileg illetékes természetvédelmi őrét.

5.3.1.2.4. A terület növényeit és részeit (különösen gumó, mag, levél) tilos gyűjteni, a növényeket tilos megsérteni, elpusztítani.

5.3.1.2.5. A kaszálást a területen előforduló védett növények virágzási és magérlelési időszakához kell igazítani.

5.3.1.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek

5.3.1.3.1. A területen új létesítményt elhelyezni csak természetvédelmi érdekből lehetséges.

5.3.1.3.2. A területen hulladékot elhelyezni szigorúan tilos.

5.3.1.4. Látogatás

5.3.1.4.1. A terület látogathatóságát egész évben biztosítani kell.

5.3.1.4.2. A területen tanösvény kialakítása megengedhető a meglévő utak hasznosításával.

5.3.1.4.3. A tanösvény mentén ismertető táblák kihelyezhetők.

5.3.1.4.4. A terület gyalogosan látogatható.

5.3.1.4.5. Az Aranybulla emlékműtől a védett terület határáig kerékpárral is használható túraút kijelölése javasolt.

5.3.1.4.6. Gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.5. Oktatás és bemutatás

5.3.1.5.1. A terület oktatási és bemutatási célú látogathatóságát biztosítani kell.

5.3.1.5.2. Az oktatást és az ismeretterjesztést a tanösvény mellett kialakítandó ismertető táblák segíthetik.

5.3.1.6. Kutatás, vizsgálatok

5.3.1.6.1. A területen a kutatás lehetőségét biztosítani kell.

5.3.1.6.2. A kutatási eredményekről a terület kezelőjét tájékoztatni kell.

5.3.1.7. Terület- és földhasználat

5.3.1.7.1. A területen a művelési ág megváltoztatása csak természetvédelmi okokból, a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével történhet.

5.3.1.7.2. A területen ipari és bányászati tevékenységet folytatni tilos.

5.3.1.7.3. A terület kezelését végző gépjárművek kivételével gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.7.4. A területen rendeltetéstől eltérő használat, építmény elhelyezése a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével lehetséges, kizárólag természetvédelmi érdekből.

5.3.1.7.5. A területen új út és légvezeték nem létesíthető.

5.3.1.7.6. A területen épület építése nem engedélyezhető.

5.3.1.7.7. A terület területét és rendeltetését érintő vagy befolyásoló tervek jóváhagyásához, módosításához, hatósági engedélyek kiadásához a jegyző, mint természetvédelmi hatóság hozzájárulása szükséges.

5.3.1.7.8. A területen a meglévő vadgazdálkodási létesítmények megtarthatók, de újak nem létesíthetők. A vadászati tevékenység a természetvédelmi érdekeket figyelembe véve folytathatók.

5.3.1.7.9. A 020200/2 hrsz. szegélyében működő fácánnevelő telep bővítése és állandó infrastruktúra elem (különösen kezelő épület) elhelyezése nem engedélyezhető. A telepet középtávon lehetőleg meg kell szüntetni.

5.3.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra

5.3.1.8.1. A tanösvény kialakítása javasolt.

5.3.1.8.2. A tanösvény mentén ismertető táblák helyezhetők ki, melyek karbantartásáról gondoskodni kell.

5.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.2.1. Szántó művelési ágú területek kezelése

5.3.2.1.1. A szántó művelési ágú területeken szántóföldi gazdálkodás végezhető. A gyepek és erdők szántóföldi művelésbe vonása nem engedélyezhető.

5.3.2.1.2. A szántóföldi gazdálkodás során intenzív szántóföldi termesztés nem végezhető, a jelenlegi, vadföld célú használat folytatása vagy extenzív gyógynövénytermesztés javasolt.

5.3.2.1.3. Műtrágya, növényvédő szer és talajfertőtlenítő nem alkalmazható a területen.

5.3.2.1.4. Tápanyag-utánpótlás csak szerves anyaggal (istállótrágya, komposzt) végezhető.

5.3.2.1.5. Betakarítás során a gépi munkát kizáró mintázatban kell végezni (belülről kifelé és nem kívülről befelé haladva).

5.3.2.1.6. A szegélyek túlszántása tilos.

5.3.2.1.7. Öntözés nem végezhető.

5.3.2.1.8. Természetvédelmi szempontból kedvező a védett terület szántóföldjeinek művelési ág váltása gyepesítéssel. Javasolt költséghatékony technológia: Szántóterületre lucerna vetése, majd rendszeres kaszálása. A lucerna 3-4 év után erősen kiritkul, és helyét fokozatosan a környező területekről betelepülő fűfajok és gyepalkotó növények veszik át. A gyepesedés befejeződését követően a területre a gyephasználati szabályokat kell alkalmazni.

5.3.2.2. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

5.3.2.2.1. A terület gyepfoltjain kíméletes, extenzív, juhokkal (elsősorban racka, cikta, cigája) végzett legeltetés szükséges, melyhez az agrár-környezetvédelmi program Extenzív gyepgazdálkodás célprogram előírásai az irányadók.

5.3.2.2.2. Száraz gyeppek esetében az alapvető szabályok:

5.3.2.2.2.1. a legeltetett területen legalább 0,2 állategység/ha, legfeljebb 1 állategység/ha legeltetési sűrűség alkalmazása;

5.3.2.2.2.2. a gyeppek túllegeltetése tilos;

5.3.2.2.2.3. felülvetés, vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, öntözés tilos;

5.3.2.2.2.4. pásztoroló legeltetést kell alkalmazni;

5.3.2.2.2.5. az enyhe lejtésű területeken őszi tisztító kaszálás elvégzése javasolt, amely után a lekaszált anyagot legkésőbb október 31-ig a területéről le kell hordani.

5.3.2.2.3. Amennyiben legeltetésre nincs lehetőség, a cserjementesítést rendszeresen el kell végezni.

5.3.2.2.4. Tilos a gyep feltörése.

5.3.2.3. Erdők kezelése

5.3.2.3.1. Az erdőtervezett erdők kezelésekor az érvényes körzeti erdőtervben foglaltakat kell figyelembe venni, azonban a területre vonatkozó hatályos erdészeti üzemterv módosítása szükséges az alábbiak érvényesítése érdekében.

5.3.2.3.2. A területen található idegenhonos erdőket az invazív fajok kiszorítása érdekében át kell alakítani őshonos fajösszetételűvé. Alkalmazandó fafajok a térségben előforduló pionír jellegű, valamint a tatárjuharos lösztölgyesre jellemző fajok, különösen: mezei juhar (*Acer campestre*), mezei szil (*Ulmus minor*), szürke nyár (*Populus canescens*), fekete nyár (*Populus nigra*), fehér fűz (*Salix alba*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadrőggye (*Pyrus pyraeaster*).

5.3.2.3.3. Az idegenhonos fafajok eltávolítását el kell végezni. Tarvágás egyszerre maximum 3 hektár összterületen végezhető, védett növényfajok állományainak károsítása tilos. A kitermelés során az őshonos faegyedeket (különösen idős, odvas fákat) hagyásfaként minimum 5% mennyiségben vissza kell hagyni. Az ültetés során csak részleges talaj előkészítés alkalmazható (sávos, pásztás, vagy gödrös), a domborzati viszonyok miatt elsősorban kézi, esetleg speciális gépi telepítés alkalmazható. Az idegenhonos fajok költséghatékony visszaszorítása érdekében a tarvágást követően 1 évig kizárólag inváziós fajok utókezelése javasolt, telepítés a tarvágást követő 2. évben érdemes megkezdni.

5.3.2.3.4. A védett terület összes őshonos faállományú üzemtervezett erdőjében folyamatos erdőkép mellett zajló erdőgazdálkodási módok bevezetése szükséges, tarvágás nem végezhető.

5.3.2.3.5. Az üzemtervezett erdőn kívüli élőhely foltokon őshonos fa- és cserjefaj kizárólag természetvédelmi kezelés céllal (különösen gyepterületek helyreállítása) vágható ki.

5.3.2.3.6. Fakitermelés a fészkelési és vegetációs időn kívül végezhető, kivéve élet- és vagyonvédelmi okból történő fakivágást.

5.3.2.3.7. A holtfát a területen kell hagyni.

5.3.2.3.8. Az erdők természetes megújulásának lehetőségét biztosítani kell.

5.3.2.3.9. Törekedni kell az állománynak megfelelő cserjeszint kialakulására.

5.3.2.3.10. A meredek lejtőoldalakon végzett erdő átalakítások során az erózió elleni védelmet biztosítani kell (jó megoldás a fatörzsek keresztbe fektetésével készülő eróziófogó gát).

5.3.2.4. Nádas művelési ágú területek kezelése

5.3.2.4.1. A nádas hasznosítása a természetvédelmi előírások figyelembevételével engedélyezhető.

5.3.2.4.2. A nádvágas a nád biológiai érettségétől február 28-ig terjedő időszakban végezhető.

5.3.2.5. Művelés alól kivett területek kezelése

5.3.2.5.1. Az utakat tilos leburkolni.

5.3.2.5.2. Az árkok kaszálását rendszeresen el kell végezni a védett fajok életritmusához igazodva.

5.3.2.5.3. Az agresszíven terjedő fajokat vissza kell szorítani.

5.4. Fenntartási terv

5.4.1. A terület fenntartását mindig a természeti folyamatokhoz kell igazítani.

5.4.1.1. Figyelembe kell venni a védett növények virágzási és magérlelési idejét a kaszálás és legeltetés időpontjának meghatározásánál.

5.4.1.2. Figyelembe kell venni a védett madarak fészkelési idejét különösen az erdőgazdálkodási tevékenységek ütemezésénél.

5.4.2. Erdőgazdálkodási tevékenység során az őshonos faállomány és a természetközeli erdő kialakítására kell törekedni.

5.4.3. A löszpuszta-területek megőrzésének érdekében a kezelési tervben leírtak szerint a legeltetés és a cserjementesítés elvégzése minden évben szükséges.

5.4.4. A terület állapotának ellenőrzését évente minimum 4 alkalommal el kell végezni.

Máriamajori-erdő és Nagy-völgy természetvédelmi terület

1. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1	Helység	hrszt.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2	Székesfehérvár	020095	61,3675	0.00	kivett Állami terület I.	Magyar Állam
3	Székesfehérvár	020096	0,3651	0.00	kivett közút	Önkormányzat
4	Székesfehérvár	020098	18,3869	0.00	kivett honvédelmi célra feleslegessé nyilvánított terület	Magyar Állam
5	Székesfehérvár	020101/1a	0,1851	5.15	szántó és út	Magántulajdon
6	Székesfehérvár	020101/1b	0,1591	1.32	legelő	Magántulajdon
7	Székesfehérvár	020101/2a	0,1691	4.70	szántó és út	Magántulajdon
8	Székesfehérvár	020101/2b	0,1601	1.33	legelő	Magántulajdon
9	Székesfehérvár	020101/3a	0,1510	4.20	szántó és út	Magántulajdon
10	Székesfehérvár	020101/3b	0,0976	0.81	legelő	Magántulajdon
11	Székesfehérvár	020101/3c	0,0676	1.88	szántó	Magántulajdon
12	Székesfehérvár	020101/4a	0,1629	4.53	szántó és út	Magántulajdon
13	Székesfehérvár	020101/4b	0,1862	1.55	legelő	Magántulajdon
14	Székesfehérvár	020101/5a	0,0731	2.03	szántó és út	Magántulajdon
15	Székesfehérvár	020101/5b	0,1307	1.08	legelő	Magántulajdon
16	Székesfehérvár	020101/6	0,2112	1.75	legelő és út	Magántulajdon
17	Székesfehérvár	020101/7a	0,0605	1.68	szántó és út	Magántulajdon
18	Székesfehérvár	020101/7b	0,1275	1.06	legelő	Magántulajdon
19	Székesfehérvár	020101/7c	0,0589	1.64	szántó	Magántulajdon
20	Székesfehérvár	020101/7d	0,0772	0.64	legelő	Magántulajdon
21	Székesfehérvár	020101/8	0,0680	0.56	legelő és út	Magántulajdon
22	Székesfehérvár	020101/9a	1,0224	8.49	legelő	Magántulajdon
23	Székesfehérvár	020101/9b	2,4294	66.72	szántó	Magántulajdon
24	Székesfehérvár	020101/9c	0,3742	3.11	legelő	Magántulajdon
25	Székesfehérvár	020101/9d	0,0628	0.00	kivett út	Magántulajdon
26	Székesfehérvár	020101/10a	0,4648	11.77	szántó és út	Magántulajdon
27	Székesfehérvár	020101/10b	0,1589	1.32	legelő	Magántulajdon
28	Székesfehérvár	020101/11a	0,8537	20.12	szántó és út	Magántulajdon
29	Székesfehérvár	020101/11b	0,3570	2.96	legelő	Magántulajdon
30	Székesfehérvár	020101/12a	0,0994	2.16	szántó és út	Magántulajdon
31	Székesfehérvár	020101/12b	0,0488	0.41	legelő	Magántulajdon
32	Székesfehérvár	020101/13a	0,2507	5.44	szántó és út	Magántulajdon
33	Székesfehérvár	020101/13b	0,1314	1.09	legelő	Magántulajdon
34	Székesfehérvár	020101/14a	0,8457	7.02	legelő	Magántulajdon
35	Székesfehérvár	020101/14b	9,9627	206.89	szántó	Magántulajdon

	A	B	C	D	E	F
36	Székesfehérvár	020101/14c	0,2439	0.00	kivett út	Magántulajdon
37	Székesfehérvár	020101/15	0,1516	3.29	szántó és út	Magántulajdon
38	Székesfehérvár	020101/16	0,3351	7.27	szántó és út	Magántulajdon
39	Székesfehérvár	020101/17	0,7152	15.52	szántó és út	Magántulajdon
40	Székesfehérvár	020101/18	0,6389	13.86	szántó és út	Magántulajdon
41	Székesfehérvár	020101/19	0,1827	3.96	szántó és út	Magántulajdon
42	Székesfehérvár	020101/21	0,2195	1.82	legelő	Magántulajdon
43	Székesfehérvár	020101/22	0,4171	1.38	erdő	Magántulajdon
44	Székesfehérvár	020101/24	1,0358	3.42	erdő	Magántulajdon
45	Székesfehérvár	020101/25a	1,2230	26.54	szántó	Magántulajdon
46	Székesfehérvár	020101/25b	2,4373	20.23	legelő	Magántulajdon
47	Székesfehérvár	020101/26	0,3717	8.07	szántó	Magántulajdon
48	Székesfehérvár	020101/27a	0,2319	5.03	szántó	Magántulajdon
49	Székesfehérvár	020101/27b	0,0515	0.00	kivett út	Magántulajdon
50	Székesfehérvár	020101/28	0,0127	0.11	legelő	Magántulajdon
51	Székesfehérvár	020101/29	0,2163	1.80	legelő	Magántulajdon
52	Székesfehérvár	020101/30	0,2165	1.80	legelő	Magántulajdon
53	Székesfehérvár	020103	0,6382	0.00	kivett közút	Önkormányzat
54	Székesfehérvár	020104/1	22,5749	0.00	erdő	Magántulajdon Magyar Állam
55	Székesfehérvár	020104/3	0,2714	0.90	erdő	Magántulajdon
56	Székesfehérvár	020104/4	0,6342	10.46	szántó	Magántulajdon
57	Székesfehérvár	020104/5	2,9053	16.27	legelő	Magántulajdon
58	Székesfehérvár	020104/6	0,6606	2.18	erdő	Magántulajdon
59	Összterület		135,7125			

2. A természetvédelmi terület általános jellemzése

2.1. A Máriamajori-erdő és Nagy-völgy a Mezőföld északi részén, Pátkától nyugatra, Zámolytól délkeletre, az ún. Zámolyi-táblán helyezkedik el. (TSZF-i magasságok: maximum 202,5 m; minimum 145,0 m).

2.2. A vetődésekkel határolt Zámolyi-táblát északon a Zámolyi-medence, keleten a Császár-patak völgye, délen a Velencei-hegység gránitrögei, nyugaton pedig a Móri-árok és a Fejér megyei Sárrét határolják.

2.3. A Máriamajori-erdő és a Nagy-völgy a Dunántúli-középhegységnek, mint nagytájnak (makrorégió, száma 5.), ezen belül a Vértes-Velencei-hegyvidéknek, mint középtájnak (mezorégió, száma 5.2), a Velencei-hegység és környékének mint kistáj-csoportnak (szubrégió, száma 5.2.3), a Sörédi-hátnak mint kistájnak (mikrorégió, száma 5.2.32) a része Magyarország tájainak rendszertani felosztásában a MTA Földrajztudományi Kutatóintézet adatai alapján.

2.4. Közigazgatásilag a terület a Fejér megyei Székesfehérvár külterületéhez tartozik, a város belterületétől északi irányban helyezkedik el.

2.5. Éghajlat: A Máriamajori-erdő és a Nagy-völgy éghajlatának vizsgálatánál a Mezőföld éghajlati jellemvonásaiból kell kiindulni, figyelembe véve a szomszédos Vértes és Velencei-hegység befolyásoló hatását. A Máriamajori-erdő és Nagy-völgy területén mérsékelt meleg, mérsékelt száraz, mérsékelt hideg telű éghajlati körzet jellemvonásai érvényesülnek. Az évi napfénytartam 2000-2050 óra. Legtöbb a napfény júliusban, átlagosan 290-300 óra. Felhőzetének évi átlaga 55-60%, a borult napok száma 100-120, a derült napok száma 60-70. Nyara mérsékelt meleg, déli részén mérsékelt száraz. A júliusi

középhőmérséklet 21 és 21,5 °C között alakul. Tele mérsékeltén hideg. A januári középhőmérséklet -1,5 és -2 °C között alakul. Évi középhőmérséklete 9,5 – 10 °C. Az uralkodó szél iránya megegyezik a hazánkban jellemző széliránnyal, vagyis északnyugati. Ebben szerepe lehet a Móri-árok északnyugati irányának is. A szél erőssége mérsékelt az ország keleti és nyugati széleihez képest. Az évi átlagos csapadékmennyiség 581 mm, ami mezőföldi viszonylatban kedvezőnek mondható, ám vízháztartása erősen veszteséges. Az évi vízhiány 100-125 mm-re tehető.

2.6. Hidrológia: A völgynek állandó vízfolyása nincs, a fennsíkról lefutó vizeket a mellékvölgyek a főágba vezetik, ahol az rövidebb-hosszabb út után eltűnik a völgyfenéken. Kifejezetten csapadékos időszakokban alakulhat ki olyan vízfolyás, ami a völgy lejtését követve eléri a Pátkai-víztározót. Jellemző, hogy a területen egy mesterséges betonteknőből kialakított vaditató biztosítja az egyetlen folyamatos szaporodó helyet a kételtűek számára.

2.7. Geológia, geomorfológia: A pleisztocénben a Zámolyi-tábla denudációs terület volt. A felszínt areálisan letaroló, gyors denudáció az üledékes kőzetet jelentősen lepusztította és sík táblafelszínt alakított ki. E denudált pannon tábla nagy részét lejtőtörmelékes, kavicsos, agyagos lösz borítja, és felszínén csak foltokban található típusos lösz. A terület fűrasszelvényei szerint a kavicsos lösz alatt vastag kavicsos homok található, mely hosszan tartó eróziós tevékenységről tanúskodik. Az erózió a Vértesből rengeteg dolomit- és kvarckavicsot hordott le, mely ma is nagy foltokban takarja a lösz felszínét. A holocénben az újpleisztocén löszfelszínbe hátráló erózióval mély eróziós völgyek (különösen Pénzverő-völgy, Aszal-völgy, Rác-völgy) vágódtak be. E löszös üledékkel fedett pannon tábla a Pátkai-löszplató nyugati folytatásának tekinthető. A tábla keleti felét néhány hátravágódott mély aszó völgy tagolja, különösen az Árkos-völgy, a Bodzás-völgy, a Nagy-völgy. Dél felé haladva a domborzat fokozatosan élénkebb lesz. A táblának ez a déli része délnyugat felé erősen kibillent. Itt megjegyzendő, hogy e kibillenés a Sárrét medencéjének holocén süllyedésével hozható összefüggésbe, és a fentebb említett fiatal eróziós völgyek északnyugat-délkeleti csapásiránya arra enged következtetni, hogy e kibillenés a völgyképződést követően történt.

2.8. Talajtan: A terület alapkőzete a lösz, ami helyenként egészen elvékonyodhat. Ezt bizonyítja a közeli Aszal-völgyben természetes úton előbukkanó homokkő tábla, valamint a Nagy-völgy mesterséges löszfalának szélében heverő homokkőtömbök jelenléte. A felső talajréteget barna erdőtalaj alkotja.

3. A természetvédelmi területen előforduló védett növényfajok

3.1. A területen fellelt növényfajok száma a hazai flóra 12,8%-a.

3.2. A terület egyik legjelentősebb természetvédelmi értékét a feltárt 18 védett növényfaj jelenti, melyek közül jelentős állománnyal rendelkező fajok: ezres nagyságrendet meghaladóan a nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*) és a kisvirágú hunyor (*Helleborus dumetorum*), százas nagyságrendben a bíboros kosbor (*Orchis purpurea*) és a békakonty (*Listera ovata*).

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	<i>Adonis vernalis</i>	tavaszi hérics	védtett	5.000 Ft
3	<i>Ajuga laxmannii</i>	szennyves ínfű	védtett	50.000 Ft
4	<i>Anacamptis morio</i>	agár kosbor	védtett	10.000 Ft
5	<i>Aster amellus</i>	csillagőszirőzsa	védtett	5.000 Ft
6	<i>Centaurea triumfettii</i>	tarka imola	védtett	5.000 Ft
7	<i>Dictamnus albus</i>	kőrislevelű nagyzezerjőfű	védtett	5.000 Ft
8	<i>Helleborus dumetorum</i>	kisvirágú hunyor	védtett	5.000 Ft
9	<i>Hypericum elegans</i>	karcsú orbáncfű	védtett	10.000 Ft
10	<i>Iris variegata</i>	tarka nőszirm	védtett	5.000 Ft
11	<i>Lychnis coronaria</i>	bársnyos kakukkszegfű	védtett	10.000 Ft

	A	B	C	D
12	Neottia ovata	békakonty	védett	10.000 Ft
13	Orchis purpurea	bíboros kosbor	védett	10.000 Ft
14	Phlomis tuberosa	macskahere	védett	5.000 Ft
15	Ranunculus illyricus	selymes boglárka	védett	5.000 Ft
16	Sternbergia colchiciflora	vetővirág	védett	10.000 Ft
17	Stipa joannis	hegyi árvalányhaj	védett	5.000 Ft
18	Taraxacum serotinum	kései pitypang	védett	5.000 Ft
19	Vinca herbacea	pusztai meténg	védett	5.000 Ft

4. A természetvédelmi területen előforduló védett állatfajok

4.1. A területen átfogó zoológiai kutatások nem folytak, az állattani értékekről szerzett adatok hiányosak, elsősorban a madárfaunára vonatkoznak, indokolt további felmérés a területen élő, fészkelő, táplálkozó és átvonuló védett állatfajok meghatározására.

4.2. A területen megfigyelt Natura 2000 jelölőfaj az erdei szalonka (*Scolopax rusticola*).

4.3. A táblázat az eddig felmért védett és fokozottan védett állatfajokat tartalmazza.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Helix pomatia	éti csiga	védett	2.000 Ft
3	Calosoma sycophanta	aranyos bábrabló	védett	5.000 Ft
4	Carabus coriaceus	bőrfutrinka	védett	5.000 Ft
5	Dorcus parallelipipedus	kis szarvasbogár	védett	5.000 Ft
6	Formica rufa	erdei vöröshangya	védett	50.000 Ft
7	Iphiclides podalirius	kardoslepke	védett	10.000 Ft
8	Lucanus cervus	nagy szarvasbogár	védett	10.000 Ft
9	Mantis religiosa	imádkozó sáska	védett	5.000 Ft
10	Rosalia alpina	havasi cincér	védett	50.000 Ft
11	Zerynthia polyxena	farkasalmalepke	védett	50.000 Ft
12	Bufo bufo	barna varangy	védett	10.000 Ft
13	Elaphe longissima	erdei sikló	védett	50.000 Ft
14	Lacerta agilis	fürge gyík	védett	25.000 Ft
15	Lacerta viridis	zöld gyík	védett	25.000 Ft
16	Rana dalmatina	erdei béka	védett	10.000 Ft
17	Accipiter gentilis	héja	védett	50.000 Ft
18	Accipiter nisus	karvaly	védett	50.000 Ft
19	Aegithalos caudatus	őszapó	védett	25.000 Ft
20	Asio otus	erdei fülesbagoly	védett	50.000 Ft
21	Buteo buteo	egerészölyv	védett	25.000 Ft
22	Carduelis chloris	zöldike	védett	25.000 Ft
23	Coccothraustes coccothraustes	meggyvágó	védett	25.000 Ft
24	Corvus corax	holló	védett	50.000 Ft
25	Coturnix coturnix	fürj	védett	50.000 Ft
26	Dendrocopos major	nagy fakopáncs	védett	25.000 Ft

	A	B	C	D
27	Dendrocopos minor	kis fakopáncs	védett	50.000 Ft
28	Dryocopus martius	fekete harkály	védett	50.000 Ft
29	Emberiza citrinella	citromsármány	védett	25.000 Ft
30	Erithacus rubecula	vörösbegy	védett	25.000 Ft
31	Falco tinnunculus	vörös vércse	védett	50.000 Ft
32	Fringilla coelebs	erdei pinty	védett	25.000 Ft
33	Haliaeetus albicilla	rétisas	fokozottan védett	1.000.000 Ft
34	Lanius collurio	töviszúró gébics	védett	25.000 Ft
35	Lanius excubitor	nagy őrgébics	védett	50.000 Ft
36	Luscinia megarhynchos	fülemüle	védett	25.000 Ft
37	Merops apiaster	gyurgyalag	fokozottan védett	100.000 Ft
38	Pandion haliaetus	halászsas	fokozottan védett	500.000 Ft
39	Parus caeruleus	kék cinege	védett	25.000 Ft
40	Parus major	széncinege	védett	25.000 Ft
41	Parus palustris	barátcinege	védett	25.000 Ft
42	Pernis apivorus	darázsölyv	fokozottan védett	100.000 Ft
43	Phylloscopus collybita	csilpcsalpfüzike	védett	25.000 Ft
44	Picus viridis	zöld küllő	védett	50.000 Ft
45	Oriolus oriolus	sárgarigó	védett	25.000 Ft
46	Saxicola torquatus	cigánycsuk	védett	25.000 Ft
47	Sitta europaea	csuszka	védett	25.000 Ft
48	Streptopelia turtur	vadgerle	védett	50.000 Ft
49	Sylvia atricapilla	barátposzáta	védett	25.000 Ft
50	Troglodytes troglodytes	ökörsem	védett	25.000 Ft
51	Turdus pilaris	fenyőrigó	védett	25.000 Ft

5. Kezelési és fenntartási terv

5.1. Természetvédelmi célkitűzések

5.1.1. A természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek fennmaradásának biztosítása a jelenlegi vagy jobb ökológiai állapotban a védett növény- és állatfajok védelme érdekében.

5.1.2. A löszpusztagyepek megőrzése, a gyepek cserjésedésének megakadályozása.

5.1.3. Az alföldi gyertyános-tölgyesek, a zárt lösztölgyesek, valamint a tatárjuharos lösztölgyesek megőrzése, átmeneti erdők fokozatos megújítása.

5.1.4. Tájidegen fajok visszaszorítása.

5.1.5. A terület tervszerű fenntartása, kezelése.

5.1.6. A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése, az oktatás és kutatás lehetőségének biztosítása.

5.2. Természetvédelmi stratégiák

5.2.1. Az értékes löszpusztarét megőrzése a cserjésedés visszaszorításával, legeltetéssel.

5.2.2. Az erdők természetességi állapotának javítása.

5.2.3. Védett fajok feltérképezése.

5.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

5.3.1.1.1. A területen előforduló természetes vagy természetközeli élőhelytípusokat (tatárjuharos lösztölgyesek, löszpusztarétek, tölgyesek) átalakító használat (különösen beszántás, felülvetés, invazív fafajcsere) nem engedélyezhető.

5.3.1.1.2. A löszpusztaréteken és a cserjések nyíltabb részein a cserjék kíméletes kézi eltávolítása szükséges: talajfelszín feletti töelválasztás motorfűrésszel, vagy kézi fűrésszel, faanyag elszállítása (aprítékolás javasolt). A cserje anyaga a védett területen nem égethető el, szükség esetén a megfelelő engedélyek beszerzése után erre a területtel érintkező szántóföldek vehetők igénybe. Őshonos fajokhoz vegyszer használata nem szükséges.

5.3.1.1.3. Legeltetés bevezetése előtt, illetve legeltetés hiánya esetén a degradált gyepek területén a cserjék, nagytermetű gyomok (különösen siskanád, gyalogbodza) kézi, vagy gépi eltávolítása javasolt, a sík morfológiájú területeken erdészeti szárazzó, vagy hasonló nagy kapacitású gép használható.

5.3.1.1.4. Az inváziós növényfajokat mechanikai vagy szelektív kémiai módszerek alkalmazásával kell visszaszorítani az „Egyes özönnövény fajok visszaszorításának egységes módszertana” elnevezésű útmutatóban foglaltak szerint.

5.3.1.1.4.1. Fehér akác (*Robinia pseudoacacia*): A területen legnagyobb mennyiségben előforduló fafaj. Üzemtervezett állományai esetében az e pontban leírt eltávolítást az erdők kezelésénél bemutatott erdőfelújítás kell, hogy kövesse.

5.3.1.1.4.1.1. Az eltávolítást kombinált mechanikus és vegyszeres módszerrel kell elvégezni.

5.3.1.1.4.1.2. 'A' változat: 1. év - Faegyedek eltávolítása töelválasztással szeptember-október hónap folyamán, vágásfelület kenése Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel 3 napon belül (tuskósarjak eltávolítása érdekében). 2-4. év - Gyökérsarjak és tuskósarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel.

5.3.1.1.4.1.3. 'B' változat: 1. év - Faegyedek törzsinjektálása augusztus-szeptember hónap folyamán Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. 2. év - Teljesen el nem pusztult faegyedek pótinjektálása augusztus hónap folyamán Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. Gyökérsarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. A lábon elhalt faanyag eltávolítása vegetációs időszakon kívül (szeptember-február) a 2. év végén. 3-4. év - Gyökérsarjak hajtásainak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Lontrel, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel. A technológia a kezelés kivitelezésekor elérhető vegyszer és eszközhasználati tapasztalatok alapján felülvizsgálható. A vegyszeres kezelés szakirányításához felsőfokú növényvédelmi képesítés szükséges.

5.3.1.1.4.2. Keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*):

5.3.1.1.4.2.1. Faegyedek eltávolítása töelválasztással szeptember-október hónap folyamán, vágásfelület kenése Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel 3 napon belül (tuskósarjak eltávolítása érdekében).

5.3.1.1.4.2.2. Amennyiben utókezelésre szükség bizonyul a 2. évben, akkor a sarjak mechanikus eltávolítása (levágás vagy leverés) a nyár folyamán 2 alkalommal (július-augusztus), majd ősszel (szeptember-október) térdmagasságig érő fiatal hajtások vegyszeres kezelése (hajtáskenés vagy pontpermetezés) Garlon, vagy azzal egyenértékű vegyszerrel.

5.3.1.1.4.2.3. A technológia a kezelés kivitelezésekor elérhető vegyszer és eszközhasználati tapasztalatok alapján felülvizsgálható. A vegyszeres kezelés szakirányításához felsőfokú növényvédelmi képesítés szükséges.

5.3.1.1.4.3. Aranyvessző (*Solidago* sp.): Visszaszorítása a gyomos száraz gyepterületén lehetséges, ahol szárzúzóval vagy nagy teljesítményű kaszával a vegetációs időszakban végzett minimum 2 kaszálással (június - szeptember között, időjárástól függően) kell a virágzást és termésérlelést megakadályozni. A fűzligetbe és nádas szegélybe elegyedő példányainak eltávolítására reálisan kivitelezhető költséghatékony technológia nem áll rendelkezésre.

5.3.1.1.4.4. Zöld juhar (*Acer negundo*) és nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*): Szálanként előforduló egyedeit a teljes területről törléssel el kell távolítani a vegetációs időszakon kívül (szeptember - február). Vegyszer használat nem szükséges.

5.3.1.1.5. Az invazív fajok elleni védekezést rendszeresen (minimum 5 évente) ismételni kell. Új fajok megjelenése esetén jelen kezelési terv kiegészítendő a fajspecifikus kezelési technológiával.

5.3.1.1.6. A gyepterületeken a védett növények életciklusához igazodva kell végezni a legeltetést, kaszálást.

5.3.1.1.7. A gyepterületeken tilos a gyepterület feltörése.

5.3.1.2. Fajok védelme

5.3.1.2.1. A fokozottan védett darázsölyv fészek környezetében a fahasználat korlátozása szükséges.

5.3.1.2.2. A területen élő védett állatfajok egyedeit tilos gyűjteni, elpusztítani, élettevékenységüket zavarni.

5.3.1.2.3. Az idős fákat meg kell őrizni, idős fát kivágni, metszeni csak élet- vagy vagyonbiztonsági okból lehet. A beavatkozást a denevérek és a faodvakat használó egyéb védett kisemlősök életciklusát, valamint a madarak költési időszakát figyelembe véve augusztus 15. – október 31. között lehet elvégezni az odvak előzetes átvizsgálását követően, amennyiben nem tartózkodnak benne denevérek, egyéb védett kisemlősök, illetve nem fészkelnek benne madarak. Védett állat észlelése esetén értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park igazgatóság területileg illetékes természetvédelmi őrét.

5.3.1.2.4. A terület növényeit és részeit (különösen gumó, mag, levél) tilos gyűjteni, a növényeket tilos megsérteni, elpusztítani.

5.3.1.2.5. A kaszálást a területen előforduló védett növények virágzási és magérlelési időszakához kell igazítani.

5.3.1.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek

5.3.1.3.1. A területen új létesítményt elhelyezni csak természetvédelmi érdekből lehetséges.

5.3.1.3.2. A területen hulladékot elhelyezni szigorúan tilos.

5.3.1.4. Látogatás

5.3.1.4.1. A terület látogathatóságát egész évben biztosítani kell.

5.3.1.4.2. A területen tanösvény kialakítása megengedhető a meglévő utak hasznosításával.

5.3.1.4.3. A tanösvény mentén ismertető táblák kihelyezhetők.

5.3.1.4.4. A terület gyalogosan látogatható.

5.3.1.4.5. Gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.5. Oktatás és bemutatás

5.3.1.5.1. A terület oktatási és bemutatási célú látogathatóságát biztosítani kell.

5.3.1.5.2. Az oktatást és az ismeretterjesztést a tanösvény mellett kialakítandó ismertető táblák segíthetik.

5.3.1.6. Kutatás, vizsgálatok

5.3.1.6.1. A területen a kutatás lehetőségét biztosítani kell.

5.3.1.6.2. A kutatási eredményekről a terület kezelőjét tájékoztatni kell.

5.3.1.7. Terület- és földhasználat

5.3.1.7.1. A területen a művelési ág megváltoztatása csak természetvédelmi okokból, a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével történhet.

5.3.1.7.2. A területen ipari és bányászati tevékenységet folytatni tilos.

5.3.1.7.3. A terület kezelését végző gépjárművek kivételével gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.7.4. A területen rendeltetéstől eltérő használat, építmény elhelyezése a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével lehetséges, kizárólag természetvédelmi érdekből.

5.3.1.7.5. A területen új út és légvezeték nem létesíthető.

5.3.1.7.6. A területen épület építése nem engedélyezhető.

5.3.1.7.7. A terület területét és rendeltetését érintő vagy befolyásoló tervek jóváhagyásához, módosításához, hatósági engedélyek kiadásához a jegyző, mint természetvédelmi hatóság hozzájárulása szükséges.

5.3.1.7.8. A területen a meglévő vadgazdálkodási létesítmények megtarthatók, de újak nem létesíthetők. A vadászati tevékenység a természetvédelmi érdekeket figyelembe véve folytathatók.

5.3.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra

5.3.1.8.1. A tanösvény kialakítása javasolt.

5.3.1.8.2. A tanösvény mentén ismertető táblák helyezhetők ki, melyek karbantartásáról gondoskodni kell.

5.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.2.1. Szántó művelési ágú területek kezelése

5.3.2.1.1. A szántó művelési ágú területeken szántóföldi gazdálkodás végezhető. A gyepek és erdők szántóföldi művelésbe vonása nem engedélyezhető.

5.3.2.1.2. A szántóföldi gazdálkodást a talajvizsgálati eredményekre alapozott tápanyag-gazdálkodási terv, földhasználati terv alapján, a növényvédelmi beavatkozásokat dokumentált előrejelzés vagy növényvédelmi megfigyelés alapján kell végezni.

5.3.2.1.3. Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazhatók.

5.3.2.1.4. Rovarölő és rágcsálóirtó szerek, valamint talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.

5.3.2.1.5. Hígrágya, szennyvíz, szennyvíziszap és szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása tilos.

5.3.2.1.6. Tápanyag-utánpótlást lehetőleg szerves anyaggal (istállótrágya, komposzt) kell végezni.

5.3.2.1.7. Betakarítás során a gépi munkát kizáró mintázatban kell végezni (belülről kifelé és nem kívülről befelé haladva).

5.3.2.1.8. A szegélyek túlszántása tilos.

5.3.2.2. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

5.3.2.2.1. A terület száraz gyepfoltjain kíméletes, extenzív, juhokkal (elsősorban racka, cikta, cigája) végzett legeltetés szükséges, melyhez az agrár-környezetvédelmi program Extenzív gyepgazdálkodás célprogram előírásai az irányadók.

5.3.2.2.2. Száraz gyepek esetében az alapvető szabályok:

5.3.2.2.2.1. a legeltetett területen legalább 0,2 állategység/ha, legfeljebb 1 állategység/ha legeltetési sűrűség alkalmazása;

5.3.2.2.2.2. a gyepek túllegeltetése tilos;

5.3.2.2.2.3. felülvetés, vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, öntözés tilos;

5.3.2.2.2.4. amennyiben lehetséges, pásztoroló legeltetést kell alkalmazni, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően ideiglenes kerítés vagy villanypásztor is alkalmazható;

5.3.2.2.2.5. az enyhe lejtésű területeken őszi tisztító kaszálás elvégzése javasolt, amely után a lekaszált anyagot legkésőbb október 31-ig a területről le kell hordani.

5.3.2.2.3. Amennyiben legeltetésre nincs lehetőség, a cserjementesítést rendszeresen el kell végezni.

5.3.2.2.4. Gyepeken a tápanyagutánpótlás nem engedélyezhető.

5.3.2.2.5. Tilos a gyep feltörése.

5.3.2.3. Erdők kezelése

5.3.2.3.1. Az erdőtervezett erdők kezelésekor az érvényes körzeti erdőtervben foglaltakat kell figyelembe venni, azonban a területre vonatkozó hatályos erdészeti üzemterv módosítása szükséges az alábbiak érvényesítése érdekében.

5.3.2.3.2. A területen található idegenhonos erdőket az invazív fajok kiszorítása érdekében át kell alakítani őshonos fajösszetételűvé. Alkalmazandó fafajok a térségben előforduló pionír jellegű, valamint a tatárjuharos lösztölgyesre jellemző fajok, különösen: mezei juhar (*Acer campestre*), mezei szil (*Ulmus minor*), szürke nyár (*Populus canescens*), fekete nyár (*Populus nigra*), fehér fűz (*Salix alba*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadvörte (*Pyrus pyraeaster*).

5.3.2.3.3. Az idegenhonos fafajok eltávolítását el kell végezni. Tarvágás egyszerre maximum 3 hektár összterületen végezhető, védett növényfajok állományainak károsítása tilos. A kitermelés során az őshonos faegyedeket (különösen idős, odvas fákat) hagyásfaként minimum 5% mennyiségben vissza kell hagyni. Az ültetés során csak részleges talaj előkészítés alkalmazható (sávos, pásztás, vagy gödrös), a domborzati viszonyok miatt elsősorban kézi, esetleg speciális gépi telepítés alkalmazható. Az idegenhonos fajok költséghatékony visszaszorítása érdekében a tarvágást követően 1 évig kizárólag inváziós fajok utókezelése javasolt, telepítés a tarvágást követő 2. évben érdemes megkezdni.

5.3.2.3.4. A védett terület összes őshonos faállományú üzemtervezett erdőjében folyamatos erdőkép mellett zajló erdőgazdálkodási módok bevezetése szükséges, tarvágás nem végezhető. A fahasználat során hagyásfa csoportokat szükséges kijelölni, melyek területén a későbbiekben fahasználat nem végezhető.

5.3.2.3.5. Az erdészeti tájban őshonos fajokból álló cserjeszintet legalább olyan mértékben meg kell hagyni, vagy a cserjeszint szükségessé váló átmeneti eltávolítását olyan módon kell végrehajtani, hogy az adott erdőtársulásra jellemző cserjeszint ismételt kialakulásának feltételei biztosítottak legyenek.

5.3.2.3.6. A termőhelynek nem megfelelő, vagy erdészeti tájidegen főfafajú erdők véghasználata után a fafaj cserével járó erdőszerkezet-átalakítást alternatív lehetőségként minden esetben meg kell tervezni. Az erdőneveléseket úgy kell megtervezni, hogy azok a termőhelynek nem megfelelő, vagy erdészeti tájidegen elegy fafajok, különös tekintettel az intenzíven terjedő fajok visszaszorítását, az őshonos fafajok elegyarányának az emelését, valamint az elegyesség fenntartását, növelését szolgálják.

5.3.2.3.7. Az erdőfelújítások tervezése során intenzíven terjedő fafaj – az akác főfafajú erdő ismételt akácos, vagy elegyes akácos célállománnyal történő felújítását kivéve – még elegy fafajként sem alkalmazható.

5.3.2.3.8. Az átmeneti és kultúr erdőkben – ahol arra lehetőség van, – megfelelő csoportos jellegű gyérítési módszerek alkalmazásával elő kell segíteni az őshonos fafajok előretörését.

5.3.2.3.9. A védett ragadozó madár, illetve fokozottan védett madár lakott fészke körül revír foglalási, költési és utódnevelési időszakban 100 m sugarú környezetében az erdőőrzési és az előírt erdővédelmi feladatok végrehajtásán kívül erdőgazdálkodási tevékenység nem végezhető. Indokolt esetben egyedi korlátozással ennél nagyobb védőtávolság, vagy más korlátozás is megfogalmazható.

5.3.2.3.10. Az üzemtervezett erdőn kívüli élőhely foltokon őshonos fa- és cserjefaj kizárólag természetvédelmi kezelés céllal (különösen gyepterületek helyreállítása) vágható ki.

5.3.2.3.11. Fakitermelés a fészkelési és vegetációs időn kívül végezhető, kivéve élet- és vagyonvédelmi okból történő fakivágást.

5.3.2.3.12. A holtfát a területen kell hagyni.

5.3.2.3.13. A meredek lejtőoldalakon végzett erdő átalakítások során az erózió elleni védelmet biztosítani kell (jó megoldás a fatörzsek keresztbe fektetésével készülő eróziófogó gát).

5.3.2.4. Művelés alól kivett területek kezelése

5.3.2.4.1. Az utakat tilos leburkolni.

5.3.2.4.2. Az agresszíven terjedő fajokat vissza kell szorítani.

5.4. Fenntartási terv

5.4.1. A terület fenntartását mindig a természeti folyamatokhoz kell igazítani.

5.4.1.1. Figyelembe kell venni a védett növények virágzási és magérlelési idejét a kaszálás és legeltetés időpontjának meghatározásánál.

5.4.1.2. Figyelembe kell venni a védett madarak fészkelési idejét különösen az erdőgazdálkodási tevékenységek ütemezésénél.

5.4.2. Erdőgazdálkodási tevékenység során az őshonos faállomány és a természetközeli erdő kialakítására kell törekedni.

5.4.3. A löszpusztarétek megőrzésének érdekében a kezelési tervben leírtak szerint a legeltetés és a cserjementesítés elvégzése minden évben szükséges.

5.4.4. A terület állapotának ellenőrzését évente minimum 4 alkalommal el kell végezni.

Aradi utcai láprét természetvédelmi terület

1. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1	Helység	hrsz.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2	Székesfehérvár	6460/51	12,9793	0.00	kivett építési terület	Önkormányzat
3	Összterület		12,9793			

2. A természetvédelmi terület általános jellemzése

2.1. Az orsó alakú rét Székesfehérvár belterületének délnyugati részén, Maroshegy városrészben található.

2.2. Nyugatról a Nagyszebeni utca, keletről az Aradi utca veszi körbe; déli harmadában áthalad rajta a Tordai utca egy szakasza, az út mellett egy szennyvízáttemelő üzemel beépülődve a rét területébe.

2.3. Az 1860-as években készült második katonai felvételezési térképen a mai Maroshegy városrész még nincs rajta, ám a nagyon pontos térkép tökéletesen felismerhetően, a mai méretben mutatja be a rétet, két oldalán a magasabb fekvésű háttakkal.

2.4. A terület jellege, mély fekvése, időszakos vízállása tehát évszázadok óta képes volt fenntartani a különleges élővilágot, valamint megakadályozni a rét beépülését.

2.5. A láprét a környékeliek kaszálójaként, legelőjeként maradt fenn és ez a használati forma ma is jellemző.

2.6. A belterületi rét az Országos Ökológiai Hálózat magterülete, Natura 2000 területet nem érint.

2.7. Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének Székesfehérvár Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról szóló, többször módosított 17/2019. (VII.12.) önkormányzati rendelete alapján a 6460/51 hrsz-ú ingatlan „Má-tt” - általános mezőgazdasági terület.

2.8. A rét kivett építési terület, melyen kaszálás és legeltetés zajlik. A jelenlegi pányvás lólegeltetés természetvédelmi szempontból megfelelő módszerű és intenzitású.

2.9. Vízgazdálkodás: Székesfehérvár délebbi, erősen beépült részeiről a csapadékvizet a tervezési területen áthaladó két árok vezeti északra, az Aszalvölgyi-árokba. A terület mély fekvése folytán még így, kiárkolva is képes jelentős mennyiségű vizet megtartani, hatékonyan mentesítve ezáltal a csapadékelvezető rendszert. A nem burkolt csatornákat Székesfehérvár Városgondnoksága Kft. tartja karban évi 2-3 kaszálással.

2.10. Az Aradi utcai rét egy sűrűn beépült városrészben jóformán érintetlenül fennmaradt értékes, esztétikai élményt nyújtó zöldfelület. A házak közötti vízállásos rét, a virágmező, a fűzbokrok harmóniája egészen egyedülálló tájképi megjelenésű

2.11. A területet alsó harmadánál a Tordai utca keresztezi, melyen kis mértékű gépjárműforgalom jellemző. A területen ezen túl a fenntartást végző gépek jelenléte és a gyalogos használat jellemző.

2.12. Éghajlat: Mérsékelt meleg, száraz vidék. Az évi napsütéses órák összege 1960. Az évi középhőmérséklet 10,2 – 10,4 °C, a vegetációs időszaka 17,3 – 17,4 °C. A fagymentes időszak hossza 190 nap. Az évi csapadékösszeg 540 mm alatti, a tenyészidőszakban 320-340 mm. A leggyakoribb szélirány az ÉNy-i. (Dövényi 2010)

2.13. Hidrológia: A terület láprét, vagyis a talaj az év egy részében vízzel telített. Két csatorna is fut a réten (keleten a Marosi-árok, a rét középvonalában egy lecsapolócsatorna, a Maros-víz mellékága), ezek a talajvízszintet csökkentik, negatív folyamatokat indítva meg ezzel (a növényzet átalakulhat).

2.14. Földtan, felszínalaktan: Székesfehérvár belterülete az Alföld nagytáj Mezőföld középtájához tartozik. A Maroshegy a Közép-Mezőföld kistáj része, annak északnyugati határát alkotja. A tengerszint feletti magasság a területen 100 m körüli. A Maroshegyen az ember a hajdani homokbuckák tetején tudott megtelepedni, ilyen buckákon fut a két utca is, ezek veszik körbe a megközelítőleg 1,7-3 méterrel lejjebb levő rétet.

2.15. Talajtan: A területre a réti öntéstalaj és a magas szervesanyagtartalmú tőzeges talaj a jellemző.

2.16. Biogeográfiai jellemzők, ökológiai folyamatok: A tervezési terület az Alföld flóraidék (Eupannonicum) Mezőföld flórajárásához (Colocense) tartozik, és bár tájféldrajzilag a Közép-Mezőföld része, gyakorlatilag minden vonásában a Sárrét láprétjeit idézi. A kaszálással és legeltetéssel megfelelően kezelt rét a lecsapolócsatorna kiásása miatt kerülhet veszélybe, hiszen az eredeti (és jórészt jelenlegi) flórájához szükséges a talajvíz tartósan felszínközeli szintje. Ennek hiányában kiszáradás, elnéadasodás, a növényzet szegényedése léphet fel.

2.17. Élőhelytípusok:

2.17.1. Fragmentált mocsári- és hínárnövényzet folyóvizek partjánál

2.17.2. Nem tőzegképző nádas

2.17.3. Mocsárrét – legjellemzőbb élőhelytípus a területen.

2.17.4. Üde és nedves cserjések

2.17.5. Jellegtelen, degradált fás- és lágyszárú növényzet

3. A természetvédelmi területen előforduló védett növényfajok

3.1. A területen fellelt védett növényfajok közül a kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*) Natura 2000 jelölőfaj.

3.2. A területen fellelt védett növényfajok jellemzően mocsár-és lápréteken fordulnak elő.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Anacamptis palustris subsp. palustris	mocsári sisakoskosbor	védett	50.000 Ft
3	Cirsium brachycephalum	kiskécskű aszat	védett	5.000 Ft

4. A természetvédelmi területen előforduló védett állatfajok

4.1. A területen fellelt védett állatfajok közül a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) Natura 2000 jelölőfaj.

4.2. A terület faunájának felmérése hiányos, indokolt további felmérés a területen élő, fészkelő, táplálkozó és átvonuló védett állatfajok meghatározására.

4.3. A táblázat az eddig felmért védett állatfajokat tartalmazza.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	Inachis io	nappali pávaszem	védett	5.000 Ft
3	Lycaena dispar	nagy tűzlepke	védett	50.000 Ft
4	Mantis religiosa	imádkozó sáska	védett	5.000 Ft
5	Vanessa atalanta	atalantalepke	védett	5.000 Ft
6	Hyla arborea	zöld levelibéka	védett	10.000 Ft

	A	B	C	D
7	Natrix natrix	vízisikló	védett	25.000 Ft
8	Acrocephalus palustris	énekes nádiposzáta	védett	25.000 Ft
9	Cuculus canorus	kakukk	védett	50.000 Ft
10	Lanius collurio	tövisszúró gébics	védett	25.000 Ft
11	Luscinia megarhynchos	fülemüle	védett	25.000 Ft
12	Oriolus oriolus	sárgarigó	védett	25.000 Ft
13	Sylvia communis	mezei poszáta	védett	25.000 Ft
14	Talpa europaea	közönséges vakond	védett	25.000 Ft

5. Kezelési és fenntartási terv

5.1. Természetvédelmi célkitűzések

5.1.1. Az Aradi utca és a Nagyszebeni utca között fennmaradt változatos, mély fekvésű láprét élővilágának és jelenlegi állapotának megőrzése.

5.1.2. A jelenleg folyó gazdálkodási tevékenység (legeltetés, kaszálás) fenntartása.

5.1.3. A terület mozaikosságának megőrzése.

5.1.4. A terület meglévő méretének megőrzése.

5.1.5. A terület rét jellegének fenntartása, vízháztartásának javítása.

5.1.6. A negatív szukcessziós folyamatok (fás szárúak megjelenése, gyomosodás) megakadályozása.

5.1.7. Az illegális építkezések, feltöltések, hulladékelhelyezések megakadályozása.

5.2. Természetvédelmi stratégiák

5.2.1. Az értékes láprét megőrzése a megfelelő fenntartás folytatásával.

5.2.2. Az élővilág megőrzése a negatív folyamatok és területhasználatok visszaszorításával.

5.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

5.3.1.1.1. A réten esős időben a közlekedést szüneteltetni kell. Utak, csapások létesítése tilos. A gazdálkodási tevékenység során a gyeptülszín maradandó károsítása tilos.

5.3.1.1.2. A gyeptülszín feltörése, felületének, öntözése vagy egyéb (a tisztító kaszálás kivételével) mechanikai jellegű ápolási munkák (különösen boronálás, hengerezés és fogasolás), és a területen bármiféle műtrágya, szerves trágya használata és tárolása tilos. A gyeptülszín égetése nem végezhető.

5.3.1.1.3. Az inváziós- és termőhelyidegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni. Az inváziós növényfajokat mechanikai vagy szelektív kémiai módszerek alkalmazásával kell visszaszorítani az „Egyes özönnövény fajok visszaszorításának egységes módszertana” elnevezésű útmutatóban foglaltak szerint.

5.3.1.1.4. Az idegenhonos fásszárúakat (keskenylevelű ezüstfa, fehér akác, gyalogakác, mirigyes bálványfa, zöldjuhar) október-novemberben törlésválasztással el kell távolítani a területéről, majd a vágásfelületet három napon belül vegyszerrel kezelni. Szükség esetén a sarjak eltávolítása és utókezelés a második évben történjen.

A vegyszerhasználathoz a Jegyző engedélye, illetve növényvédelmi szakképesítés szükséges. Ezt kivéve vegyszer a területen nem használható.

5.3.1.1.5. A jelentkező felszíni vizek nem vezethetők el, és mindennemű talajvíz csökkentési beavatkozás tilos (kivéve, ha ezt a természetvédelmi érdekek kifejezetten indokolják – a Jegyző külön engedélye alapján).

5.3.1.1.6. Napnyugtától napkeltéig munkavégzés nem engedélyezett. A fenntartást végző gépeket olyan műszaki állapotban kell tartani, hogy elkerülhető legyen a műszaki meghibásodás és az abból eredő olajszivárgás. Amennyiben mégis olajszivárgás történne, a tevékenységet végző köteles a szennyezett talajt haladéktalanul eltávolítani a védett természeti területről és köteles a szennyeződés tényét a Jegyző felé bejelenteni. A védett természeti terület állapotát veszélyeztető műszaki javítások (különösen olajcsere, hidraulika csőcsere) a védett természeti területen nem végezhetők. A területen esetlegesen található, és keletkező hulladékot el kell távolítani. A területen hulladékok elhelyezése tilos.

5.3.1.1.7. A terület déli végén évente tisztító kaszálást vagy szárazúzást kell végezni költési időszak után (augusztus-október).

5.3.1.2. Fajok védelme

5.3.1.2.1. Az idős fákat meg kell őrizni, idős fát kivágni, metszeni csak élet- vagy vagyonbiztonsági okból lehet. A beavatkozást a denevérek és a faodvakat használó egyéb védett kisemlősök életciklusát, valamint a madarak költési időszakát figyelembe véve augusztus 15. – október 31. között lehet elvégezni az odvak előzetes átvizsgálását követően, amennyiben nem tartózkodnak benne denevérek, egyéb védett kisemlősök, illetve nem fészkelnek benne madarak. Védett állat észlelése esetén értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park igazgatóság területileg illetékes természetvédelmi őrét.

5.3.1.2.2. A terület fenntartási munkálatait a madarak költési időszakát figyelembe véve kell elvégezni.

5.3.1.2.3. A kaszálást a területen előforduló védett növények virágzási és magérlelési időszakához kell igazítani.

5.3.1.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek

5.3.1.3.1. A területen új létesítményt elhelyezni csak természetvédelmi érdekből lehetséges.

5.3.1.3.2. A területen hulladékot elhelyezni szigorúan tilos.

5.3.1.4. Látogatás

5.3.1.4.1. A terület látogathatóságát egész évben biztosítani kell. A terület szabadon látogatható.

5.3.1.4.2. A területen a kutyasétáltatás csak pórázzal engedélyezett.

5.3.1.4.3. A terület természeti értékeit feltáró kutatások csak az élővilág zavarása nélkül végezhetők. A kutatás csak a Jegyző írásos engedélyével, kizárólag nem destruktív módszerekkel történhet. A kutatási eredményekről a Jegyzőt, a terület tulajdonosát és fenntartóját tájékoztatni kell. Javasolt a terület gerinctelen állatvilágának további feltáró kutatása.

5.3.1.4.4. A területen gépjárműforgalom nem megengedett, kivéve az erre a célra kijelölt, meglévő Tordai utca nyomvonalát.

5.3.1.4.5. Gépjárművel kizárólag a fenntartási és hatósági feladatokat ellátó személyek hajthatnak be.

5.3.1.4.6. A területen a gépjárművel való parkolás nem megengedett.

5.3.1.4.7. A területen a meglévő út a helyi építési szabályzatban foglaltak szerint legfeljebb 12 méter szélességben szabályozható ki. Az út felújítása esetén az út déli oldalán őshonos alapfajú fasor létesítendő. A területen új földút - keskeny, burkolatlan sétaösvény kivételével - nem létesíthető.

5.3.1.5. Oktatás és bemutatás

5.3.1.5.1. A területen keskeny burkolat nélküli tanösvény (sétaút) kijelölése javasolt, a meglévő ösvények hasznosításával. A tanösvényen ismertető táblák és útjelző jelek helyezhetők el.

5.3.1.5.2. A terület értékeinek bemutatását szolgáló leírás és a kezelési szabályzat közzététele javasolt Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata, valamint a természetvédelmi kezelő honlapján. Javasolt továbbá írásos ismertető, bemutató anyag megjelentetése is.

5.3.1.5.3. A területen oktató központ nem létesíthető.

5.3.1.6. Kutatás, vizsgálatok

5.3.1.6.1. A terület természeti értékeit feltáró kutatások csak az élővilág zavarása nélkül végezhetők.

5.3.1.6.2. A kutatás csak a Jegyző írásos engedélyével, kizárólag nem destruktív módszerekkel történhet.

5.3.1.6.3. A kutatási eredményekről a Jegyzőt, a terület tulajdonosát és fenntartóját tájékoztatni kell.

5.3.1.6.4. Javasolt a terület gerinctelen állatvilágának további feltáró kutatása.

5.3.1.7. Terület- és földhasználat

5.3.1.7.1. A területen minden területfelhasználáshoz, létesítmény elhelyezéséhez, üzemeltetéséhez a Jegyző engedélye szükséges.

5.3.1.7.2. A terület lecsapolása, a meglévő árkok kimélyítése tilos.

5.3.1.7.3. A területen beépítés, feltöltés, földmunka, törmelékkelhelyezés nem végezhető.

5.3.1.7.4. Új létesítmények tervezésekor, elhelyezésekor és kialakításakor csak a természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő, tájba illő kialakítás engedélyezhető.

5.3.1.7.5. A terület rét jellegének fenntartása és vízháztartásának javítása érdekében a rét középvonalában keresztül húzódó lecsapoló csatornába javasolt egy átereszt építése, déli végében fapallós zsilippel kiegészítve.

5.3.1.7.6. Javasolt a terület ingatlan-nyilvántartási adataiban szereplő művelési ág megváltoztatása kivett építési területről rét művelési ágra.

5.3.1.7.7. A területen ipari, bányászati tevékenység nem végezhető.

5.3.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra

5.3.1.8.1. A tanösvény kialakítása javasolt.

5.3.1.8.2. A tanösvény mentén ismertető táblák helyezhetők ki, melyek karbantartásáról gondoskodni kell.

5.3.1.8.3. A terület határpontjait 3 darab hatósági táblával kell ellátni.

5.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.2.1. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

5.3.2.1.1. A kaszálás évente legalább egyszer száraz talajviszonyok mellett végezhető, amely a védett növényfajok virágzási, valamint a védett állatfajok szaporodási időszakának figyelembevételével, minden évben csak július 1-től kezdhető. Amennyiben az időjárási viszonyok (vagy egyéb természetvédelmi szempontok) indokolják, ezen időpont előtt a kaszálás megkezdése csak a Jegyző írásbeli engedélyével

lehetséges. A terület gyomosodása esetén augusztus 20. után sarjúkaszálás lehetséges. Nedves időszakban, amikor az élőhelyek károsodhatnak, a kaszálás tilos

5.3.2.1.2. A terület legalább 10 %-át kaszálásonként váltakozó helyen kaszálatlanul meg kell hagyni, azokon bármilyen művelet csak a következő kaszálási időben végezhető. A Jegyző a természetvédelmi kezelő javaslatait figyelembe véve a kaszálásra vonatkozó természetvédelmi engedélyben meghatározza a kaszálatlan területet helyét és korlátozásokra vonatkozó előírást tehet, amennyiben azt természetvédelmi okok indokolják.

5.3.2.1.3. A kaszálás (maximum 10 cm-es lánctávolságú, kaszaszélességű) vadriasztó lánc alkalmazása mellett és csak természetvédelmi szempontból kedvező módszerek szerint végezhető (a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni). A kaszálást nagyobb tarlómagasságot hagyó, maximum 3 m szélességű kaszával lehet végezni, a kaszálást végző traktor sebessége maximum 10 km/h lehet. Szársértő kasza használata tilos.

5.3.2.1.4. A szénát a bálázás befejezése után 30 napon belül el kell szállítani. Csapadékos időjárás esetén a széna kihordását fel kell függeszteni.

5.3.2.1.5. Rendkívüli esetben (természetvédelmi érdekből) a kaszálás időszakára, illetve módjára vonatkozóan korlátozások írhatók elő (különösen a kaszálás időbeli és térbeli korlátozása fokozottan védett madárfaj fészke körüli védőzónán). Amennyiben a területen fokozottan védett madárfaj fészkelése figyelhető meg, ennek észlelését azonnal jelezni kell a Jegyző felé, és a fészkek körül a kaszálás mellőzésével védőzónát kell kialakítani.

5.3.2.1.6. A mély fekvésű, tocsogós réten kizárólag az erre nem érzékeny állatfajok legeltethetők (ló, szamár, szarvasmarha) kipányvázva, megfelelő időjárás esetén egész évben.

5.3.2.1.7. Aszály, valamint magas csapadékintenzitás esetén a legeltetést szüneteltetni kell.

5.3.2.1.8. A maximális állatlétszám a területen egy időben 5 darab.

5.3.2.1.9. Villanypásztor a területen nem telepíthető.

5.3.2.1.10. A meglévő nádas foltokat learatni tilos.

5.3.2.1.11. A nád égetése tilos.

5.3.2.2. Művelés alól kivett területek kezelése

5.3.2.2.1. Az árkok kaszálását rendszeresen el kell végezni a védett fajok életritmusához igazodva.

5.3.2.2.2. Az agresszíven terjedő fajokat vissza kell szorítani.

5.4. Fenntartási terv

5.4.1. A terület fenntartását mindig a természeti folyamatokhoz kell igazítani.

5.4.1.1. Figyelembe kell venni a védett növények virágzási és magérlelési idejét a kaszálás és legeltetés időpontjának meghatározásánál.

5.4.1.2. Figyelembe kell venni a védett madarak fészkelési idejét a fenntartás feladatainak ellátása során.

5.4.2. A láprét megőrzésének érdekében a kezelési tervben leírtak szerint a kaszálás elvégzése minden évben szükséges.

5.4.3. Fokozott figyelmet kell fordítani a termőhelyidegen és az inváziós növényfajok visszaszorítására.

5.4.4. A terület állapotának ellenőrzését évente minimum 2 alkalommal el kell végezni.

Gödör utcai szikes rét természetvédelmi terület

1. A természetvédelmi terület ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1.	Helység	hrsz.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2.	Székesfehérvár	3521/28	13,6295	0.00	kivett záportározó	Önkormányzat
3.	Összterület		13,6295			

2. A természetvédelmi terület általános jellemzése

2.1. A terület Székesfehérvár belterületének északi részén, Felsőváros városrészben található. A terület északi határa az elkerülő úttal (Szt. Flórián körút) párhuzamos szervízút, keletről a Marhacsapás utca, nyugatról a Kiskút útja, délről a Gödör utca határolja.

2.2. Székesfehérváron valaha több téglagyár is működött; a gyártóüzemeket mindig az alapanyag kitermelési helyéhez közel építették fel. A kubikgödrök 80-100 évvel ezelőtt a város északi határának jellegzetes tájelemei voltak, amelyek még ornitológusok figyelmét is felkeltették (Radetzky 1939). Ezek a gödrök azonban főleg a város terjeszkedése miatt lassan mind eltűntek, így a megmaradt Gödör utcai szikes még ipartörténeti emlékek is tekinthető.

2.3. A mai Kiskút útja környékének régi neve Kiskecskemét, az 1860-as években itt még nem volt agyagbányászat, pár évtizeddel később azonban már igen. Az ekkori térképeken látszik, hogy a város jóval kisebb volt a mainál, nagy gyepterületek nyúltak be észak felől, ahol még legeltetés zajlott. Az 1940-es években már jól láthatók a közeli téglagyárak.

2.4. A terület belterületen helyezkedik el, művelési ága kivett záportározó. Országos Ökológiai Hálózatnak és Natura 2000 területnek nem része.

2.5. Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének Székesfehérvár Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról szóló, többször módosított 17/2019. (VII.12.) önkormányzati rendelete alapján a terület „V” - vízgazdálkodási terület övezetbe sorolt terület.

2.6. Éghajlat: Mérsékelt hűvös, mérsékelt száraz vidék. Az évi napsütéses órák összege 1950. Az évi középhőmérséklet 9,5 - 10 °C, a vegetációs időszaké 16 °C. A fagymentes időszak hossza 190-195 nap. Az évi csapadékösszeg 550-600 mm. A leggyakoribb szélirány az ÉNy-i. (Dövényi 2010)

2.7. Hidrológia: A terület egy egykori téglagyár anyaggyerő helye, kubikgödre volt, északkeleti és nyugati oldalán egy-egy csatorna vezet be a környező városrészekből; a víz egy központi, észak-déli irányú mederbe kerül, ahonnan egy zsilip juttatja be a város csatornarendszerébe. Felhőszakadások után a terület (Gugásvölgyi-záportározó) átmenetileg (4-5 nap) jelentős mennyiségű vizet képes tárolni, meggátolva a városi csatornahálózat túltelítődését.

2.8. Geológia, geomorfológia: A tengerszint feletti magasság 120 méter. A terület egy mesterséges, másodlagos élőhely, felszínalaktani értéket kizárólag az erózióknak kitett északnyugati részekben találni, ahol a szikesek mikroformái (vakszik, enyhe padkásodás) itt-ott megfigyelhetők.

2.9. Talajtan: A területen eredetileg a téglagyártásra alkalmas agyag volt, a mészlepedékes csernozjom termőréteg alatt. A szikesedés annak köszönhető, hogy a felső talajréteg kitermelésével a talajvízszint az új talajfelszín közelébe került, a vízháztartás megváltozott, a talajvízben oldott Na-, K-, Ca- és Mg-sók a felszínre kerültek és ott kicsapódtak. A szigetszerű, magasabb részeken lösz jellegű talaj, míg a mélyedésekben szoloncsák és szolonyec szikesek tulajdonságait egyaránt mutató másodlagos szikeseket találunk.

2.10. Biogeográfiai jellemzők, ökológiai folyamatok: A tervezési terület a Dunántúli-középhegység flórávidék (Bakonyicum) Vesprimense flórájárásához tartozik. A természetes ökológiai folyamatok a környezet beépítése miatt ma már kevésbé éreztetik hatásukat; a legjelentősebb tényező a másodlagos szikesedés, amely a terület talajviszonyait megváltoztatva élőhelyet teremtett több érdekes, a továbbiakban részletezett növényfaj számára. Ugyancsak jelentős tényező a csapadék, amelyet a csatornahálózat a területre vezet, szükség esetén a víz bizonyos ideig itt is marad, lehetőséget teremtve a mélyebb részek elnádásodására, vízi élőlények megtelepedésére. A terület fő hasznosítása a kaszálás, ami fenntartja a szikes gyepet, megakadályozza annak becserjésedését, elnádásodását.

2.11. Élőhelytípusok:

2.11.1. Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek, tavikákások

2.11.2. Mocsárrét

2.11.3. Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek

2.11.4. Jellegtelen üde gyep

2.11.5. Szikesek

2.11.6. Spontán fásodó töltés

3. A természetvédelmi területen előforduló védett növényfajok

3.1. A terület különös értékét a szélsőségesen sótűrő növényfajok belterületi jelenléte adja, melyek azonban nem védett növényfajok: sziki üröm (*Artemisia santonicum*), sziki útifű (*Plantago maritima*), húsos sziksófü (*Salicornia prostrata*), szárnyasmagvú budavirág (*Spergularia maritima*), sziki őszirózsa (*Tripolium pannonicum*).

3.2. A területen eddig észlelt, hazánkban jellemzően természetvédelmi oltalom alatt álló szikesek jellemző növényfajai megtalálhatók.

	A	B	C	D
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték
2	<i>Iris spuria</i>	fátyolos nőszirm	védett	10.000 Ft

4. A természetvédelmi területen előforduló védett állatfajok

4.1. A területen átfogó zoológiai kutatások nem folytak, azonban védett és **fokozottan védett** állatfajok is megfigyelhetők a területen.

4.2. A területen megfigyelt madarak között fészkelő (F), alkalmi fészkelő (AF) és táplálkozó (T) fajok is vannak, melyet a táblázat „Megjegyzés” oszlopa tüntet fel.

	A	B	C	D	E
1	Tudományos név	Magyar név	Védettség	Eszmei érték	Megjegyzés
2	<i>Inachis io</i>	nappali pávaszem	védett	5.000 Ft	
3	<i>Mantis religiosa</i>	imádkozó sáska	védett	5.000 Ft	
4	<i>Hyla arborea</i>	zöld levelibéka	védett	10.000 Ft	
5	<i>Natrix natrix</i>	vízisikló	védett	25.000 Ft	
6	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	nádirigó	védett	25.000 Ft	F
7	<i>Acrocephalus schoenobenus</i>	foltos nádiposzáta	védett	25.000 Ft	F
8	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	cserregő nádiposzáta	védett	25.000 Ft	F

	A	B	C	D	E
9	Ardea cinerea	szürke gém	védett	50.000 Ft	T
10	Aythya ferina	barátréce	védett	50.000 Ft	T
11	Charadrius dubius	kis lile	védett	50.000 Ft	F
12	Ciconia ciconia	fehér gólya	fokozottan védett	100.000 Ft	T
13	Circus aeruginosus	barna rétihéja	védett	50.000 Ft	F
14	Cuculus canorus	kakukk	védett	50.000 Ft	F
15	Egretta alba	nagy kócsag	fokozottan védett	100.000 Ft	T
16	Emberiza schoeniclus	nádi sármány	védett	25.000 Ft	F
17	Falco tinnunculus	vörös vércse	védett	50.000 Ft	T
18	Linaria cannabina	kenderike	védett	25.000 Ft	T
19	Locustella luscinioides	nádi tücsökmadár	védett	25.000 Ft	F
20	Miliaria calandra	sordély	védett	25.000 Ft	F
21	Tringa totanus	piroslábú cankó	fokozottan védett	250.000 Ft	AF
22	Vanellus vanellus	bíbic	védett	50.000 Ft	T
23	Talpa europaea	közönséges vakond	védett	25.000 Ft	

5. Kezelési és fenntartási terv

5.1. Természetvédelmi célkitűzések

5.1.1. A téglagyártás nyomán létrejött élőhelytípus, a másodlagosan szikesedő kubikgödör különleges növény- és állatvilágának megóvása.

5.1.2. A gyepek kíméletes kezelésével az érzékeny sziki formációk megőrzésének biztosítása.

5.1.3. A terület záportározó funkciójának megőrzése.

5.1.4. Az egyedi értékek bemutatása.

5.1.5. A vízgazdálkodási és természetvédelmi célok összehangolása.

5.2. Természetvédelmi stratégiák

5.2.1. A másodlagos szikes megőrzése.

5.2.2. A terület egyediségének bemutatása.

5.2.3. Védett fajok feltérképezése.

5.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

5.3.1.1.1. A szikes gyepeket vagy legeltetni kell, vagy évente egyszer le kell kaszálni. Kaszálás esetén törekedni kell a belülről kifelé haladó, kiszorító kaszálási módra. Láncfüggönyös vadriasztó használata kötelező. A kaszálás legkorábbi időpontja július 1.

5.3.1.1.2. A terület délkeleti sarkán levő fémkonténert el kell szállítani.

5.3.1.1.3. A szervízút részsűjét július 1. és szeptember 15. között lehet kézi erővel lekaszálni, de előre egyeztetett foltokat meg kell hagyni búvóhelyként.

5.3.1.1.4. Az idegenhonos fás szárú növényeket (mirigyes bálványfa, keskenylevelű ezüstfa) október-novemberben törlésválasztással el kell távolítani a területről, majd a vágásfelületet három napon belül vegyszerrel kezelni. A vegyszerhasználathoz a Jegyző engedélye, illetve növényvédelmi szakképesítés szükséges. Szükség esetén a sarjak eltávolítása és utókezelés a második évben történjen.

5.3.1.1.5. Az őshonos (kőkény, nyár) vagy meghonosodott (ördögcérna, mirabolán) fajok állományát folyamatosan figyelni kell, de egyelőre foltokban meghagyandók.

5.3.1.1.6. A záportározó náddal benőtt részein száraz időszakban (augusztus-szeptember) szárazúzás kezelésre van szükség, a terület kezelőjével egyeztetett módon. A cél az, hogy mindig legyen a területen többéves nád, egyéves nád és letisztított részek, amelyek tavasszal nyílt vízfelület alakulhat ki.

5.3.1.1.7. A záportározóval kapcsolatos fenntartási és fejlesztési munkákat a Jegyzővel egyeztetve, a Jegyző engedélyével lehet végezni.

5.3.1.1.8. Kotrási munkákat augusztus 1. és október 31. közé kell ütemezni. A záportározóba előregyártott betonelemekből vezérárok kiépítése ugyancsak augusztus 1. és október 31. között lehetséges. Ennek nyomvonalát a természetvédelmi kezelővel egyeztetve kell kijelölni. A betonelemek besüllyesztése során kis nyomtávú, láncalpas gépet kell használni a taposási kár mérséklése érdekében.

5.3.1.1.9. A záportározót érintő munkák (nádas kivágása, kotrás), illetve a szárazúzás, foltokban elvégzett élőhelykezelés csak költési időn kívül végezhető.

5.3.1.2. Fajok védelme

5.3.1.2.1. A kaszálást a területen előforduló értékes növények virágzási és magérlelési időszakához kell igazítani.

5.3.1.2.2. A madarak fészkelési idejére figyelemmel kell a fenntartási feladatokat ellátni.

5.3.1.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek

5.3.1.3.1. A területen új létesítményt elhelyezni csak természetvédelmi és vízgazdálkodási érdekből lehetséges.

5.3.1.3.2. A területen hulladékot elhelyezni szigorúan tilos.

5.3.1.4. Látogatás

5.3.1.4.1. A terület látogathatóságát egész évben biztosítani kell.

5.3.1.4.2. A terület gyalogosan szabadon látogatható.

5.3.1.4.3. Kutyasétáltatás kizárólag pórázzal történhet.

5.3.1.4.4. Gépjárművel csak engedéllyel lehet behajtani indokolt esetben és csak a kijelölt utakon lehet közlekedni.

5.3.1.4.5. Technikai sportok végzése tilos.

5.3.1.5. Oktatás és bemutatás

5.3.1.5.1. A terület oktatási és bemutatási célú látogathatóságát biztosítani kell.

5.3.1.5.2. A területen tanösvényt a délkeleti-déli részen haladó gát, az északon futó szervízút, valamint a déli és nyugati részen húzódó ösvény felhasználásával javasolt kialakítani. A terület körbejárhatóságát a nyugati oldalon egy gyalogos híddal lehet biztosítani.

5.3.1.5.3. Az oktatást és az ismeretterjesztést a tanösvény mellett kialakítandó ismertető táblák segíthetik.

5.3.1.6. Kutatás, vizsgálatok

5.3.1.6.1. A területen a kutatás lehetőségét biztosítani kell.

5.3.1.6.2. A botanikai és a zoológiai kutatás végzése a jegyző engedélyével történhet, nem destruktív módszerekkel.

5.3.1.6.3. A kutatási eredményekről a terület kezelőjét tájékoztatni kell.

5.3.1.7. Terület- és földhasználat

5.3.1.7.1. A területen beépítés, feltöltés, földmunka, törmelékkelhelyezés nem végezhető, kivéve a vízgazdálkodási feladatellátással összefüggő építési tevékenységeket.

5.3.1.7.2. A területen minden területfelhasználáshoz, létesítmény elhelyezéséhez, üzemeltetéséhez a Jegyző engedélye szükséges.

5.3.1.7.3. Új létesítmények tervezésekor, elhelyezésekor és kialakításakor a természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő, tájba illő kialakítás engedélyezhető.

5.3.1.7.4. A Gödör utcai réttől északnyugatra levő, ma még beépítetlen telkek (3521/29, 3521/30, 3521/31, 3521/33) beépítése során a szervízút déli oldalán semmilyen építési és bontási anyag nem helyezhető el, gépek és eszközök nem tárolhatók.

5.3.1.7.5. A területen ipari, kereskedelmi és bányászati tevékenység nem végezhető.

5.3.1.7.6. A területen gépjárműforgalom a fenntartási és hatósági feladatokat ellátó gépjárművek kivételével nem megengedett.

5.3.1.7.7. A területen gépjárművel parkolni tilos.

5.3.1.7.8. A területen burkolattal ellátott utat építeni tilos.

5.3.1.7.9. A területen erdő nem telepíthető.

5.3.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra

5.3.1.8.1. A tanösvény kialakítása javasolt.

5.3.1.8.2. A tanösvény mentén ismertető táblák helyezhetők ki, melyek karbantartásáról gondoskodni kell.

5.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.2.1. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

5.3.2.1.1. A Gödör utcai szikes gyepterületeit évente legalább egyszer, a talaj száraz állapotában, július 1. után le kell kaszálni.

5.3.2.1.2. A kaszáláshoz maximum 10 cm-es lánc távolságú, a szélességével megegyező láncfüggönyös vadriasztót kell használni.

5.3.2.1.3. Szársértő kasza használata tilos.

5.3.2.1.4. A munkát a terület középpontjából kiindulva, kiszorító módon kell végezni.

5.3.2.1.5. Amennyiben a területen fokozottan védett madárfaj fészkelése figyelhető meg, ennek észlelését azonnal jelezni kell a Jegyző felé és a fészkek körül a kaszálás mellőzésével védőzónát kell kialakítani.

5.3.2.1.6. A bálákat száraz talajviszonyok esetén legfeljebb 30 napon belül el kell szállítani.

5.3.2.1.7. Rendkívüli esetben (természetvédelmi érdekből) a kaszálás időszakára, illetve módjára vonatkozóan korlátozások tehetők (különösen a kaszálás időbeli és térbeli korlátozása fokozottan védett madárfaj fészke körüli védőzónán).

5.3.2.1.8. Alternatív megoldásként a gyepek kíméletes legeltetése is elfogadható mobil villanypásztorral, ehhez helybeli gazdálkodók közreműködése javasolt.

5.3.2.1.9. A legeltetés ideje június 15-től november 15-ig terjedhet.

5.3.2.1.10. A legeltethető állatfajok a szarvasmarha, bivaly, ló, szamár, juh és kecske. Előnyben kell részesíteni az őshonos magyar fajtákat (magyar szürke, magyar tarka, kárpáti borzderes, magyar bivaly, parlagi szamár, hortobágyi racka, parlagi kecske, magyar lófajták).

5.3.2.1.11. A legeltetés során a maximális állatlétszám 0,5 állategység/ha/év. Ez a terület esetében a fél éves időszakra vonatkozóan legfeljebb 13 nagyállat (bivaly, szarvasmarha, ló és szamár) vagy 40 kiskérődző (juh, kecske).

5.3.2.2. Nádas művelési ágú területek kezelése

5.3.2.2.1. A Gödör nádasait tilos felégetni, vagy gazdasági céllal aratni.

5.3.2.2.2. Szárzúzás során a nádas 50 %-át meg kell őrizni.

5.4. Fenntartási terv

5.4.1. A terület fenntartását mindig a természeti folyamatokhoz kell igazítani.

5.4.1.1. Figyelembe kell venni a védett és az élőhelyre jellemző növények virágzási és magérlelési idejét a kaszálás és legeltetés időpontjának meghatározásánál.

5.4.1.2. Figyelembe kell venni a védett madarak fészkelési idejét.

5.4.2. A terület állapotának ellenőrzését évente minimum 4 alkalommal el kell végezni.

Védett fák és fasorok

1. A helyi jelentőségű természeti emlékek elhelyezkedése, jellemzői

	A	B	C	D
1	Helyi jelentőségű természeti emlék megnevezése	Magyar név és latin név	Elhelyezkedés (helyrajzi szám)	Jellemzők
2	Szent István téri platánfa	nyugati platán – Platanus occidentalis	350/1 hrsz.	megközelítőleg 200 éves fa, magassága 23 méter, törzskerülete 560 cm
3	Gyümölcs utcai platán fasor	közönséges platán – Platanus hispanica	770 hrsz.	megközelítőleg 100 éves fasor, kétoldali fasor
4	Horvát István utcai platán fasor	közönséges platán – Platanus hispanica nyugati platán – Platanus occidentalis keleti platán – Platanus orientalis	616 hrsz. és 6131/1 hrsz.	megközelítőleg 100 éves fasor
5	Martinovics utcai platán fasor	nyugati platán – Platanus occidentalis	814 hrsz.	megközelítőleg 100 éves fasor, kétoldali fasor
6	Kossuth utcai szilfa	hegyi szil – Ulmus laevis	383 hrsz.	megközelítőleg 90 éves fa, magassága 20 méter, törzskerülete 250 cm
7	Lövölde utcai laktanya kocsányos tölgyfái	kocsányos tölgy – Quercus robur	8502/39 hrsz.	megközelítőleg 100 éves fák
8	Jókai Mór utca 1. számú ház udvarán álló vadgesztenyefa	közönséges vadgesztenye – Aesculus hippocastanum	258 hrsz.	megközelítőleg 60 éves fa, magassága 17 méter, törzskerülete 180 cm
9	Millenniumi Emlékműhöz vezető tujasor	keleti tuja – Platycladus orientalis	11803 hrsz.	megközelítőleg 80 éves fasor, kétoldali fasor
10	Wathay Ferenc szobra előtt álló tiszafa	közönséges tiszafa – Taxus baccata	133/1 hrsz.	megközelítőleg 100 éves fa, magassága 10 méter, törzskerülete 300 cm
11	Mátyás király körúti és Szabadságharcos úti platán fasor	közönséges platán – Platanus hispanica nyugati platán – Platanus occidentalis keleti platán – Platanus orientalis	157/1 hrsz. 157/2 hrsz. 54 hrsz. és 38/11 hrsz.	megközelítőleg 90 éves fasor
12	Halesz ligeti tölgyfa	kocsányos tölgy – Quercus robur	9196 hrsz.	megközelítőleg 90 éves fa, törzskerülete 120 cm

	A	B	C	D
13	Pestispincék utcai platánfa	közönséges platán – Platanus hispanica	2798 hrsz.	megközelítőleg 100 éves fa, törzskerülete 130 cm
14	Távírdá utcai platánfa	közönséges platán – Platanus hispanica	473/5 hrsz.	megközelítőleg 70 éves fa, törzskerülete 250 cm
15	Bartók Béla téri platánfa	keleti platán – Platanus orientalis	247 hrsz.	megközelítőleg 80 éves fa, törzskerülete 110 cm
16	Jancsár utcai platánfa	keleti platán – Platanus orientalis	5907/1 hrsz.	megközelítőleg 50 éves fa, törzskerülete 75 cm
17	Késmárki utcai hársfa	kislevelű hárs – Tilia cordata	10408/25 hrsz.	megközelítőleg 130 éves fa, törzskerülete 370 cm
18	Köztársaság utcai tölgyfa	kocsányos tölgy – Querus robur	14153 hrsz.	megközelítőleg 120 éves fa, törzskerülete 300 cm

2. A helyi jelentőségű természeti emlékek általános jellemzése

2.1. A védelem alá vont fák és fasorok életkora a város faállományát tekintve kiemelkedő.

2.2. A fasorok elhelyezkedésükből kifolyólag fontos zöld folyosót képeznek a sűrűn beépített városszövetben, ezáltal nemcsak természetvédelmi, de városképi szerepük is jelentős.

2.3. Az egyedül álló egyedek jelentős lombkoronaméretükből kifolyólag az adott tér szervezésében, struktúrájában is fontos szerepet játszanak. Méretükből kifolyólag jelentős környezetjavító hatásuk mellett a városban élő állatok táplálkozó-, búvó- és fészkelőhelyeül is szolgálnak.

3. A helyi jelentőségű természeti emlékek elhelyezkedésével érintett ingatlanok ingatlannyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E
1	helység	hrsz.	terület (ha)	művelési ág	tulajdonos
2	Székesfehérvár	350/1	0,1386	kivett közterület	Önkormányzat
3	Székesfehérvár	770	1,1013	kivett közterület	Önkormányzat
4	Székesfehérvár	616	1,4367	kivett helyi közút	Önkormányzat
5	Székesfehérvár	6131/1	1,7926	kivett helyi közút	Önkormányzat
6	Székesfehérvár	814	0,2050	kivett közterület	Önkormányzat
7	Székesfehérvár	383	0,4304	kivett közterület	Önkormányzat
8	Székesfehérvár	8502/39	0,7474	kivett beépített terület	Önkormányzat
9	Székesfehérvár	258	0,2215	kivett köztisztviselői épület és udvar	Önkormányzat
10	Székesfehérvár	11803	0,1089	kivett saját használatú út	Székesfehérvári Egyházmegye
11	Székesfehérvár	133/1	0,2865	kivett közpark	Önkormányzat
12	Székesfehérvár	157/1	1,4261	kivett közterület	Önkormányzat
13	Székesfehérvár	157/2	0,1453	kivett közterület	Önkormányzat

	A	B	C	D	E
14	Székesfehérvár	54	0,4829	kivett közterület	Önkormányzat
15	Székesfehérvár	38/11	2,7990	kivett közterület	Önkormányzat
16	Székesfehérvár	9196	5,5093	kivett közterület	Önkormányzat
17	Székesfehérvár	2798	0,4512	kivett közterület	Önkormányzat
18	Székesfehérvár	473/5	0,1245	kivett közterület	Önkormányzat
19	Székesfehérvár	247	0,1473	kivett közterület	Önkormányzat
20	Székesfehérvár	5907/1	0,1921	kivett közterület	Önkormányzat
21	Székesfehérvár	10408/25	0,0770	kivett beépítetlen terület	Önkormányzat
22	Székesfehérvár	14153	1,0629	kivett közterület	Önkormányzat

4. Kezelési és fenntartási terv

4.1. Természetvédelmi célkitűzések

4.1.1. A botanikai értéket jelentő idős, nagyméretű, városképileg is meghatározó fák, fasorok megőrzése, károsodásának megelőzése, elhárítása.

4.1.2. A fákhoz, fasorokhoz kötődő állatvilág megőrzése.

4.1.3. A fahelyek megőrzése, lehetőségek szerint növelése.

4.1.4. A fasorok esetében a hiányzó egyedek pótlása.

4.1.5. A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése.

4.2. Természetvédelmi stratégiák

4.2.1. A fák, fasorok növény-egészségügyi kezelése, fasorokból a beteg és menthetetlen egyedek eltávolítása, majd ezek pótlása, menthető fák metszése.

4.2.2. A fenntartó jellegű beavatkozások folyamatos biztosítása.

4.2.3. A fák életfeltételeinek javítása.

4.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

4.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

4.3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása: A védett fák és fasorok életfeltételeinek biztosítása, valamint javítása érdekében tilos

4.3.1.1.1. a fák környezetében a talaj tömörítése,

4.3.1.1.2. a fahely vízzáró burkolattal történő leburkolása,

4.3.1.1.3. a fahelyen anyagok, eszközök, gépek tárolása,

4.3.1.1.4. a fahely szennyezése.

4.3.1.2. Fajok védelme

4.3.1.2.1. A beavatkozásokat (fakivágás, metszés) vegetációs időszakon kívül, lombhullást követően, de a denevér betelepítés és az énekesmadarak költési időszaka előtt kell elvégezni.

4.3.1.2.2. Fakivágás kizárólag élet- és vagyonvédelmi, illetve fontos közérdek miatt lehetséges.

4.3.1.2.3. A faápolás során megengedett a koronaalakítás, a sérült és beteg koronarészek eltávolítása, a tősarjak eltávolítása, az üregek kezelése, a fagyöngy és a borostyán folyamatos eltávolítása, növényvédelmi munkák végzése.

4.3.1.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek

4.3.1.3.1. A védett fák és fasorok esetében fakivágás csak élet- és vagyonvédelmi okból, vagy nagyon indokolt esetben közérdekből történhet, a kivágott fát pótolni kell.

4.3.1.3.2. A fasorból kivágott fát a fasorban kell pótolni üres fahelyen, lehetőleg a kivágott fa helyén.

4.3.1.3.3. A fapótlásokat előnevelt, minimum 14/16 cm törzskörméretű egyeddel kell elvégezni.

4.3.1.4. Látogatás

4.3.1.4.1. A védett fák és fasorok a faegyedek sérelme nélkül szabadon látogathatók a közterület felől kerítéssel elhatárolt egyedeket kivéve.

4.3.1.4.2. A látogathatóság korlátozott a Millenniumi Emlékműhöz vezető tujasor néhány egyede esetében, melyek a közterület felől kerítéssel elhatárolt magáningatlanon állnak.

4.3.1.4.3. A látogathatóság korlátozott a Jókai Mór utca 1. számú ház udvarán álló vadgesztenyefa esetében a kapu időszakos zárása miatt.

4.3.1.5. Oktatás és bemutatás: A védett fák és fasorok oktatási és bemutatási céllal a kerítéssel elhatárolt egyedek kivételével szabadon megközelíthetők a faegyedek sérelme nélkül.

4.3.1.6. Kutatás, vizsgálatok

4.3.1.6.1. A védett fák és fasorok kutatási céllal a kerítéssel elhatárolt egyedek kivételével szabadon megközelíthetők, szemrevételezéssel szabadon vizsgálhatók a faegyedek sérelme nélkül.

4.3.1.6.2. Műszeres vizsgálat a természetvédelmi hatóság (jegyző) engedélyével történhet indokolt esetben.

4.3.1.7. Terület- és földhasználat

4.3.1.7.1. Tilos a fahelyeken és a fák közüli zöldfelületen parkolni.

4.3.1.7.2. Tilos a fahelyeket vízzáró burkolattal leburkolni.

4.3.1.7.3. A védett fák és fasorok környezetében tervezett bontási és építési tevékenységekhez a természetvédelmi hatóság (jegyző) engedélye kell.

4.3.1.7.4. Tilos a védett fák és fasorok környezetében a gépi földmunkavégzés.

4.3.1.7.5. A védett fák és fasorok környezetében óvatos kézi földmunkavégzés engedélyezhető a fák sérelme nélkül.

4.3.1.7.6. Tilos a területhasználat során a fák gyökerének, törzsének, lomkoronájának megsértése.

4.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak (Művelés alól kivett területek kezelése)

4.3.2.1. A védett fák és fasorok környezetének fenntartása (különösen úttisztítás, kaszálás, lombgyűjtés, vízelvezető rendszer takarítás) a fák sérelme nélkül történhet.

4.3.2.2. A védett fák és fasorok környezetében zajló építési tevékenység a fák sérelme nélkül folytatható.

4.4. Fenntartási terv

4.4.1. A védett fák és fasorok egyedeinek állapotát évente szemrevételezéssel vizsgálni kell, lombos és lombtalan állapotban is.

4.4.2. A szemrevételezést követően indokolt esetben a műszeres állapotfelmérést is el kell végezni (Fakopp-műszer).

4.4.3. A vizsgálat eredménye alapján a fenntartási, kezelési feladatokat meg kell határozni és ütemezetten elvégezni az alábbiak szerint:

4.4.3.1. sarjlevágás,

4.4.3.2. borostyán, fagyöngy eltávolítása,

4.4.3.3. szárazgallyazás,

4.4.3.4. korhadt, beteg, veszélyes ágak eltávolítása,

4.4.3.5. koronaalakító metszés, koronakönnyítés, koronaritkítás, ifjítás,

4.4.3.6. felületi sérülések, sebhelyek, metszések helyeinek kezelése,

4.4.3.7. odvak, korhadt farészek kitisztítása, kezelése, vízkivezetés megoldása,

4.4.3.8. statikai megerősítés,

4.4.3.9. indokolt esetben fakivágás, tuskóeltávolítás, fapótlás,

4.4.3.10. öntözés (aszályos időben és hőségriadóban fokozott mértékben),

4.4.3.11. tápanyagutánpótlás,

4.4.3.12. növényegészségügyi kezelés, kártevők és kórokozók elleni védekezés,

4.4.3.13. gyökérnyak körüli talajszint rendezése,

4.4.3.14. fa körüli vízáteresztő felület növelése, fahely növelése,

4.4.3.15. taposásnak kitett környezetben a fahely talajtakaró növényzettel történő beültetése.

Aplitbánya geológiai rétegsor földtani alapszelvény

1. A természeti emlék ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1	Helység	hrsz.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2	Székesfehérvár	020259/4a	4,1517	0.00	kivett telephely, épület	Önkormányzat

2. A természeti emlék közvetlen környezetének ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1	Helység	hrsz.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2	Székesfehérvár	020259/4b	0,3965	8.60	szántó	Önkormányzat

3. A természeti emlék tágabb környezetének ingatlan-nyilvántartási adatai

	A	B	C	D	E	F
1	Helység	hrsz.	Terület (ha)	AK	Művelési ág	Tulajdonos
2	Székesfehérvár	020259/1	4,7891	20.11	legelő és gazdasági épület	Önkormányzat
3	Székesfehérvár	020259/3	0,1336	0.00	kivett telephely	Magyar Állam
4	Székesfehérvár	020258/1	0,4000	0.00	kivett agyaggödör és irodaépület	Magántulajdon
5	Székesfehérvár	020258/3	0,0346	0.00	kivett beépítetlen terület	Magyar Állam
6	Székesfehérvár	020258/4	0,3719	0.00	kivett agyaggödör	Magántulajdon

4. A természeti emlék jellemzői

4.1. A természeti emlék Székesfehérvár külterületén helyezkedik el, a belterülettől keletre, a városból Budapest felé kivezető 7-es számú főút mellett.

4.2. A természeti emléket az egykori Aranybulla-kőfejtő vagy Aplitbánya néven emlegették. A geológiai feltárás a felhagyott külszíni fejtés északi falán található, amely a Velencei Gránit Formáció jellegzetes, a képződés sajátosságait reprezentáló rétegsor.

4.3. A rétegsor a 020259/4 hrsz.-ú ingatlan „a” alrészletén helyezkedik el.

4.4. A kiterjedése, azaz a rétegsor méretei: 20-22 méter széles és 7 méter magas. Alapterülete megközelítőleg 0,5 ha.

4.5. Földtani felépítés: A feltárt kőzet Magyarországon csak két helyen, a Mórággyi-rögön és a Velencei-hegységben található felszínen. Eltérő képződési típusuk miatt azonban a védelemre tervezett szelvény hazánkban egyedülálló.

4.6. A gránit befoglaló kőzete a paleozoikum közepén kialakult agyagpala, amely geoszinklinális, esetleg flis eredetű rétegek kismértékű metamorfizációjával alakult ki, a breton fázis során (Lovasi Aleurolitpala Formáció). Ebbe az összetételbe hatolt be a karbon-perm határán a gránit, amelynek eredete a hercyniai ciklusban mélybesüllyedt és újraolvadt üledékből képződött magma. A befoglaló és a benyomuló kőzet az érintkezési (kontakt) zónában metamorfizálódott, a palában és a gránitban is szillimanit-andaluzitos rögök alakultak ki; a befoglaló kőzet szerkezete is megváltozott: búzapala és szaruszirt jött létre a kontaktuson. A megközelítőleg 280-300 millió évvel ezelőtt intrudálódott gránit-batolit a felszíntől néhány km-re, hipabisszikus mélységben merevedett meg, közben enyhe (anchi-) metamorfizációt szenvedett. A lehülés és megmerevedés során 500-

600 C° közötti hőmérsékleten a gránittestet könnyenillókat tartalmazó oldatok járták át, lencsákat és teléreket képezve. Az így létrejött kőzetek az alapgránittól főként szövetükben és az egyes ásványok gyakoriságában (magmadifferenciáció) különböznek. A pegmatit gázokban dús magmarészekből képződött, kisebb nagyobb lencsákat alkot az alapgránitban, főként nagyra nőtt kvarcból és földpátból áll. Az aplit kevesebb színes alkotórészt tartalmaz, szövege finom, tömött, ásványos alkotórészek szabad szemmel nem különböztethetők meg benne, általában 50-100 m hosszan követhető, változó szélességű teléreket alkot. A mikrogránit az aplithoz hasonló, de több színes elegyrész, főként biotit fordul elő benne. A magmaszétkülönülés során a sötét elegyrészeket tartalmazó tömegből kerzantit jött létre. A lehűlés folytatódása során 375 C° felett pneumatolitos jelenségek következtek be különösen turmalinosodás, fluorit és molibdenit képződése.

4.7. A hosszú ideig kiemelt helyzetű területen a denudáció során legkésőbb hatvan millió évvel ezelőtt a gránittest felszínre került, és csak a felső-pannon emeletben érte újabb vízelöntés, de az ekkor képződött üledékek a pleisztocénre letarolódtak. Ekkor viszont eltérő vastagságban periglaciális lösz rakódott le felszínén.

4.8. A kőfejtő egy aplitszerű mikrogránit-telért termelt ki. A védelemre javasolt falon világosszürke, kevés biotitot tartalmazó mikrogránitot, felette éles határral nagy szemű biotitgránitot tárt fel, ez utóbbi felett újra mikrogránit települt. A biotitgránit és a mikrogránit határán, főként a feltárás K-i részén néhány dm-es pegmatit-lencsék figyelhetők meg. Az irodalom szerint ugyanitt sötét elegyrészekből kialakult lamprofir (kerzantit) lencsék is láthatóak voltak, de méretük csupán néhány cm-es, mállottságuk pedig igen előrehaladott volt. A feltárás jelenlegi állapotában kerzantit nem figyelhető meg a fal felszínén. Szintén irodalmi adat utal kvarcátítódás és kvarcerek jelenlétéről, ezekről ma már csak a bányaterület ÉK-i részén található nagyméretű közettörmelék tömör és sejtes kvarcitja tanúskodik.

4.9. Összefoglalóan megállapítható, hogy a Magyarországi gránitelőfordulások közül a felszínközeli megszilárdult anchimetamorf gránittest képződésének ásványos és közetszöveti nyomai tanulmányozhatók a feltárásban. A későbbi korok, főként a földtörténeti középkor (mezozoikum) képződési körülményeit számos feltárásban és bemutatóhelyen láthatjuk, paleozoós feltárásunk viszont jóval kevesebb van, ezért a védelemre javasolt szelvény földtani természetvédelmi és tudományos értéke nagy, helyi jelentősége pedig a földtani értékekben szűkölködő kistájban kiemelkedő.

4.10. Élővilág: A hosszú évtizedekig üzemelő bánya felhagyásakor a bányagödörben hulladéklerakót alakítottak ki. A lerakó megtelésekor 0,6-1,0 m vastagságú talajtakarót kapott, ezen indult meg a szukcesszió. A területet elfoglaló növényzet nitrofil és pionír fajokból áll, az ezekhez kötődő, elsősorban gerinctelen faunával. Az életközösség értékes tagjaiként kell említést tenni a zöld gyík (*Lacerta viridis*), valamint a kövesebb részeken és a bányafalakon élő fali gyík (*Podacris muralis*) populációk, valamint a kígyók közül a rézsikló (*Coronella austriaca*) jelenlétéről. Jelentős még a bánya Dk-i peremén lévő löszfal madárkolóniája, amely partifecskéből (*Riparia riparia*) és néhány gyurgyalag (*Merops apiaster*) párból áll.

5. Kezelési és fenntartási terv

5.1. Természetvédelmi célkitűzések

5.1.1. Az egyedülálló geológiai rétegsor megőrzése.

5.1.2. A rétegsor környezetének természeti állapotának fenntartása és javítása.

5.1.3. A geológiai rétegsor bemutathatóságának biztosítása.

5.1.4. A geológiai rétegsor tudományos kutatási lehetőségének biztosítása.

5.2. Természetvédelmi stratégiák

5.2.1. A rétegsor állagromlásának megakadályozása hosszú távon az azt veszélyeztető növényzet eltávolításával.

5.2.2. A rétegsor károsításával járó tevékenységek tiltása.

5.2.3. Méltó környezet kialakítása.

5.2.4. A rétegsor bemutatása.

5.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.1.1. Földtani, felszínalakítási természeti értékek, barlangok védelme

5.3.1.1.1. Tilos a felszín átalakítása, a rétegsor méretének, formájának megváltoztatása.

5.3.1.1.2. Tilos a rétegsoron jelöléseket, tárgyakat, eszközöket, műszereket elhelyezni, kivéve kutatási és bemutatási célból a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével.

5.3.1.1.3. Gondoskodni kell a rétegsort károsító folyamatok elhárításáról.

5.3.1.1.4. Gondoskodni kell a rétegsort károsító növényzet eltávolításáról. A növények eltávolítása mechanikus módszerekkel végezhető. Tilos a vegyszerek használata.

5.3.1.1.5. A rétegsoron felhalmozódott talajt, növényi maradványokat el kell távolítani.

5.3.1.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása: A rétegsor környezetében meglévő élőhelyeket meg kell őrizni.

5.3.1.3. Fajok védelme

5.3.1.3.1. A rétegsor környezetében meglévő élőhelyek megőrzésével kell biztosítani a fajok védelmét.

5.3.1.3.2. A rétegsort károsító növényzet eltávolítását fészkelési és vegetációs időn kívül lehet elvégezni.

5.3.1.4. Táj- és kultúrtörténeti értékek: Gondoskodni kell a rétegsor, mint tájképet meghatározó elem megőrzéséről.

5.3.1.5. Látogatás

5.3.1.5.1. Biztosítani kell a rétegsor látogathatóságát a gyalogos megközelítést biztosító ösvény kijelölésével és fenntartásával. A terület megközelítési pontjától a falig és fal előtt kell az ösvényt kialakítani.

5.3.1.5.2. Tilos a rétegsor peremére kimenni.

5.3.1.5.3. Tilos a falat megmászni.

5.3.1.5.4. A fal közelében kell elhelyezni a védettséget jelölő táblát, valamint az esetleges omlásveszélyre, leesés veszélyére figyelmeztető és tiltó táblákat.

5.3.1.6. Oktatás és bemutatás:

5.3.1.6.1. Az oktatás és bemutatás biztosítása érdekében a bányászati tevékenységről szóló, valamint a geológiai ismereteket tartalmazó információs tábla helyezhető ki a rétegsor közelében.

5.3.1.6.2. Az oktatás és bemutatás során kizárólag olyan tevékenység végezhető, amely nem ellentétes a természetvédelmi célokkal és a terület rendeltetésével, a tevékenység nem veszélyeztetheti a természeti emléket.

5.3.1.7. Kutatás, vizsgálatok

5.3.1.7.1. A kutatás lehetőségét biztosítani kell. A tevékenység nem veszélyeztetheti a természeti emléket.

5.3.1.7.2. Kőzetet gyűjteni csak kutatás és vizsgálat céljából a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével lehet a földtani alapszelvény károsítása nélkül.

5.3.1.7.3. Műszeres vizsgálat, mérés, mintavétel a jegyző, mint természetvédelmi hatóság engedélyével végezhető tevékenység, melyet szakmai közintézmény végezhet.

5.3.1.8. Terület- és földhasználat

5.3.1.8.1. A területen lévő hulladékot össze kell gyűjteni, lerakását meg kell akadályozni.

5.3.1.8.2. A területen hulladékot elhelyezni tilos.

5.3.1.8.3. Tilos minden olyan tevékenység, amely a rétegsor állapotromlását eredményezni.

5.3.1.8.4. Tilos a rétegsor környezetében gépjárművel közlekedni, kivéve természetvédelmi fenntartás vagy kezelés céljából.

5.3.1.8.5. A látogatókat kiszolgáló építményt (különösen esőbeálló, pad, kerékpártámasz) a faltól távolabb lehet elhelyezni a megközelítési pontnál a falhoz vezető ösvény elején.

5.3.1.8.6. Tilos az ipari és bányászati tevékenység.

5.3.1.8.7. Tilos vadgazdálkodási létesítményt elhelyezni.

5.3.1.8.8. Tilos a területen táborozni, tüzet rakni.

5.3.1.8.9. Vegyszerek használata tilos.

5.3.1.9. Természetvédelmi infrastruktúra: A védettséget jelölő táblát és az információs táblát a fal közelében lehet elhelyezni.

5.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.3.2.1. Művelés alól kivett területek kezelése során a meglévő növényborítottságot megszüntetni vagy megváltoztatni tilos, kivéve a rétegsor állagmegőrzése és bemutatása érdekében, illetve az invazív fajok visszaszorítása céljából történő növényeltávolítást. Az inváziós növényfajokat mechanikai vagy szelektív kémiai módszerek alkalmazásával kell visszaszorítani az „Egyes özönnövény fajok visszaszorításának egységes módszertana” elnevezésű útmutatóban foglaltak szerint.

5.3.2.2. A területen természetközeli szempontú kezelés engedélyezhető.

5.3.2.3. Tilos a bányászat és az ipari tevékenység.

5.4. Fenntartási terv

5.4.1. A rétegsor állapotát rendszeresen ellenőrizni kell.

5.4.2. A károsító növényzetet el kell távolítani.

5.4.3. A feltárt állagromlást meg kell szüntetni.

5.4.4. A málladékot, a rétegsoron felhalmozódó talajt és a növényi maradványokat el kell távolítani.

5.4.5. A falat szükség szerint le kell tisztítani.

5.4.6. A hulladéklerakást meg kell akadályozni, a lerakott hulladékot össze kell gyűjteni.

5.4.7. A megközelítést szolgáló ösvény járhatóságát biztosítani kell.